

FSC Eesti Vabariigi metsamajandamise standard

FSC-STD-EST-01-2025 ET

Fotod

(autoriõiguste teave)

MÄRKUS KÄESOLEVA EESTIKEELSE VERSIOONI KOHTA

Tegemist on tõlkega, mille aluseks on FSC Rahvusvahelise Keskuse heakskiidetud FSC metsamajandamise standardi ametlik ingliskeelne versioon (FSC Forest Stewardship Standard for the Republic of Estonia, kättesaadav veebiaadressil ic.fsc.org). Ükski nimetatud versiooni tõlge ei ole FSC Rahvusvahelise Keskuse kinnitatud ametlik tõlge. Kui kinnitatud ingliskeelse versiooni ja tõlke vahel on vastuolu või lahknevus, kohaldatakse ingliskeelset versiooni.

**® 2025 Forest Stewardship Council, A.C. Kõik õigused kaitstud
FSC® F000100**

Käesoleva dokumendi autoriõigusega kaitstud osi ei tohi avalik-õiguslikel või kaubanduslikel eesmärkidel levitada, muuta, edastada, uuesti kasutada, taasesitada, uuesti postitada ega kasutada ilma avaldaja sõnaselge kirjaliku nõusolekuta. Lubatud on üksnes informatiivsel eesmärgil vaadata, alla laadida, printida ja levitada käesoleva dokumendi üksikuid lehekülgi.

Nimetus:	FSC Eesti Vabariigi metsamajandamise standard
Dokumendi number:	FSC-STD-EST-01-2025 ET
Kohaldamisala:	kõik metsatüübid
Staatus:	FSC poliitika- ja standardikomiteele hindamiseks esitatud eelnõu
Kinnitaja:	FSC poliitika- ja standardikomitee
Kinnitamise ja vastuvõtmise kuupäev	Kinnitamiskuupäev: 05.05.2025 Avaldamiskuupäev: määratakse kindlaks hiljem Jõustumiskuupäev: määratakse kindlaks hiljem
Ajakava:	Üleminekuperiood¹: 12 kuud alates jõustumiskuupäevast Kehtivusperiood: kuni läbivaatamise, asendamise või kehtetuks tunnistamiseni.
Kohaliku üksuse kontaktandmed	FSC Eesti (Hea Metsanduse Koda MTÜ) Kastani 42, 50410, Tartu, Estonia info@ee.fsc.org / standard@ee.fsc.org
FSC tulemuslikkuse ja standardite osakonna kontaktandmed	FSC International Center gGmbH - Performance and Standards Unit Adenauerallee 134 53113 Bonn, Germany Telefon: +49 -(0)228 -36766 -0 Faks: +49 -(0)228 -36766 -65 E-post: psu@fsc.org

Versiooni kontrollimine (ajavahemik pärast metsamajandamise standardi esitamist tulemuslikkuse ja standardite osakonnale)

Versioon	Kirjeldus	Lõpliku kinnitamise kuupäev
V1.0	FSC Eesti Vabariigi metsamajandamise standard	määratakse kindlaks hiljem

Käesoleva standardi suhtes kohaldatakse dokumendis FSC-STD-60-006 (V1-2) EN kirjeldatud läbivaatamis- ja muutmismõudeid.

¹Üleminekuperiood on aeg, mille jooksul võetakse järk-järgult kasutusele standardi uus versioon ja jäetakse vana versioon järk-järgult kasutuselt kõrvale. Kuus (6) kuud pärast üleminekuperioodi lõppu loetakse vana versiooni alusel antud sertifikaadid kehtetuks.

SISUKORD

1. EESSÕNA.....	5
1.1 Forest Stewardship Council (FSC)	5
1.2 FSC printsiibid ja kriteeriumid.....	5
2. PREAMBUL.....	5
2.1 Eesmärk.....	5
2.2 Kohaldamisala.....	6
2.3 Vastutus vastavuse eest	6
2.4 Märkus indikaatorite ja lisade kasutamise kohta.....	6
2.5 Tõlgendamine ja vaidlused.....	8
3. KONTEKST	8
3.1 Eesti metsandussektori üldine kirjeldus.....	8
3.2 FSC Eesti ja standardi töörühm.....	9
3.3. Tehnilised eksperdid ja nõuandefoorum.....	10
3.4 Taustteave standardi väljatöötamise kohta.....	11
4. VIITED	12
5. PRINTSIIBID, KRITERIUMID JA INDIKAATORID	13
1. PRINTSIIP: KOOSKÕLA SEADUSTEGA.....	13
2. PRINTSIIP: TÖÖTAJATE ÕIGUSED JA TÖÖTINGIMUSED	16
3. PRINTSIIP: PÕLISRAHVASTE ÕIGUSED	20
4. PRINTSIIP: KOGUKONDLIKUD SUHTED	24
5. PRINTSIIP: METSAST SAADAVAD HÜVED.....	29
6. PRINTSIIP: KESKKONNAVÄÄRTUSED JA -MÕJUD.....	31
7. PRINTSIIP: METSAMAJANDAMISE KAVANDAMINE	37
8. PRINTSIIP: SEIRE JA HINDAMINE.....	40
9. PRINTSIIP: KÕRGED KAITSEVÄÄRTUSED	42
10. PRINTSIIP: METSAMAJANDUSTEGEVUSE KORRALDAMINE.....	45
6. LISAD	51
Lisa A (1. printsiip). Kohaldatavate õigusaktide ning riigi ratifitseeritud rahvusvaheliste lepingute, konventsioonide ja kokkulepete miinimumloetelu	51
Lisa B (2. printsiip). Nõuded töötajate pädevusele.....	55
Lisa C (6. printsiip). Kaitsealade võrgustiku mõistediagramm	56
Lisa D (7. printsiip). Organisatsiooni <i>metsamajandamiskava</i> osad.....	57
Lisa E (8. printsiip). Seireobjektide loetelu	58
Lisa F (9. printsiip). Kõrgete kaitseväärtuste raamistik	59
Lisa G Vaidluste lahendamine	72
Lisa H (2. ja 3. printsiip) Eesti Vabariigi <i>ratifitseeritud</i> konventsioonid ja muud <i>ILO</i> konventsioonid, mis on seotud metsamajandamise vastavusega Eesti FSC metsamajandamise standardile	73
Lisa I (2. printsiip) Metsatööde jaoks sobivad isikukaitsevahendid.....	75
LISA J Mõisted ja määratlused	76

1. EESSÕNA

(informatiivne osa)

1.1 Forest Stewardship Council (FSC)

Forest Stewardship Council A.C. (eesti keeles sõna-sõnalt *metsahoolekogu*, edaspidi „FSC“) asutati 1993. aastal pärast ÜRO 1992. aasta keskkonna- ja arengukonverentsi Rio de Janeiro Earth Summit eesmärgiga edendada maailma metsade keskkonnahoidlikku, ühiskonnale kasulikku ja majanduslikult elujõulist majandamist.

FSC pakub vabatahtliku akrediteerimise ja kolmanda isiku poolse sõltumatu sertimise süsteemi. Selline süsteem võimaldab sertifikaadiomanikel turustada oma tooteid ja teenuseid kui keskkonnahoidliku, ühiskonnale kasuliku ja majanduslikult elujõulise metsamajandamise tulemust. FSC kehtestab ka standardid FSC printsiipidel ja kriteeriumidel põhinevate metsamajandamise standardite ja ajutiste standardite väljatöötamiseks ja heakskiitmiseks. Lisaks kehtestab FSC standardid FSC standarditele vastavust tõendavate vastavushindamisasutuste (ehk sertijate) akrediteerimiseks.

Keskkonnasõbralik metsamajandamine tagab, et puidu ja muude metsasaaduste varumisel ning ökosüsteemi teenuste kasutamisel säilitatakse metsa bioloogiline mitmekesisus, tootlikkus ja ökoloogilised protsessid.

Ühiskonnale kasulik metsamajandamine aitab nii kohalikel elanikel kui ka kogu ühiskonnal nautida pikaajalisi hüvesid ning pakub kohalikele elanikele tugevaid stiimuleid, et säästa metsaressursse ja järgida pikaajalisi metsamajandamiskavu.

Majanduslikult elujõuline metsamajandamine tähendab, et metsatööd struktureeritakse ja korraldatakse nii, et see oleks piisavalt kasumlik, tekitamata rahalist kasumit metsaressursi, ökosüsteemi või asjaomaste kogukondade arvelt. Piisava kasumivajaduse ja vastutustundliku metsamajandamise põhimõtete vahelist pinget saab maandada, püüdes selle poole, et kõiki metsasaadusi ja -teenuseid turustatakse nende suurima väärtuse alusel.

1.2 FSC printsiibid ja kriteeriumid

FSC avaldas printsiibid ja kriteeriumid esimest korda 1994. aasta novembris tulemuslikkuspõhise ja tulemustele orienteeritud ülemaailmse standardina. Printsiibid ja kriteeriumid keskenduvad metsamajandustegevuse kohapealsetele tulemustele, mitte nende saavutamiseks kasutatavatele metsamajandamisvõtetele.

Ei printsiibid ega kriteeriumid pole hierarhilised. Neil on võrdne staatus, kehtivus ja tähtsus ning neid kohaldatakse iga majandamisüksuse tasandil ühiselt ja sõltumatult.

FSC põhimõtted ja kriteeriumid koos rahvusvaheliste üldindikaatoritega (IGI) on aluseks kohalikele oludele kohandatud metsamajandamise standardite (Forest Stewardship Standards) ja metsamajandamise ajutiste standardite (Interim Forest Stewardship Standards) väljatöötamisele.

2. PREAMBUL

2.1 Eesmärk

(informatiivne osa)

Käesoleva standardi eesmärk on kehtestada järgmised nõuded.

1. Organisatsioon rakendab oma Eesti majandamisüksusel vastutustundlikku metsamajandamist ja tõendab nõuetele vastavust.

2. FSC akrediteeritud sertijad teevad kindlaks käesolevale standardile vastavuse, mis on aluseks Eestis metsamajandamise sertifikaadi andmisele, säilitamisele või uuendamisele.

Käesolevas standardis sätestatakse nõutavad elemendid, mille alusel FSC akrediteeritud sertijad hindavad organisatsiooni tulemuslikkust standardi kohaldamisalasse kuuluva metsa majandamisel (vt punkt 2.2 allpool).

2.2 Kohaldamisala

(normatiivne osa)

Käesoleva standardi kohaldamisala on järgmine:

Geograafiline piirkond	Eesti Vabariik
Metsatüübid	kõik metsatüübid
Omandivormid	kõik omandivormid, sealhulgas avalik ja eraomand
Tegevuse ulatuse ja intensiivsuse kategooriad (vastavalt standardi FSC-STD-60-002 punktile 6)	kõik majandamisüksuste kategooriad, sh sätted väikeste majandamisüksuste kohta (vt punkt 2.4 väikeste ja suurte majandamisüksuste suhtes kohaldatavate sobivuskriteeriumide kohta)
Metsasaadused (vastavalt standardile FSC-STD-40-004a)	töötlemata puit Muud metsasaadused ei kuulu standardi ulatusse.

2.3 Vastutus vastavuse eest

(normatiivne osa)

Käesoleva standardi nõuded hõlmavad kõiki organisatsiooni metsamajandamisüksusega seotud metsamajandustegevus nii üksuse piires kui ka väljaspool seda ning olenemata sellest, kas organisatsioon teostab neid ise või tellib väljast.

Käesoleva standardi nõudeid kohaldatakse üldiselt kogu geograafilise ruumi suhtes, mis asub (taas)sertimiseks esitatud metsamajandamisüksuse piirides. Mõningaid kriteeriume ja indikaatoreid kohaldatakse siiski väljaspool majandamisüksuse piire. See hõlmab rajatise, mis on metsamajandamisüksuse osad, nagu määratletud FSC põhimõtetes ja kriteeriumides.

Käesolevat standardit tuleb kasutada koos rahvusvaheliste, riiklike ja kohalike õigusaktidega.

Kui käesoleva standardi nõuete ja õigusnormide vahel ilmneb vastuolu, kohaldatakse spetsiaalset FSC menetlust.

Käesoleva standardi nõuetele vastavuse tagamise eest vastutab (vastutavad) isik(ud) või üksus(ed), kes on sertifikaadi taotleja(d) või omanik(ud). FSC sertimise tähenduses nimetatakse seda isikut (neid isikuid) või üksust (üksusi) organisatsiooniks. Organisatsioon vastutab metsamajandamisüksusega seotud otsuste, poliitika ja metsamajandustegevuse eest.

Organisatsioon vastutab ka selle eest, et teised isikud või üksused, kellel organisatsioon on lubanud tegutseda või kellega ta on sõlminud lepingu majandamisüksuses või majandamisüksuse kasuks tegutsemiseks, järgivad käesoleva standardi nõudeid. Kui nad seda ei tee, peab organisatsioon rakendama parandusmeetmeid.

2.4 Märkus indikaatorite ja lisade kasutamise kohta

(normatiivne osa)

Standardi normatiivsed elemendid on kohaldamisala, jõustumiskuupäev, kehtivusperiood, mõisted ja määratlused, põhimõtted, kriteeriumid, indikaatorid, tabelid ja lisad.

Standardi elemendid, mis ei ole normatiivsed ja mida saab kasutada üksnes suunisenäiteks, on juhised ja näited.

Iga kriteeriumi puhul märgitakse vastavad indikaatorid, mille alusel hinnatakse, kas organisatsioon järgib FSC põhimõtteid. Kui indikaator on lihtsalt nummerdatud, ilma täiendava tähega (nt indikaator 1.1.1), kohaldatakse seda indikaatorit mis tahes suuruse ja metsatüüpidega majandamisüksuste suhtes.

Mõnel juhul määratakse kindlaks nõuded, mida kohaldatakse ainult teatava suurusega majandamisüksuste suhtes. Sellistel juhtudel on indikaatori numbri järele lisatud täht „a“ suurte majandamisüksuste ja täht „b“ väikeste majandamisüksuste suhtes kohaldamise korral (nt indikaator 5.2.1a või 5.2.1b). Väikesi või suuri majandamisüksusi haldav organisatsioon peab neid vastavalt järgima.

Majandamisüksuse suurusega seotud sobivuskriteeriumid ja künnised on esitatud järgmises tabelis.

Suurus	Künnis
Väikesed majandamisüksused	100 hektarit või alla selle
Suured majandamisüksused	Üle 100 hektari

Printsiipide ja kriteeriumide tekst sisaldab termineid, mis on vormindatud kaldkirjas ja tähistatud tärniga. Indikaatorite tekstis tärniga märgitud ja kaldkirjas vormindatud terminid on kohalikud terminid, mis on lisatud kohaldamiseks ainult käesoleva standardi kohalikes oludes, või terminid, mida ei ole muul viisil kriteeriumides märgitud. Kõik tärniga märgitud ja kaldkirjas esitatud terminid on määratletud lisas „Mõisted ja määratlused“.

Sätete sõnastamiseks kasutatavad verbivormid

(kohandatud dokumendist ISO/IEC Directives Part 2: Rules for the structure and drafting of International Standards (ISO/IEC direktiivide 2. osa: rahvusvaheliste standardite struktuuri ja koostamist käsitlevad eeskirjad))

Peab/tuleb (eituse korral: ei tohi): osutab nõudele, mida tuleb rangelt järgida, et olla standardile vastav; „ei tohi“ osutab keelule.

Peaks: osutab, et mitme võimaluse hulgast soovitatakse ühte eriti sobivana, nimetamata või välistamata teisi võimalusi, või et teatav teguviis on eelistatud, mitte tingimata nõutav. Organisatsioon võib täita neid nõudeid samaväärsel viisil, tingimusel et seda saab tõendada ja põhjendada.

Võib/tohib: näitab standardi piires lubatud toimimisviisi; „ei ole vajalik“ tähendab, et nimetatud toimimisviis ei ole nõutud.

On võimalik / saab: väljendab materiaalsel, füüsilisel või põhjuslikku võimalikkust ja võimelisust.

Arvestades, et tegemist on riigi jaoks koostatud standardiga, ja võttes arvesse FSC nõuannet, järgis standardi töörühm põhimõtet sõnastada indikaatorid konstateerivas vormis, nagu tehakse rahvusvaheliste üldindikaatorite puhul, ning on seetõttu vältinud

standardi indikaatorite sõnastuses sõnu „tuleb“/„peab“ (välja arvatud mõned indikaatorid, mis põhinevad uutel rahvusvahelistel üldindikaatoritel standardist FSC-STD-60-004 V2-0). Selle põhjuseks on asjaolu, et audiitorid kontrollivad metsamajandustegevuse vastavust nõuetele auditi toimumise ajal, mitte tulevikus.

2.5 Tõlgendamine ja vaidlused

(normatiivne osa)

Käesoleva FSC metsamajandamise standardi tõlgendamise taotlused esitatakse läbivaatamiseks ja heakskiitmiseks otse FSC-le. Heakskiidetud tõlgendused avaldatakse FSC rahvusvahelisel veebisaidil (vt INT-STD-60-006_01).

Märkus seoses rahvusvaheliste tõlgendustega: käesoleva standardi kohaldamisel arvestage asjakohaseid tõlgendusi, küsides teavet kohalikest FSC esindajatelt (nt riikides asuvatelt esindustelt või esindajatelt või FSC tulemuslikkuse ja standardite osakonnalt, kui FSC ei ole riigis esindatud) või oma ser-tijalt. Rahvusvahelised tõlgendused on kättesaadavad FSC [dokumendikeskuse](#) kaudu.

Sidusrühmade vahelisi sertimisnõuetega seotud vaidlusi lahendatakse FSC vaidluste lahendamise menetluses (vt FSC-PRO-01-008).

3. KONTEKST

(informatiivne osa)

3.1 Eesti metsandussektori üldine kirjeldus

Geograafia ja loodus

Eesti asub Põhja-Euroopas, Läänemere idarannikul, seega parasvöötme põhjaosas ning merelise ja mandrilise kliima üleminekualal. Ida-Euroopa lauskmaa osana on Eesti tasase pinnamoega ala, kus kõrgustikud ja lavamaad vahelduvad madalike, nõgude ja orunditega. Eesti ja Baltimaade kõrgeim punkt on Haanja kõrgustiku keskosas asuv Suur Munamägi (318 m).

Peamine Eesti kliimat mõjutav tegur on Atlandi ookean, eriti Põhja-Atlandi hoovus. Atlandi ookeani põhjaosas toimuv aktiivne tsüklonaalne tegevus (nn Islandi miinimum) määrab Eesti ilmastiku väga suure varieeruvuse ning põhjustab tugevaid tuuli, suurt sademete hulka ja järske temperatuurikõikumisi. Valitsevad läänetuuled kannavad niisket mereõhku sügavale sisemaale. Külmal aastaajal toob see kaasa oluliselt soojema, soojal aastaajal mõnevõrra jahedama ilma. Eesti aasta keskmine temperatuur on 4,3...6,5°C, mis on oluliselt kõrgem kui samade laiuskraadide idapoolsematel aladel, kus kliima on kontinentaalsem.

Eesti-siseseid piirkondlikke õhutemperatuuride erinevusi kujundab peamiselt Läänemeri. Talvel hoiab see rannikualasid sisemaast palju soojemana (jaanuari keskmine õhutemperatuur on –6...–7 °C Kesk- ja Ida-Eestis ning –2...–4 °C Lääne-Eesti saartel).

Kevadel soojeneb sisemaa palju kiiremini kui meri. Seetõttu on rannikualad ülejäänud Eestist suhteliselt jahedamad. Erinevused maikuu keskmiste temperatuuride vahel ületavad 3,5 °C. Suvel hakkavad need piirkondlikud erinevused kaduma. Juulikuu keskmine temperatuur on vahemikus 16,0...17,4 °C. Vegetatsiooniperiood kestab 180–195 päeva ja külmavaba periood 110–190 päeva, mõlemad on rannikul pikemad.

Eesti lumikatet iseloomustavad suured territoriaalsed ja ajalised erinevused. Lumikatte keskmine kestus talvel on 75–135 päeva. Kõige lühemat aega püsib lumikate Saaremaa läänerranniku väikesaartel ning kõige pikemat aega Haanja ja Pandivere kõrgustikul.

Aasta keskmine tuulekiirus Eesti sisemaal on alla 4 m/s; rannikul on see üle 6 m/s. Veelgi suuremad erinevused on tormituulte sageduses. Sisemaal on tormituuled (üle 15 m/s) haruldased, esinedes vaid paar korda aastas, rannikul ja saartel ulatub tormituulte sagedus 30–45 päevani aastas.

Eesti asub niiske kliimaga piirkonnas, kus sademete hulk ületab summaarse aurumise. Aasta keskmine suhteline õhuniiskus on 80–83%. See on kõrgem talvel ja madalaim mais, olles keskmiselt 70%. Aasta keskmine sademete hulk on 550–800 mm. Üldiselt on rannikuvööndis sademeid vähem kui sisemaal. Eriti kuiv on rannikul kevadel ja suve esimesel poolel.²

Metsandussektor

Eesti ulub parasvöötme metsavööndi segametsade allvööndi põhjaossa. Mullatingimuste ja niiskuse-žiimi suure mitmekesisuse tõttu leidub siin palju erinevaid metsatüüpe.³ Metsamaa kogupindala on 2,33 miljonit hektarit, mis teeb Eestist pindalasuhte järgi ühe metsarikkama riigi, kuna 51,5% maismaaa pindalast moodustab metsamaa (47% metsaga ja 4,5% metsata metsamaa⁴).

Omandivormi järgi jaotub metsamaa järgmiselt: 46% Riigimetsa Majandamise Keskuse metsamaa, 5% muu riigimetsamaa, 1% erastamisele kuuluv metsamaa, 28% füüsilistele isikutele kuuluv metsamaa, 20% juriidilistele isikutele kuuluv metsamaa.

Enamuspuuliigi järgi jaotub metsamaa pindala okaspuude ja lehtpuude vahel enam-vähem pooleks (36,7% mänd, 19,3% kuusk, 25,5% kask ja ülejäänud 18,5% peamiselt muud lehtpuud). Puistu keskmine tagavara on 206 m³/ha (suurim on männi enamusega puistute keskmine tagavara – 237 m³/ha, väikseim halli lepa enamusega puistute keskmine tagavara – 151 m³/ha).

Kaitseerežiimi alusel jaguneb Eesti metsamaa järgmiselt: kaitstavad metsad 24,6% metsamaa kogupindalast; sellest 12,6% on majanduspiiranguga metsad ja 12% kaitsealused metsad (nendest 11,7% rangelt kaitstavad metsad ja kavandatavad kaitsealad ning 0,3% metsa vääriselupaigad).⁵

Hinnanguliselt leidub Eestis 35 000 – 45 000 taime-, seene- ja loomaliiki, millest seni on kindlaks tehtud umbes 26 600 liigi esinemine. Riigi pindala arvestades kuulub Eesti oma biogeograafilise piirkonna suurima bioloogilise mitmekesisusega riikide hulka ning siin leidub palju liike, mis mujal Euroopas on haruldased.⁶

3.2 FSC Eesti ja standardi tööühm

Kuigi kestliku metsamajandamise juured ulatuvad Eestis 1990. aastate keskpaika, asutati praegune FSC Eesti (juriidilise nimega MTÜ Hea Metsanduse Koda) 2002. aasta alguses. Sarnaselt rahvusvahelise FSC liikmeskonnaga jagunesid loodud uue mittetulundusühingu liikmed kolmeks kojaks: keskkonna-, sotsiaal- ja majanduskoda. Organisatsiooni eesmärk oli saada FSC rahvusvahelise võrgustiku liikmeks ja kohandada FSC metsamajandamise standardi rahvusvahelist raamistikku Eesti Vabariigi oludele.

2004. aasta mais sõlmiti rahvusvahelise FSCga leping, mille kohaselt püüdisid mõlemad organisatsioonid samade metsamajanduseesmärkide poole, ning 2010. aastal sõlmiti partnerlusleping, millega anti FSC Eestile FSC esinduse staatus. See tähendab, et FSC Eesti on ametlik suhtluskanal

² Estonica veebientsüklopeedia, asukoht ja loodustingimused (http://www.estonica.org/en/Nature/Location_and_natural_conditions/), viimati külastatud 22.02.2019.

³ Estonica veebientsüklopeedia, taimestik ja loomastik, metsad (http://www.estonica.org/en/Nature/Flora_and_fauna/Forests/), viimati külastatud 22.02.2019.

⁴ Statistikaamet (<https://andmed.stat.ee/>), 2023. aasta andmed.

⁵ Aastaraamat „Mets 2016“, Keskkonnaagentuur, 2017.

⁶ Looduskaitse arengukava aastani 2020, Keskkonnaministeerium, 2012.

rahvusvahelise FSC ja Eesti sidusrühmade vahel ning FSC Eesti on volitatud esindama Eestis rahvusvahelise FSC seisukohti ja arvamusi.

Standardi töörühm on FSC Internationali poolt ametlikult kinnitatud töörühm, mille eesmärk on koostada FSC nõuetele vastav metsamajandamise standard, mis hakkab kehtima Eesti Vabariigi territooriumil. Standardi töörühm ei ole eraldi juriidiline isik. Töörühma moodustamise algatas küll FSC Eesti, kuid standardit puudutavates otsustes on töörühm vaba ja FSC Eestist eraldiseisev.

Standardi töörühma ülesanne standardi väljatöötamise protsessis on standardi eelnõu versioonid üksikasjalikult läbi vaadata, anda soovitusi nende sisu kohta ja teha muudatustepepanekuid. Lisaks on standardi töörühma ülesanne vaadata läbi ja hinnata avaliku arutelu käigus sidusrühmadelt saadud märkusi ja välitestimise tulemusi. Standardi töörühm püüab saavutada standardi asjakohase sõnastuse väljatöötamisel kõigi liikmete konsensuse.

Standardi töörühm koosneb kolmest kojast (keskkonna-, sotsiaal- ja majanduskoda), mis kajastab FSC struktuuri. Lisaks esindavad standardi töörühma liikmed oma huve, tegevusvaldkondi ja eksperditeadmisi. Standardi töörühm võib kaasata ka väliseksperite, et tuua selgust küsimustesse, mille kohta vajatakse rohkem teavet või mille kohta rühmal puuduvad vajalikud eksperditeadmised. Lisaks on standardi töörühmal erapooletu moderaator, kelle ülesanne on juhtida arutelusid ja aidata saavutada üksmeelt.

Käesoleva standardi eelnõu valmistas ette standardi töörühm järgmises koosseisus.

Keskkonnakoda	Sotsiaalkoda	Majanduskoda
<u>Anneli Palo</u> (Tartu Ülikool)	<u>Ahto Kaasik</u> (SA Hiite Maja)	<u>Ivar Sibul</u> (Eesti Maaülikool)
<u>Jaanus Libek</u> (Eestimaa Looduse Fond)	<u>Aivar Ruukel</u> (Soomaa Turism MTÜ)	<u>Tarmo Meus</u> (Multiland OÜ)
<u>Kalev Sepp</u> (Eesti Maaülikool)	<u>Kaarel Tiganik</u> (Eesti Metsateenijate Ühing)	<u>Rainer Laigu</u> (Riigimetsa Majandamise Keskus) (standardi töörühma liige kuni juunini 2020)
<u>Olev-Andres Tinn</u> (erakond Eestimaa Rohelised)	<u>Rea Raus</u> (MTÜ Statera)	<u>Tõnis Tõnisson</u> (MTÜ Eesti Erametsaliit) (standardi töörühma liige kuni juunini 2020)
<u>Renno Nellis</u> (Looduskaitseühing Kotkas MTÜ)		<u>Marti Piirimäe</u> (AS Graanul Invest) (standardi töörühma liige kuni juunini 2020)

Standardi koostamise käigus on töörühma juhtinud Eesti Maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituudi vanemteadur Raul Rosenväld. Standardi töörühma on abistanud FSC Eesti projektikoordinaator ja hili- sem tegevjuht Marion Kade, FSC Eesti tegevjuht Indrek Talpsep ning hiljem FSC Eesti tegevjuht Kristjan Maasalu.

3.3. Tehnilised eksperdid ja nõuandefoorum

Vajaduse korral osalesid standardi töörühma aruteludes tehnilised eksperdid, kelle hinnanguid ja seisukohti võttis rühm aruteludes arvesse, kuid kes ei osalenud otsustusprotsessis.

Standardi koostamise protsessi kaasati lisaks töörühmale ja tehnilistele ekspertidele ka standardi nõuandekogu (nõuandefoorumi rollis), et saavutada protsessi käigus töörühmas esindamata isikute huvide kajastamine. Standardi nõuandekogu teavitati standardi koostamise käigust – töörühma iga koosoleku eel sai nõuandekogu koosoleku materjalid ja kogu liikmed said anda koosolekusse oma panuse. Nõuandekogu liikmete arv ei olnud piiratud, mis tähendab, et igaüks sai igal ajal liituda. Nõuandekogu liikmetel oli ka õigus standardi töörühma koosolekul osaleda, kui selleks oli õigustatud huvi, või jagada eelneva kokkuleppe alusel konkreetseid eksperditeadmisi. Mitu nõuandekogu liiget kasutas seda võimalust standardi koostamise käigus aktiivselt.

3.4 Taustteave standardi väljatöötamise kohta

FSC Eesti algatas 2016. aasta mais metsamajandamise standardi väljatöötamise eesmärgiga koostada FSC printsiipidel rajanev standard, mis kehtib kogu Eesti Vabariigi territooriumil ja vastab Eesti oludele ning oleks keskkonnasõbralik, ühiskonnale kasulik ja majanduslikult elujõuline. Standardi koostamisel kohandati rahvusvahelisi üldindikaatoreid Eesti oludele, järgides FSC printsiipe ja kriteeriume ning nõudeid, võttes samas arvesse kohalikke ökoloogilisi, sotsiaalseid ja majanduslikke tingimusi.

Eesti FSC metsamajandamise standardi eelnõu esimene versioon töötati välja 2017. aasta jaanuariks ja teine 2017. aasta aprilliks. Eelnõu kolmandat versiooni hinnati välitestimise abil ja selle üle konsulteeriti sidusrühmadega kuni 2017. aasta septembrini. Eelnõu neljas versioon koostati ajavahemikus 2018. aasta septembrist 2019. aasta novembrini.

Standardisse tehti täiendavaid muudatusi, arvestades tulemuslikkuse ja standardite osakonna antud tagasisidet ja üleminekut rahvusvaheliste üldindikaatorite versioonile V2-0 (FSC-STD-60-004 V2-0). Selle tulemusena korraldati ajavahemikul 9. märtsist kuni 6. aprillini 2020 täiendav avalik konsultatsioon ajakohastatud metsamajandamise standardi kohta, mis sisaldas rahvusvaheliste üldindikaatorite standardi versiooni V2-0 uusi nõudeid.

Standardi koostamise vältel jäid töörühma liikmed lahkarvamusele seoses põlisrahvaste olemasoluga Eestis. Seepärast paluti FSC alalisel põlisrahvaste komiteel (PIPC) esitada oma arvamus. PIPC jõudis (2020. aasta aprillis) järeldusele, et Eestis on põlisrahvaid ja seetõttu tuleb standardisse lisada 3. printsiip.

Kuna standardi töörühma liikmed jäid selles küsimuses püsivalt eriarvamusele, võttis 3. printsiibi standardisse lisamise protsessi üle FSC tulemuslikkuse ja standardite üksus vastavalt dokumendile *Interim Approach Towards Failing and Missing Processes for Developing or Revising National Standards* (riigistandardite väljatöötamise või läbivaatamise ebaõnnestunud ja puuduvate protsesside ajutine käsitlemisviis), mille FSC rahvusvaheline direktorite nõukogu kiitis heaks oma 87. koosolekul (märts 2021).

Seejärel töötas sõltumatu ekspert (kelle võttis tööle tulemuslikkuse ja standardite osakond) 2022. aasta veebruarist augustini välja 3. printsiibi indikaatorid. Tulemuslikkuse ja standardite osakond lisas vajalikud indikaatorid standardisse ning FSC Eesti korraldas 14. aprillist kuni 15. maini 2023 standardi üle täiendava avaliku konsultatsiooni (sealhulgas 3. printsiibi indikaatorid), enne kui see 16. veebruaril 2024 lõpuks tulemuslikkuse ja standardite osakonnale esitati.

4. VIITED

(informatiivne osa)

Käesoleva standardi kohaldamisel on olulised järgmisena viidatud dokumendid. Kui viide ei sisalda versiooni numbrit, kohaldatakse viidatud dokumendi uusimat versiooni (kaasa arvatud kõik muudatused).

FSC-POL-20-003	FSC Policy on the Excision of Areas from the Scope of Certification (FSC poliitika alade sertimise ulatusest väljaarvamise kohta)
FSC-POL-30-001	FSC Pesticides Policy (FSC pestitsiidipoliitika)
FSC-POL-30-602	FSC Interpretation on GMOs: Genetically Modified Organisms (FSC tõlgendus geneetiliselt muundatud organismide kohta)
FSC-STD-20-007	Forest Management Evaluations (Metsamajandamise hindamine)
FSC-STD-30-005	FSC Standard for Group Entities in Forest Management Groups (FSC metsamajandamise gruppide standard)
FSC-STD-60-004	Rahvusvahelised üldindikaatorid (International Generic Indicators (IGIs))
FSC-PRO-01-008	Processing Complaints in the FSC Certification Scheme (Kaebuste menetlemine FSC sertimissüsteemis)
FSC-PRO-30-006	Ökosüsteemiteenuste menetlus (Ecosystem Services Procedure): mõju esitlemine ja turuvahendid (Impact Demonstration and Market Tools)
FSC-DIR-20-007	FSC Directive on FSC Forest Management Evaluations (FSC metsamajandamise hindamise direktiiv)
FSC-GUI-30-003	FSC Guidelines for the implementation of the right to Free, Prior and Informed Consent (FPIC) (FSC suunised vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku õiguse rakendamiseks)
FSC-GUI-60-005	Promoting Gender Equality in National Forest Stewardship Standards (Soolise võrdsuslikkuse edendamine riikide metsamajandamise standardites)

5. PRINTSIIBID, KRITEERIUMID JA INDIKAATORID

(normatiivne osa)

1. PRINTSIIP: KOOSKÕLA SEADUSTEGA

Organisatsioon* järgib kõiki kohaldatavaid õigusakte* ja riigi ratifitseeritud* rahvusvahelisi lepinguid, konventsioone ja kokkuleppeid.

Kriteerium 1.1 <i>Organisatsioon*</i> on <i>õiguslikult*</i> määratletud isik, kelle <i>õiguslik registreerimine*</i> on selge, dokumenteeritud ja vaidlustamata ning kellel on konkreetse tegevuse jaoks <i>õiguslikult pädeva*</i> ametiasutuse kirjalik luba.
Indikaator 1.1.1 <i>Organisatsioon*</i> on registreeritud ja kindlaks tehtav riigi äriregistris ja tal on kõik load, mis on vajalikud tegelemiseks sertifikaadi ulatusse kuuluvate tegevustega.
Kriteerium 1.2 <i>Organisatsioon*</i> tõendab, et <i>metsamajandamisüksuse*</i> <i>õiguslik*</i> seisund, sh <i>valdus*</i> ja <i>kasutusõigused*</i>, ning üksuse piirid on selgelt kindlaks määratud.
Indikaator 1.2.1 <i>Organisatsioonil*</i> on dokumendid, mis tõendavad <i>metsamajandamisüksuse*</i> seaduslikku valdust või kasutusõigust.
Indikaator 1.2.2 <i>Seadusliku kasutusõiguse</i> on registreerinud <i>õiguslikult pädev</i> valitsusasutus.
Indikaator 1.2.3 <i>Metsamajandamisüksuste*</i> piirid on selgelt kindlaks määratud (nt märgitud kaartidel, tähistatud maastikul, looduslik piir).
Kriteerium 1.3 <i>Organisatsioonil*</i> on <i>metsamajandamisüksusel*</i> tegutsemiseks <i>seadusest tulenevad*</i> õigused, mis vastavad <i>organisatsiooni*</i> ja <i>metsamajandamisüksuse*</i> <i>õiguslikule</i> seisundile, ning ta täidab seonduvaid <i>õiguslikke*</i> kohustusi, mis tulenevad kohaldatavatest riigi ja kohaliku tasandi õigusaktidest ja haldusnõuetest. <i>Seadusest tulenevad*</i> õigused hõlmavad metsasaaduste varumist ja/või ökosüsteemiteenuste pakkumist <i>metsamajandamisüksuselt*</i>. <i>Organisatsioon*</i> tasub õigusaktidega ettenähtud tasud, mis on seotud nende õiguste ja kohustustega.
Indikaator 1.3.1 Kõik tegevused <i>metsamajandamisüksusel*</i> on kooskõlas kohaldatavate õigusaktide*, seadusest tulenevate* ja taval põhinevate õigustega* ning <i>organisatsiooni*</i> juhenditega*.
Indikaator 1.3.2 Kõik kohaldatavate õigusaktidega ettenähtud tasud seoses metsa majandamisega on õigeaegselt tasutud.
Indikaator 1.3.3 Metsamajandamiskavas kirjeldatud tegevused on kooskõlas <i>kohaldatavate õigusaktidega</i>.
Indikaator 1.3.4 Käesoleva Eesti FSC metsamajandamise standardi nõuded, mis on vastuolus kohaldatavate riigi õigusaktidega, registreeritakse.

Kriteerium 1.4 <i>Organisatsioon</i>* töötab välja ning rakendab abinõusid ja/või teeb koostööd valitsusasutustega, et süstemaatiliselt kaitsta <i>metsamajandamisüksust</i>* loata või ebaseadusliku ressursikasutuse, asustamise ja muu ebaseadusliku tegevuse eest.
Indikaator 1.4.1 Kasutatakse abinõusid, mis tagavad <i>kaitse</i>* ebaseadusliku raie, jahipidamise, kala-püügi, püüniste seadmise, saaduste kogumise, asustamise ja muu ebaseadusliku tegevuse eest met-sas*.
Indikaator 1.4.2 Kui <i>kaitse</i>* on seadusest tulenev* valitsusasutuste ülesanne, on kasutusel süsteem nende valitsusasutustega koostöö tegemiseks, et tuvastada loata või ebaseaduslik tegevus, sellest tea-tada, seda kontrollida ja ära hoida.
Indikaator 1.4.3 Organisatsioon dokumenteerib tuvastatud ebaseadusliku või loata tegevuse ja kasutab abinõusid selle lõpetamiseks.
Kriteerium 1.5 <i>Organisatsioon</i>* täidab kohaldatavaid riigi õigusakte*, kohalikke õigusakte, <i>ratifitseeritud</i>* rahvusvahelisi konventsioone ja <i>kohustuslikke tegevusjuhiseid</i>*, mis käsitlevad metsa-saaduste transporti ja nendega kauplemist <i>metsamajandamisüksuse</i>* piires ja sealt välja ja/või kuni esmamüüginini.
Indikaator 1.5.1 Metsasaaduste transportimisel ja nendega kauplemisel järgib organisatsioon <i>kohalda-tavaid õigusakte</i> ja <i>ratifitseeritud</i> rahvusvahelisi konventsioone.
Indikaator 1.5.2 Organisatsioon järgib <i>CITESi</i> nõudeid.
Kriteerium 1.6 <i>Organisatsioon</i>* teeb kindlaks, ennetab ja lahendab <i>asjaomaseid sidusrühmi</i>* kaa-sates <i>vaidlusi</i>* seadusest tulenevate või <i>taval põhinevate õiguste</i>* küsimustes, mida on võimalik <i>mõistliku aja jooksul</i>* kohtuväliselt lahendada.
Indikaator 1.6.1 Kehtestatud on avalikult kättesaadav* vaidluste* lahendamise menetlus, mis on välja töötatud asjaomaste sidusrühmade* kaasamise* teel. Märkus. Täpsemad juhised on esitatud lisas G.
Indikaator 1.6.2 Organisatsioon* toetab* vaidluste* lahendamisel kokkuleppe või üksmeele saavutamist vastavalt lisale G.
Indikaator 1.6.3 Kohaldatavaid õigusakte* või taval põhinevaid õigusi puudutavate vaidluste* kohta peetakse pidevat arvestust, sh: 1) vaidluste lahendamiseks astutud sammud; 2) iga vaidluse lahend; 3) lahendamata vaidlused, sh põhjused, miks need on lahendamata, ja võimalikud lahendamise viisid.

Indikaator 1.6.4 Tegevused peatatakse aladel, mida puudutab vaidlus, mis on:

- 1) oluline vaidlus*; või
- 2) pikaajaline*; või
- 3) seotud olulise* hulga huvidega; või
- 4) seotud avaliku huviga*.

Kriteerium 1.7 *Organisatsioon avaldab kinnituse, et ei anna ega võta vastu altkäemaksu rahas ega muus korruptiivses vormis ja järgib korruptsioonivastaseid õigusakte, kui need on olemas. Korruptsioonivastaste õigusaktide puudumisel rakendab *organisatsioon** muid korruptsioonivastaseid abinõusid kooskõlas *metsamajandustegevuse ulatuse** ja *intensiivsusega** ning korruptsiooni *riskiga**.**

Indikaator 1.7.1 *Organisatsioon** on tasuta kättesaadavas korruptsioonivastase poliitika dokumendis avalikult kinnitanud, et hoidub mis tahes laadi korruptsioonist.

Indikaator 1.7.2 Poliitika vastab asjaomastele õigusaktidele või on nendest rangem.

Indikaator 1.7.3 *Organisatsioonis* ei esine korruptiivset tegevust.

Indikaator 1.7.4 Korruptsiooni esinemise korral rakendatakse parandusmeetmeid.

Kriteerium 1.8 *Organisatsioon tõendab *pikaajalist** kohustust järgida *metsamajandamisüksusel** FSC *printsiipe* ja *kriteeriume** ning nendega seotud FSC poliitikadokumente ja standardeid. Avaldus selle kohustuse võtmise kohta esitatakse dokumendis, mis on tasuta *avalikult kättesaadav**.**

Indikaator 1.8.1 *Organisatsioon* kinnitab, et võtab pikaajalise kohustuse järgida käesolevat Eesti FSC metsamajandamise standardit ning sellega seotud poliitikadokumente ja standardeid, ametlikus poliitikadokumendis, millele kirjutab alla isik, kellel on õigus seda poliitikat rakendada.

Indikaator 1.8.2 Ametlik poliitiline avaldus tehakse üldsusele tasuta kättesaadavaks.

2. PRINTSIIP: TÖÖTAJATE ÕIGUSED JA TÖÖTINGIMUSED

Organisatsioon* säilitab või tugevdab **töötajate*** sotsiaalseid ja majanduslikku heaolu.

Kriteerium 2.1 *Organisatsioon** toetab* tööga seotud põhimõtteid ja õigusi, mis on määratletud **ILO 1998. aasta tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonis** (põhineb ILO kaheksal peamisel töökonventsioonil).

Indikaator 2.1.1 Organisatsioon järgib Eesti tööõiguse norme (sh laste töötamist käsitlevad sätted) ja Eestis *ratifitseeritud* ILO konventsioone. (Lisa H)

2.1.1.1 Organisatsioon* ei tohi* tööd anda koolikohustuslikule alaealisele* ega teda tööle lubada, välja arvatud töölepingu seaduse § 7 lõikes 4 sätestatud juhtudel. „Töölepingu sõlmimine alaealisega“.

2.1.1.2 Ükski alla 18-aastane isik ei tee ohtlikku* või rasket tööd*, nagu on loetletud töölepinguseaduse § 7 kohases määruses „Töökeskonna ohutegurite ja tööde loetelu, mille puhul alaealise* töötamine on keelatud“, välja arvatud koolituse eesmärgil vastavalt heakskiidetud riiklikele õigusaktidele*.

Indikaator 2.1.2 *Organisatsioon** välistab igasuguse sunniviisilise ja kohustusliku töö.

2.1.2.1 Töösuhted on vabatahtlikud ja põhinevad vastastikusel nõusolekul, ilma karistuse ohuta.

2.1.2.2 Puuduvad tõendid mis tahes tegevuse kohta, mis osutab sunniviisilisele või kohustuslikule tööle, muu hulgas järgmise kohta:

- füüsiline ja seksuaalne vägivald
- võlaorjus
- töötasu kinnipidamine, sealhulgas töölevõtmise eest tasu võtmine ja/ või tööleasumise tingimusena tagatisraha nõudmine
- liikumise/mujale asumise piiramine
- passi ja isikute tõendavate dokumentide äravõtmine
- ametiasutustele kaebamisega ähvardamine.

Indikaator 2.1.3 Organisatsioon* tagab, et kedagi ei diskrimineerita tööl ja kutsealal.

2.1.3.1 Töö- ja kutsealased* tavad ei ole diskrimineerivad.

Indikaator 2.1.4 Töötajad* saavad vabalt luua tööorganisatsioone* või nendega ühineda.

Indikaator 2.1.5 Organisatsioon* austab töötajate* õigusi osaleda või mitte osaleda seaduslikes tegevustes, mis on seotud tööorganisatsiooni* loomise, sellega ühinemise või selle abistamisega. Organisatsioon ei diskrimineeri ega karista töötajaid nende õiguste kasutamise eest.

Indikaator 2.1.6 Organisatsioon* peab heas usus* läbirääkimisi loodud tööorganisatsioonide* ja/või nende nõuetekohaselt valitud esindajatega ja pingutab kollektiivläbirääkimiste* kokkuleppeni jõudmiseks.
Indikaator 2.1.7 Tööorganisatsioonidega* kollektiivläbirääkimistel* saavutatud kokkulepetest on kinni peetud.
Indikaator 2.1.8 Organisatsioon* austab tööorganisatsioonide* õigust koostada oma põhikiri ja reeglid.
Kriteerium 2.2 <i>Organisatsioon*</i> toetab tööhõivepraktikas, koolitusvõimalustes, lepingute sõlmimises, kaasamise menetlustes ja metsamajandustegevuses soolist võrdõiguslikkust* .
Indikaator 2.2.1 Organisatsioon <i>toetab</i> oma tegevuses <i>soolist võrdõiguslikkust</i> ja väldib töösuhetes soolist diskrimineerimist (sh koolitusvõimaluste pakkumises ja organisatsioonisiseses <i>kaasamises</i>).
Indikaator 2.2.2 Töövõimalused on avatud nii naistele kui ka meestele samadel tingimustel ning naisi julgustatakse aktiivselt osalema kõigil tööhõivetasanditel.
Indikaator 2.2.3 Koolitus- ning tervishoiu- ja ohutusprogrammid hõlmavad tööd puukoolides, metsakavatuses ning mittepuiduliste metsasaaduste varumisel, kaalumisel, pakendamisel jms samal määral nagu kõiki muid töid.
Indikaator 2.2.4 Naised ja mehed saavad samaväärsete tööülesannete täitmise eest samaväärset tasu.
Indikaator 2.2.5 Töötajatele makstakse töötasu otse ja kokkulepitud viisil (nt pangaülekanne, õppe-maksu otsemaksed jne), et tagada selle ohutu laekumine ja säilimine.
Indikaator 2.2.6 Emapuhkus on töölepinguseaduse § 59 kohaselt vähemalt 100 kalendripäeva alates lapse sünnist.
Indikaator 2.2.7 Võimalik on võtta isapuhkust ja selle eest ei karistata.
Indikaator 2.2.8 Organisatsioon* taunib igasuguseid ahistamise, sh seksuaalse ahistamise juhtumeid ja mistahes alusel diskrimineerimist ning tõstab oma töötajate* teadlikkust selliste juhtumite tuvastamise ning nendest teatamise võimaluste kohta.
Indikaator 2.2.9 On olemas konfidentsiaalsed ja tõhusad mehhanismid indikaatoris 2.2.8 nimetatud ahistamis- ja diskrimineerimisjuhtumitest teatamiseks ning nende lõpetamiseks.
Kriteerium 2.3 <i>Organisatsioon*</i> rakendab töötervishoiu ja -ohutuse tavaid, et kaitsta <i>töötajaid*</i> tööga seotud ohtude ja terviseriskide eest. Need tavad vastavad metsamajandustegevuse <i>ulatus-*, intensiivsusele* ja riskile*</i> vastavalt ILO metsatöö ohutuse ja tervishoiu juhendi soovitus-tele või on rangemad.
Indikaator 2.3.1 Organisatsioonis* järgitakse tööülesannete täitmisel Eesti õigusakte ning ILO*

metsatöö ohutuse ja tervishoiu juhendit.
Indikaator 2.3.2 Organisatsioonis on tööülesannete täitmisel kasutusel sobivad isikukaitsevahendid (Lisa I).
Indikaator 2.3.3 Organisatsioonis* on dokumenteeritud töötervishoiu ja -ohutuse tavad ning kõik toimunud tööõnnetused* ning kavandatakse ja kasutatakse abinõusid uute tööõnnetuste vältimiseks.
Indikaator 2.3.4 Töötervishoiu ja tööohutuse tavad on pärast suuri vahejuhtumeid või <i>tööõnnetusi</i> vajaduse korral läbi vaadatud ja muudetud.
Indikaator 2.3.5 Organisatsioonis* kasutatakse pidevalt sobivaid abinõusid töötervishoiu- ja -ohutustavade parandamiseks, et vähendada aja jooksul õnnetuste sagedust ja raskusastet.
Kriteerium 2.4 <i>Organisatsioon</i>* maksab töötasu vähemalt metsamajandussektoris kehtiva alammäära või metsamajanduse muude tunnustatud töötasukokkulepete või <i>elatusmiinimumi</i>*ulatuses, kui need ületavad <i>seadusest tulenevat</i>* töötasu alammäära. Kui nimetatuid ei eksisteeri, töötab <i>organisatsioon</i>* <i>töötajaid</i>* kaasates* välja mehhanismid elatusmiinimumi kindlaksmääramiseks.
Indikaator 2.4.1 Organisatsioon* maksab töötasusid, mis igal juhul vastavad töölepinguseadusega kehtestatud töötasu alammäärale või ületavad seda.
Indikaator 2.4.2 Organisatsioon* maksab töötasu, mis vastab metsamajandussektori minimaalsele palgatasemele või ületab seda.
Indikaator 2.4.3 Töö- ja lepingutasud on välja makstud kokkulepitud tähtjaks.
Kriteerium 2.5 <i>Organisatsioon</i>* tõendab, et <i>metsamajandamiskava</i>* ja kogu metsamajandustegevuse ohutuks ja tulemuslikuks elluviimiseks vastab <i>töötajate</i> väljaõpe ja järelevalve töö spetsiifikale.
Indikaator 2.5.1 Tööülesannete täitmise eest vastutavatel töötajatel* ja alltöövõtja vastutavatel töötajatel on tööks vajalik pädevus vastavalt lisale B ning metsamajandamiskava* ohutuks ja tõhusaks täitmiseks vajalik juhendamine.
Indikaator 2.5.2 Organisatsioon peab <i>töötajate</i> koolituse kohta pidevat arvestust.
Kriteerium 2.6 <i>Organisatsioonil</i>* on <i>töötajate</i>* kaasamise* teel välja töötatud mehhanismid töövaidluste lahendamiseks ja <i>õiglase hüvitise</i>* pakkumiseks töötajale varalise kahju, <i>kutsehaiguste</i>* või <i>tööga seotud tervisekahjustuste</i>* korral, mis on tekkinud <i>organisatsiooni</i>* heaks töötades.
Indikaator 2.6.1 Kehtib <i>töövaidluste</i> lahendamise menetlus, mis on välja töötatud <i>töötajate</i> või nende

esindaja kaasamise teel.
Indikaator 2.6.2 <i>Töötajate</i> kaebused registreeritakse, nendele vastatakse ja need on kas lahendatud või lahendamisel.
Indikaator 2.6.3 Töötajate kaebuste kohta seoses <i>töötaja</i> varalise kahju, <i>kutsehaiguse</i> või tervisekahjustusega peetakse pidevat arvestust, sh: 1) kaebuste lahendamiseks astutud sammud; 2) iga <i>töövaidluse</i> lahendamise tulemused, sh <i>õiglase hüvitise</i> määramine; ning 3) lahendamata <i>töövaidlused</i>, sh põhjused, miks need on lahendamata, ja kuidas need kavatsetakse lahendada.
Indikaator 2.6.4 <i>Töötajad</i> saavad tööga seotud varalise kahju, <i>kutsehaiguste</i> või <i>tööga seotud tervisekahjustuse</i> korral <i>õiglast hüvitist</i> .
Indikaator 2.6.5 Organisatsiooni* iga töö- või alltöövõtja kinnitab, et täidab kriteeriumi* 2.6 indikaatorites* esitatud nõudeid.

3. PRINTSIIP: PÖLISRAHVASTE ÕIGUSED

Organisatsioon* määrab kindlaks **põlisrahvaste*** **seadusest tulenevad*** ja **taval põhinevad*** maa, **territooriumide*** ja ressursside omandi-, kasutus- ja majandamisõigused, mida mõjutab metsamajandustegevus, ning **toetab*** nimetatud õigusi.

Märkus. FSC printsiipides ja kriteeriumides kinnitatud nõudeid järgides tuleb kriteeriumi 3.1 kohaselt kindlaks teha põlisrahvaste* olemasolu kas metsamajandamisüksusel* või väljaspool metsamajandamisüksust ning see, kas metsamajandustegevus võib neid kogukondi mõjutada. Kui põlisrahvad* on kindlaks tehtud, tuleneb kriteeriumist 3.1, et organisatsioon* peab tundma nende põlisrahvaste* õigusi ja kohustusi metsamajandamisüksusel. Juhtudel, kui põlisrahva(ste)* olemasolu ja nende metsaga seotud õigused ja kohustused (olenemata sellest, kas need tulenevad seadusest või mitte) on kriteeriumi 3.1 alusel tuvastatud, muutuvad käesoleva printsiibi ülejäänud kriteeriumid ja indikaatorid automaatselt kohaldatavaks ja nende järgimine on organisatsioonile* kohustuslik.

Kriteerium 3.1 Organisatsioon* määrab kindlaks **põlisrahvad*, kes elavad metsamajandamisüksusel*** või keda mõjutab metsamajandustegevus. Seejärel määrab **organisatsioon*** selliste **põlisrahvaste* kaasamise*** teel kindlaks nende **valdusõigused***, metsaressursside ja ökosüsteemiteenuste kasutamise ja nendele juurdepääsu õigused, nende **taval põhinevad õigused*** ning **seadusest tulenevad*** õigused ja kohustused, mis kehtivad **metsamajandamisüksusel***. **Organisatsioon*** määrab kindlaks ka piirkonnad, kus nimetatud õigused on vaidlustatud.

3.1.1 Tehakse kindlaks põlisrahvad*, keda võib mõjutada metsamajandustegevus.

Märkus. Eesti Vabariik pole põlisrahvana tunnustanud ühtki Eestis elavat rahvusrühma. Setosid käsitletakse Eestis ametlikult ühena mitmest eestlaste piirkondlikust rühmast. Setode esinduskogu Seto Kongress koguneb iga kolme aasta tagant. See valib 13-liikmelise Seto Vanemate Kogu, mis esindab setosid piirkondlikes asjades oma pädevuse raames ja toimib setode täidesaatva organina. Ajalooliselt on setod asunud oma praegustele asualadele ligikaudu samal ajal (umbes 1500 eKr) kui teised läänemeresoome hõimud, kellest hiljem kujunesid eestlased. Alates 2017. aastast on seto aladel üks haldusüksus, Setomaa vald, mis ühendab kõik 157 seto küla, mis jäävad praegusest *de facto* Eesti-Venemaa piirist Eesti poolele. Võrokesed kuulutasid ennast põlisrahvaks* 22. aprillil 2023 toimunud Võro kongressil ja valisid enda esindajaks 11-liikmelise vanematekogu. Enese määramist põlisrahvana võib ette tulla veelgi.

3.1.2 Organisatsioon* määrab kindlaks metsamajandamisüksuse piires olevad alad, kus põlisrahvas kasutab metsaressursse. Seda tehakse asjaomast põlisrahvast **kaasates***.

3.1.3 Kindlaks tehtud põlisrahvast **kaasates*** teeb organisatsioon* kindlaks, dokumenteerib ja/või kaardistab:

- 1) seadusest tulenevad* ja taval põhinevad* maa, vee, metsa ja muude loodusvarade ning ökosüsteemiteenuste kasutamise õigused;
- 2) kuidas organisatsioon* põlisrahva õigusi arvesse võtab;

- 3) kuidas kavandatavad metsamajandustegevused mõjutavad traditsioonilist majandustegevust ja praegust metsa struktuuri metsamajandamisüksuse* piires;
- 4) piirkonnad (juhul kui neid on), kus nimetatud õiguste üle on põlisrahva, organisatsiooni, valitsuse ja/või muude osaliste vahel vaidlus;
- 5) põlisrahva püüdlused ja eesmärgid seoses majandamistegevuste ja põlisrahva kultuurimaastikega*.

Kriteerium 3.2 *Organisatsioon tunnustab ja toetab* *põlisrahvaste* seadusest tulenevaid** ja *taval põhinevaid** õigusi säilitada kontroll metsamajandamisüksusel toimuva või sellega seotud metsamajandustegevuse üle ulatuses, mis on vajalik nende õiguste, ressursside ning maa-alade ja *territooriumide** kaitseks. Kui *põlisrahvas** delegeerib kontrolli metsamajandustegevuse üle kolmandale isikule, peab see toimuma *vabal, eelneval ja teadlikul nõusolekul**.**

3.2.1 Organisatsioon* pakub metsamajandamiskava* ettevalmistamise või uuendamise ajal põlisrahvale võimalust väljendada oma seisukohti selliseid alasid käsitleva metsamajandamiskava* kohta, kus tegevus võib mõjutada põlisrahva metsa kasutamise õigusi. Põlisrahva avaldused dokumenteeritakse, samuti see, kuidas neid tegevuskavas arvestatakse.

3.2.2 Põlisrahvale, keda kavandatud metsamajandustegevus võib mõjutada, pakutakse kaasavat kavandamismenetlust, juhul kui põlisrahvas on kirjeldanud organisatsioonile, kuidas nad kasutavad maad punktide 3.1.1 ja 3.1.2 kohaselt määratletud piirkonnas.

3.2.3 Kaasav kavandamismenetlus viiakse organisatsiooni algatusel läbi iga kahe (2) aasta tagant, juhul kui on kavas metsamajandustegevust läbi viia.

3.2.4 Kaasava kavandamismenetluse tulemused dokumenteeritakse ja tulemustest teavitatakse põlisrahva kogukondi, kes kavandamises ei osale.

3.2.5 Organisatsioon* austab põlisrahva maakasutuse kirjeldust ja viib oma metsamajandustegevused, mida käsitletakse kaasavas kavandamismenetluses, selle kirjeldusega kooskõlla.

Märkus. Kaasava kavandamismenetluse tõhusa ja asjakohase korraldamise eeltingimus on, et osapooled on üksteise õiguste suhtes lugupidavad ja mõistvad.

3.2.7 Riigimaadel võtab Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) arvesse põlisrahva ettepanekuid ja eri õigustatud isikute samaaegseid tegevusi piirkonnas.

3.2.8 Riigimaadel kavandatavad metsamajandustegevused, mis võivad mõjutada põlisrahva metsaga seotud õigusi, kooskõlastatakse põlisrahvaga vastavalt vaba eelneva ja teadliku nõusoleku põhimõttele (vt indikaator 3.2.13) enne metsamajandamiskava* jõustumist.

3.2.8 Metsamajandustegevusi ei viida enne kaasava kavandamismenetluse korraldamist läbi aladel, kus need võivad mõjutada põlisrahva metsaga seotud õigusi.

3.2.9 Organisatsioon* toetab põlisrahva õigust kasutada isiklikul otstarbel mittepuidulisi metsasaadusi.

3.2.10 Põlisrahva seadusest tulenevaid* ja taval põhinevaid* õigusi ei rikuta.

3.2.11 Kui on tõendeid, et organisatsioon on rikkunud põlisrahva seadusest tulenevaid* või taval põhinevaid* õigusi, parandatakse olukorda kultuuriliselt sobival viisil ja/või kriteeriumis 1.6 või 4.6 nõutud vaidluste* lahendamise meetodiga ning järgides lisas G esitatud juhiseid.

3.2.12 Põlisrahvaga lepitakse metsamajandamises kokku järgmiselt:

- 1) metsamajandamiskava* koostamise või uuendamise algusjärgus peetakse eelläbirääkimised, mille käigus lepivad põlisrahvas* ja organisatsioon* esialgselt kokku, millised on organisatsiooni metsamajandustegevuse eesmärgid ning planeerimise toetuseks vajalikud uuringud ja aruanded;
- 2) organisatsioon saavutab põlisrahva vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku nii protsessi käigus kasutatavat koostöömenetlust käsitlevale kokkuleppele (koos asjakohaste tähtaegadega) kui ka metsamajandustegevustele, mida teostatakse kokkuleppe kehtivusajal;
- 3) kui nõusolekut kinnitav kokkulepe on alla kirjutatud, loetakse seda nõustumiseks kõigi kokkulepitud meetmetega eraldi läbirääkimiste vajaduseta;
- 4) metsamajandamiskava arutatakse enne selle heakskiitmist põlisrahvaga (ja riigimaadel ka põlisrahva esinduskoguga, kui selline on olemas), järgides *vaba eelneva ja teadliku nõusoleku** põhimõtet.

3.2.13 Kui vaba eelneva ja teadliku nõusoleku menetlusega ei ole saavutatud vaba eelneva ja teadliku nõusoleku kokkulepet, osalevad organisatsiooni ja põlisrahva esindajad ühisel kokkuleppel vaba eelneva ja teadliku nõusoleku läbirääkimistes, mida mõlemad osapooled peavad heas usus ja mille põlisrahvas heaks kiidab.

Kriteerium 3.3 Juhul, kui kontroll metsamajandustegevuse üle delegeeritakse, sõlmivad *organisatsioon ja *põlisrahvas** siduva kokkuleppe* vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku*** alusel. Kokkuleppes peab olema kindlaks määratud selle kehtivusaeg, uute läbirääkimiste tingimused, pikendamine, lõpetamine, majanduslikud ja muud tingimused. Kokkuleppes peab olema sätestatud, kuidas *põlisrahvas** *seirab**, kas *organisatsioon** järgib kokkuleppe tingimusi.

3.3.1 Kui metsamajandustegevuseks on saadud vaba eelnev ja teadlik nõusolek, sõlmitakse osapoolte vahel kirjalik siduv kokkulepe*, mis reguleerib järgmist:

- 1) nõusoleku kehtivusaeg,
- 2) uute läbirääkimiste tingimused,
- 3) kokkuleppe pikendamine ja lõpetamine,
- 4) majanduslikud ja muud tingimused,
- 5) kuidas jälgitakse kokkulepitud tingimuste järgimist.

3.3.2 Mõlemale poolele siduvatest kokkulepetest peetakse kinni.

Kriteerium 3.4 *Organisatsioon tunnustab ja toetab* Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis (2007) ning ILO konventsioonis nr 169 (1989) määratletud põlisrahvaste* õigusi, tavaid ja kultuuri.**

3.4.1 *Organisatsioon** ei riku põlisrahva õigusi, tavaid ja kultuuri ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni ja ILO konventsiooni 169 mõttes.

3.4.2 Kui on tõendatud, et *organisatsioon** on rikkunud põlisrahva õigusi, tavaid ja kultuuri ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni ja ILO konventsiooni 169 mõttes, dokumenteerib *organisatsioon** konfliktiolukorra ja selle lahendamise sammud eelkõige selleks, et pooled jõuaksid läbirääkimiste teel kokkuleppele.

Kriteerium 3.5 *Organisatsioon määrab põlisrahvaste* kaasamise* abil kindlaks paigad, millel on eriline kultuuriline, ökoloogiline, majanduslik, usuline või vaimne tähendus ning millele kaasatud põlisrahvastel* on seadusest tulenevad* või taval põhinevad õigused*. *Organisatsioon** tunnustab neid paiku ning nende majandamine ja/või kaitse* on kokku lepitud asjaomaseid põlisrahvaid* kaasates*.**

3.5.1 *Organisatsioon** määrab põlisrahvast kaasates* kindlaks nende kultuuri jaoks kõige tähtsamad paigad:

- 1) vanad asulakohad ja muud põlisrahva kultuuri mälestised;
- 2) kultuuriliselt olulised teed;
- 3) hiiesalud, hiiepuud, ristipuud, matmiskohad, ohverdamiskohad või muud kultuuriliselt või ajalooliselt olulised paigad.

3.5.2 Iga paika, mis on kindlaks määratud vastavalt indikaatorile 3.5.1, võetakse arvesse ja kaitstakse metsamajandamisel põlisrahvast kaasates. Kui põlisrahvas ei soovi seda teavet avaldada, ei ole *organisatsioon** kohustatud neid kaarte ja teavet säilitama, kuid tegutseb muul moel, et hoida olulisi väärtusi.

3.5.3 Kui avastatakse seni teadmata kultuuriliselt, ökoloogiliselt, majanduslikult, usuliselt või vaimselt eriti oluline paik, peatatakse selle paiga läheduses majandustegevus kuni selle paiga kaitse* on põlisrahva ja Muinsuskaitseametiga vastavalt Eesti õiguste nõuetele kokku lepitud.

3.5.4 *Organisatsioon** loetleb indikaatoris 3.5.1 nimetatud paigad metsamajandamiskavas*.

Kriteerium 3.6 *Organisatsioon toetab* põlisrahvaste* õigust kaitsta* ja kasutada oma traditsioonilisi teadmisi* ning hüvitab kohalikele kogukondadele* selliste teadmiste ja nende intellektuaalomandi* kasutamise. *Organisatsioon** ja *põlisrahvas** sõlmivad selliseks kasutamiseks kriteeriumi* 3.3 kohase siduva kokkuleppe* vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku* alusel enne kasutamise alustamist ning kooskõlas intellektuaalomandi* õiguse kaitse* nõuetega.**

3.6.1 Põlisrahva traditsioonilisi teadmisi* ja intellektuaalomandi* austatakse ning neid kasutatakse üksnes pärast seda, kui nende traditsiooniliste teadmiste ja intellektuaalomandi omanikud on andnud vaba eelneva ja teadliku nõusoleku ning nendega on sõlmitud siduv kokkulepe*.

Märkus. Traditsioonilised teadmised hõlmavad näiteks põlisrahva mustreid, traditsioonilisi sümboleid ning toodete või teenuste kirjeldamist põlisrahva toodete või teenustena.

3.6.2 Traditsiooniliste teadmiste* ja intellektuaalomandi* kasutamine hüvitatakse põlisrahvale vastavalt vabal eelneval ja teadlikul nõusolekul sõlmitud siduval kokkuleppele.

4. PRINTSIIP: KOGUKONDLIKUD SUHTED

***Organisatsioon** aitab säilitada või tugevdada kohalike kogukondade* sotsiaalset ja majanduslikku heaolu.**

Kriteerium 4.1 *Organisatsioon määrab kindlaks kohalikud kogukonnad,* kes elavad metsamajandamisüksusel*, ja kohalikud kogukonnad, keda mõjutab metsamajandustegevus*. Seejärel määrab organisatsioon* selliste kohalike kogukondade* kaasamise* teel kindlaks nende valdusõigused*, metsaressursside ja ökosüsteemiteenuste kasutamise ja nendele juurdepääsu õigused, nende taval põhinevad õigused* ning seadusest tulenevad* õigused ja kohustused, mis kehtivad metsamajandamisüksusel*.**

Indikaator 4.1.1 Tehakse kindlaks kohalikud kogukonnad*, kes elavad metsamajandamisüksusel*, ja kohalikud kogukonnad, keda võib mõjutada metsamajandustegevus.

Märkus. Kohalike kogukondade esialgne nimekiri on leitav FSC Eesti veebisaidil: kontaktisik, kontaktandmed (telefoninumber ja meiliaadress), kohaliku kogukonna huvidega seotud katastriüksuste loetelu.

Indikaator 4.1.1 Organisatsioon teavitab kindlaks tehtud kohalikke kogukondi ja võimalikke kohalikke kogukondi FSC kodulehel olevast kohalike kogukondade nimekirjast.

Indikaator 4.1.3 Organisatsioon kaasab kohalikke kogukondi, et teha kindlaks, dokumenteerida ja/või kaardistada kohaliku kogukonna olulised huvid ja õigused, mis on seotud metsamajandustegevusega, sealhulgas:

- 1) nende seadusest tulenevad* ja taval põhinevad* valdusõigused*;
- 2) nende seadusest tulenev* ja taval põhinev* juurdepääs metsa* ressurssidele ja ökosüsteemi teenustele* ning seadusest tulenevad* ja taval põhinevad* metsa* ressursside ja ökosüsteemi teenuste* kasutamise õigused;
- 3) nende asjakohased seadusest tulenevad* ja taval põhinevad* õigused ja kohustused;
- 4) tõendid nende õiguste ja kohustuste kohta;
- 5) alad, kus õiguste üle käib kohalike kogukondade, valitsusasutuste ja/või muude isikute vaheline vaidlus;
- 6) ülevaade sellest, kuidas organisatsioon* käsitleb seadusest tulenevaid* ja taval põhinevaid* õigusi ning vaidlusaluseid õigusi; ning
- 7) kohalike kogukondade* püüdlused ja eesmärgid seoses metsamajandustegevusega.

Kriteerium 4.2 *Organisatsioon tunnustab ja toetab* kohalike kogukondade* seadusest tulenevaid* ja taval põhinevaid* õigusi säilitada kontroll metsamajandamisüksusel toimuva või sellega seotud metsamajandustegevuse üle ulatuses, mis on vajalik nende õiguste, ressursside ning maa-alade ja territooriumide* kaitseks. Kui kohalik kogukond delegeerib kontrolli metsamajandustegevuse üle kolmandale isikule, peab see toimuma vabal, eelneval ja teadlikul nõusolekul*.**

Indikaator 4.2.1. Organisatsioon leiab kokkuleppel kohaliku kogukonnaga võimaluse ja viisi, kuidas kohalikud kogukonnad saavad metsamajandustegevuse kohta arvamust avaldada ja teha oma õiguste

kaitseks ettepanekuid muudatuste tegemiseks. Kui kokkuleppele ei jõuta, püüavad asjaomased pooled jõuda kokkuleppele vaidluste lahendamise juhendi (lisa G) alusel.
Indikaator 4.2.2 Organisatsioon* ei riku kohalike kogukondade* seadusest tulenevaid* ja taval põhinevaid* õigusi (sh õigus kasutada mittepuidulisi metsasaadusi isiklikuks tarbeks).
Indikaator 4.2.3 Kui on tõendeid, et seoses metsamajandustegevusega on rikutud kohaliku kogukonna* seadusest tulenevaid* või taval põhinevaid* õigusi, parandatakse olukorda vajaduse korral kaasamise abil vastavalt (kriteeriumi 1.6 või 4.6 kohasele) vaidluste* lahendamise korrale.
Indikaator 4.2.4 Organisatsioon* on enne uuendusraie algust teavitanud naaberkinnistute omanikke ja/või haldajaid, kui eluhooned asuvad raiekohast vähem kui 100 meetri kaugusel, samuti kohaliku kogukonna* esindajaid, kes on selleks varasema kaasamise* käigus soovi avaldanud (vastavalt kriteeriumile* 4.1), ning püüab nende ettepanekuid raietegevuses arvesse võtta. Märkus. Eelistatud teabe esitamise viis on vahetu suhtlus, kuid seda saab teha ka kohaliku omavalitsuse kaudu ja/või kasutades eralduslinte, teabetahvleid jne.
Indikaator 4.2.5 Kohalik kogukond* annab enne nende kindlaksmääratud õigusi mõjutavat metsamajandustegevust vaba eelneva ja teadliku nõusoleku* protsessi käigus, mis hõlmab järgmist: 1) tagatakse, et kohalikud kogukonnad* tunnevad oma õigusi ja kohustusi seoses ressursiga; 2) kohalike kogukondade* teavitamine ressursi majanduslikust, sotsiaalsest ja keskkonnaväärtusest; 3) kohalike kogukondade* teavitamine nende õigusest kavandatud metsamajandustegevuse kohta antud nõusolek tagasi võtta või seda muuta, et kaista oma õigusi ja ressursse; ning 4) kohalike kogukondade* teavitamine algavast ja tulevikus kavandatud metsamajandustegevusest.
Indikaator 4.2.6. Kui vaba eelneva ja teadliku nõusoleku* protsessi käigus ei ole kokkuleppele jõutud, osalevad organisatsioon* ja asjaomased kohalikud kogukonnad* omavahel kokkulepitud VETN-protsessis, mis edeneb heas usus* ja millega kogukond on rahul.
Kriteerium 4.3 Organisatsioon tagab kohalikele kogukondadele,* töövõtjatele ja tarnijatele mõistlikud* tööhõive, väljaõppe ja muude teenuste saamise võimalused vastavalt tema metsamajandustegevuse* ulatusele* ja intensiivsusele*.
Indikaator 4.3.1 Mõistlikest* töö- ja koolitusvõimalustest teatatakse ja neid pakutakse kohalikele kogukondadele* ja piirkonna ettevõtjatele.
Kriteerium 4.4 Organisatsioon* korraldab kohalikke kogukondi* kaasates* täiendavaid tegevusi, mis aitavad kaasa nende kogukondade sotsiaalsele ja majanduslikule arengule ning on vastavuses metsamajandustegevuse ulatuse*, intensiivsuse* ja sotsiaal-majandusliku mõjuga.
Indikaator 4.4.1 Koostöös* kohalike kogukondadega* ja muude asjaomaste organisatsioonidega

määratakse kindlaks kohaliku sotsiaalse ja majandusliku arengu võimalused.
Indikaator 4.4.2 Korraldatakse ja/või toetatakse projekte ja täiendavaid tegevusi, mis aitavad kaasa kohalikule sotsiaalsele ja majanduslikule heaolule ning on vastavuses metsamajandustegevuse sotsiaal-majandusliku mõjuga.
Kriteerium 4.5 <i>Organisatsioon</i>* teeb kohalikke kogukondi* kaasates* kindlaks, hoiab ära ja leevendab metsamajandustegevuse märkimisväärsed* negatiivset sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnamõju asjaomastele kogukondadele. Kasutatavad abinõud peavad olema vastavuses metsamajandustegevuse ja negatiivse mõju ulatuse*, intensiivsuse* ja riskiga*.
Indikaator 4.5.1 <i>Organisatsioon</i> * on võtnud kohalikke kogukondi* kaasates* kasutusele abinõud, et teha kindlaks, hoida ära ja leevendada metsamajandustegevuse märkimisväärsed* negatiivset sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnamõju kohalikele kogukondadele.
Kriteerium 4.6 <i>Organisatsioon</i>* loob kohalikke kogukondi* kaasates* mehhanismid kaebuste lahendamiseks ning kohalikele kogukondadele* ja üksikisikutele õiglase hüvitise* pakkumiseks seoses organisatsiooni* metsamajandustegevuse mõjuga.
Indikaator 4.6.1 Kehtestatud on avalikult kättesaadav* vaidluste* lahendamise menetlus, mis on välja töötatud asjaomaste kohalike kogukondade* kaasamise* teel. Juhised on esitatud lisas G.
Indikaator 4.6.2 Metsamajandustegevuse mõjuga seotud kaebustele vastatakse mõistliku aja jooksul* ning need on kas lahendatud või vaidluste* lahendamise menetluses lahendamisel.
Indikaator 4.6.3. Organisatsioon peab arvestust vaidluste lahendamise menetluste tulemuste, sealhulgas kaebuste lahendamiseks kasutatud abinõude, kohalikele kogukondadele ja üksikisikutele õiglase hüvitise määramise ning lahendamata vaidluste* kohta, põhjuste kohta, miks need on lahendamata, ja selle kohta, kuidas need lahendatakse.
Kriteerium 4.7 <i>Organisatsioon</i>* määrab kohalike kogukondade* kaasamise* abil kindlaks paigad, millel on eriline kultuuriline, ökoloogiline, majanduslik, usuline või vaimne tähendus ning millele kaasatud kohalikel kogukondadel* on seadusest tulenevad* või taval põhinevad õigused*. <i>Organisatsioon</i>* tunnustab neid paiku ning nende majandamine ja/või kaitse* lepatakse kokku asjaomaste kohalike kogukondi* kaasates*.
4.7.1. Organisatsioon teeb kohalikke kogukondi kaasates ja parimat kättesaadavat teavet kasutades kindlaks erilise kultuurilise, ökoloogilise, majandusliku, usulise või vaimse tähtsusega paigad ja tunnustab neid.
Indikaator 4.7.2 Erilise tähtsusega paikade kaitse abinõud või majandamise viisid on kokku lepitud ja dokumenteeritud kohalike kogukondade kaasamise teel ning neid kokkuleppeid rakendatakse. Koos kohalike kogukondadega võib otsustada, et paikade asukohti ei avalikustata.

Indikaator 4.7.3 Kui leitakse või avastatakse kohaliku kogukonna jaoks erilise kultuurilise, ökoloogilise, majandusliku, usulise või vaimse väärtusega paik, mis ei olnud varem teada, peatatakse kohe paiga ümbruses metsamajandustegevus, kuni kaitsemeetmed või majandamisviisid on kohalike kogukondadega mõistliku aja jooksul* kokku lepitud.

Indikaator 4.7.4. Ajaloolistes looduslikes pühapaikades, mille organisatsiooni on kindlaks teinud vastavalt indikaatorile 4.7.1, ei toimu metsamajandustegevust (välja arvatud tegevus, mis tuleneb õigusaktidest, avalikust huvist jms).

Kriteerium 4.8 Organisatsioon* toetab* kohalike kogukondade* õigust kaitsta* ja kasutada oma traditsioonilisi teadmisi* ning hüvitab kohalikele kogukondadele* selliste teadmiste ja nende intellektuaalomandi* kasutamise. Organisatsioon* ja kohalikud kogukonnad* sõlmivad selliseks kasutamiseks kriteeriumi* 3.3 kohase siduva kokkuleppe* vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku* alusel enne kasutamise alustamist ning kooskõlas intellektuaalomandi* õiguste kaitse* nõuetega.

Indikaator 4.8.1 Traditsioonilised teadmised* ja intellektuaalomand* on kaitstud ja neid kasutatakse üksnes juhul, kui nende traditsiooniliste teadmiste* ja intellektuaalomandi* omanikud on andnud selleks vaba eelneva ja teadliku nõusoleku* siduva kokkuleppe* vormis.

Indikaator 4.8.2 Kohalikud kogukonnad* saavad traditsiooniliste teadmiste* ja intellektuaalomandi* kasutamise eest hüvitist vastavalt siduvale kokkuleppele*, mis on saavutatud vaba eelneva ja teadliku nõusolekuga* .

5. PRINTSIIP: METSAST SAADAVAD HÜVED

Organisatsioon* majandab otstarbekalt **metsamajandamisüksusel*** saadavaid erinevaid metsasaadusi ja -teenuseid, et säilitada ja suurendada pikaajalist **majanduslikku elujõulisust*** ning sotsiaalseid ja keskkonnahüvesid.

Kriteerium 5.1 <i>Organisatsioon*</i> määrab <i>metsamajandamisüksusel*</i> leiduvate ressursside ja ökosüsteemiteenuste* alusel kindlaks mitmekesise valiku hüvesid ja/või metsasaadusi ning toodab neid või võimaldab nende tootmist, et tugevdada ja mitmekesistada kohalikku majandust vastavalt metsamajandustegevuse <i>ulatusele*</i> ja <i>intensiivsusele*</i>.
Indikaator 5.1.1 Organisatsioon määrab kindlaks erinevad ressursid ja ökosüsteemi teenused*, mis võimaldavad kohalikku majandust tugevdada ja mitmekesistada.
Indikaator 5.1.2. Organisatsioon toodab kooskõlas oma <i>majandamiseesmärkidega indikaatori</i> 5.1.1 kohaselt kindlaks määratud metsasaadusi ja <i>ökosüsteemi teenuseid</i> ja/või teeb need teistele tootmiseks kättesaadavaks, et tugevdada ja mitmekesistada kohalikku majandust.
Indikaator 5.1.3 Kui organisatsioon* kasutab FSC ökosüsteemi teenuste väiteid, peab organisatsioon* järgima dokumendi FSC-PRO-30–006 kohaldatavaid nõudeid.
Kriteerium 5.2. <i>Organisatsioon*</i> varub <i>metsamajandamisüksusel*</i> metsasaadusi ja kasutab ökosüsteemi teenuseid üldjuhul püsivalt jätkusuutlikul määral.
Indikaator 5.2.1a Organisatsioon* on koostanud pikaajalise* metsaressursi* analüüsi ajakohaste metsainventeerimis- ja raieandmete alusel, sh juurdekasv ja tootlikkus; metsakorralduse andmed; puude suremus ja ökosüsteemi funktsioonide* säilitamine. Indikaator 5.2.1b Organisatsioonil* on asjakohase metsakorralduse andmete alusel koostatud metsamajandamiskava või ta on koostanud metsaressursi* analüüsi, mis sisaldab raieahtude hinnangut.
Indikaator 5.2.2 Metsaressursi analüüsi põhjal määratakse kindlaks maksimaalne aastane raieaht, mis ei ületa juurdekasvu. MÄRKUS. Suurel metsamajandamisüksusel on soovitatav kasutada uuendusraie raieahtu määramiseks arvestuslanki.
Indikaator 5.2.3 Aastane lubatud raieaht võimaldab säilitada või kujundada organisatsiooni kõigi metsade tasakaalustatud vanuselist ja liigilist jaotust.
Indikaator 5.2.4 Organisatsioon* peab tegeliku aastase raieahtu* arvestust. Organisatsioon tagab, et määratud perioodi (kuni 10 aastat) tegelike aastaste raieahtude summa ei ületa samaks perioodiks kindlaks määratud lubatud summaarset raieahtu.

Indikaator 5.2.5 Organisatsiooni kontrolli all olevalt metsamajandamisüksuselt saadavate teenuste pakumiseks ja mittepuiduliste metsasaaduste* varumiseks majanduslikul eesmärgil on kindlaks määratud jätkusuutlik varumismaht ja seda järgitakse. Jätkusuutlikud varumismahud põhinevad parimal kättesaadaval teabel*.

Kriteerium 5.3 *Organisatsioon tõendab, et tegevuste positiivsed ja negatiivsed välismõjud* on metsamajandamiskavas* arvesse võetud.**

Indikaator 5.3.1 *Metsamajandamiskavas* ja/või eelarves esitatakse *metsamajandustegevuse* negatiivse sotsiaalse ja keskkonnamõju ennetamise, leevendamise või hüvitamise kulu prognoos.

Indikaator 5.3.2 *Metsamajandamiskavas* ja/või eelarves esitatakse *metsamajandustegevuse* positiivsest sotsiaalsest ja keskkonnamõjust saadava tulu prognoos.

Kriteerium 5.4 *Organisatsioon kasutab oma vajaduste rahuldamiseks võimaluse korral kohalikku töötlemist ja väärindamist ning kohalikke teenuseid vastavalt *ulatusele**, *intensiivsusele** ja *riskile**. Kui kohalikke teenuseid ei pakuta, aitab *organisatsioon** *mõistlikul** määral kaasa nende teenuste loomisele.**

Indikaator 5.4.1 Juhul, kui kohaliku ja mittekohaliku valikuvariandi maksumus, kvaliteet ja suutlikkus on vähemalt samaväärsed, kasutatakse kohalikke kaupu ja teenuseid.

Indikaator 5.4.2 Organisatsioon teeb *mõistlikke** pingutusi, et luua ja soodustada suutlikkust seal, kus kohalikud kaubad, teenused, töötlemis- ja väärindamisrajatised ei ole kättesaadavad.

Kriteerium 5.5 *Organisatsioon tõendab oma plaanide ja kulutustega, mis on vastavuses *ulatuse**, *intensiivsuse** ja *riskiga**, pühendumist *pikaajalisele** majanduslikule elujõulisusele*.**

Indikaator 5.5.1 *Metsamajandamiskava** elluviimiseks on eraldatud piisavalt vahendeid ning tehtud kulutusi ja investeeringuid, et täita käesoleva standardi nõudeid ja tagada *pikaajaline** majanduslik elujõulisus*.

6. PRINTSIIP: KESKKONNAVÄÄRTUSED JA -MÕJUD

Organisatsioon* säilitab, **kaitseb** ja/või taastab metsamajandamisüksuse **ökosüsteemiteenuseid*** ja **keskkonnaväärtusi*** ning väldib, leevendab või kõrvaldab negatiivseid keskkonnamõjusid.

Kriteerium 6.1 <i>Organisatsioon*</i> hindab <i>metsamajandamisüksusel*</i> ja <i>metsamajandamisüksusest*</i> väljaspool olevaid <i>keskkonnaväärtusi*</i>, mida võib mõjutada <i>metsamajandustegevus*</i>. Hindamise täpsus, ulatus ja sagedus on vastavuses metsamajandustegevuse <i>ulatuse*</i>, <i>intensiivsuse*</i> ja <i>riskiga*</i> ning piisav vajalike <i>kaitse*</i> abinõude kehtestamiseks ning tegevuse võimalike negatiivsete mõjude kindlaksmääramiseks ja seireks.
Indikaator 6.1.1 Parimat kättesaadavat teavet* kasutades on hinnatud, milliseid keskkonnaväärtusi* (metsamajandamisüksuse piires ja sellest väljaspool) organisatsiooni* metsamajandustegevus* mõjutab või võib mõjutada.
Indikaator 6.1.2 <i>Keskkonnaväärtusi*</i> hinnatakse sellise põhjalikkuse ja sagedusega, mis võimaldab: 1) hinnata metsamajandustegevuse mõju kindlakstehtud <i>keskkonnaväärtustele*</i> vastavalt <i>kriteeriumile*</i> 6.2; 2) määrata kindlaks <i>keskkonnaväärtustele*</i> tekkivad <i>riskid*</i> vastavalt <i>kriteeriumile*</i> 6.2; 3) määrata kindlaks väärtuste kaitsmiseks vajalikud <i>abinõud*</i> vastavalt <i>kriteeriumile*</i> 6.3; ning 4) korraldada mõju või keskkonnamuutuste seiret vastavalt 8. <i>printsibile*</i>.
Kriteerium 6.2 Enne ala mõjutava tegevuse alustamist määrab <i>organisatsioon*</i> kindlaks <i>metsamajandustegevuse võimaliku mõju ulatuse*</i>, <i>intensiivsuse*</i> ja <i>riski*</i> seoses tuvastatud <i>keskkonnaväärtustega*</i>.
Indikaator 6.2.1. Keskkonnamõju hinnangus* või samaväärses dokumendis on määratletud ja kirjeldatud metsamajandamiskava kohased metsamajandustegevused, millel on puistu ja maastiku tasandil oluline mõju keskkonnaväärtustele.
Indikaator 6.2.2 Organisatsioon analüüsib enne ehitus- ja rekonstrueerimistöid (sh teed ja kuivendus-süsteemid) võimalikke keskkonnamõjusid (või kasutab teiste osaliste analüüse) indikaatori 6.1.1 nõuete kohaselt, sealhulgas: 1) võimalikud <i>riskid kaitstavatele loodusobjektidele, vääriselupaikadele</i>, loodusliku veerežiimiga <i>mär-gadele metsadele, märgaladele</i> ja kaitstavatele liikidele, ning nende riskide ennetamise või lee-vendamise võimalused. 2) Eelanalüüs ja asendiplaan <i>avalikustatakse</i> vähemalt 30 päeva enne tööde algust. 3) Analüüsi kokkuvõte ja asendiplaan <i>avalikustatakse</i>.
Kriteerium 6.3 <i>Organisatsioon*</i> määrab kindlaks ja viib ellu tulemuslikud abinõud, et vältida <i>metsa-majandustegevuste negatiivset mõju keskkonnaväärtustele*</i> ning leevendada ja kõrvaldada

tekkinud mõju vastavalt selle <i>ulatusele*</i>, <i>intensiivsusele*</i> ja <i>riskile*</i>.
Indikaator 6.3.1 <i>Metsamajandustegevust</i> kavandatakse ja viiakse ellu selliselt, et vältida või vähendada negatiivset mõju või suurendada positiivset mõju <i>keskkonnaväärtustele</i> .
Indikaator 6.3.2 Juhul, kui ilmneb oluline negatiivne mõju keskkonnaväärtustele, võetakse kasutusele abinõud edasise kahju ärahoidmiseks ning negatiivse mõju leevendamiseks* ja/või kõrvaldamiseks*.
Kriteerium 6.4 <i>Organisatsioon*</i> kaitseb <i>haruldasi*</i> ja <i>ohustatud liike*</i> ja nende <i>elupaiku*</i> <i>metsamajandamisüksusel*</i> kaitstavate loodusobjektide* loomisega, <i>sidususe*</i> säilitamisega ja/või (vajaduse korral) muude otseste abinõudega nende liikide säilimise ja elujõulisuse tagamiseks. Abinõud vastavad <i>metsamajandustegevuse ulatusele*</i>, <i>intensiivsusele*</i> ja <i>riskile*</i> ning haruldaste ja ohustatud liikide <i>kaitse*</i> staatusele ja ökoloogilistele nõuetele. <i>Metsamajandamisüksuse*</i> piires kasutatavate abinõude kavandamisel arvestab <i>organisatsioon*</i> haruldaste ja ohustatud liikide geograafilist levilat ja ökoloogilisi nõudeid väljaspool <i>metsamajandamisüksuse*</i> piire.
Indikaator 6.4.1 Parimat kättesaadavat teavet kasutades tehakse kindlaks kaitsealused (I ja II kaitsekategooria), haruldased ja ohustatud liigid (sh võimalikud CITESi liigid) ja nende elupaigad, mis leiduvad metsamajandamisüksusel või ka sellest väljaspool, kui neid võib seal mõjutada metsamajandustegevus (vastavad allikad ja nimekirjad on esitatud lisas F).
Indikaator 6.4.2 <i>Organisatsiooni</i> metsamajandustegevuse võimalik mõju <i>ohustatud</i> ja <i>kaitsealustele liikidele</i> ja <i>elupaikadele</i> tehakse kindlaks ning metsamajandustegevust kohandatakse lähtuvalt liikide kaitsestaatusest, ökoloogilistest nõuetest ja geograafilisest levilast, et vältida või vähendada negatiivset mõju.
Indikaator 6.4.3 Kaitstavate linnuliikide teadaolevates pesitsuspaikades on pesitsusajal raietööd keelatud.
Indikaator 6.4.4 Kevadsuvisel perioodil 15. aprillist kuni 25. juunini välditakse uuendusraie raietöid, v.a. loo-, nõmme- ja palumetsades ning metsakaitseeksperimentide uuendusraie puhul.
Indikaator 6.4.5 Kaitsealuste (I ja II kaitsekategooria), haruldaste või ohustatud liikide avastamisel teavitab organisatsioon pädevat valitsusasutust. Organisatsioon peatab vastavatel aladel tööd kuni kaitsemeetmete selgumiseni.
Indikaator 6.4.6 <i>Haruldasi</i> ja <i>ohustatud liike</i> ja nende <i>elupaiku</i> kaitstakse lähtuvalt liikide kaitsestaatusest, ökoloogilistest nõuetest ja geograafilisest levilast, kasutades muu hulgas <i>kaitstavate loodusobjektide</i> loomist, <i>sidususe</i> säilitamist ja/või muid otseseid abinõusid, näiteks liikide populatsioonide <i>taastamise</i> programme.
Indikaator 6.4.7 <i>Haruldasi</i> ja <i>ohustatud liike</i> ei kütita, kalastata ega varuta.

Kriteerium 6.5 <i>Organisatsioon</i> * teeb kindlaks looduslike ökosüsteemide* esinduslikud näidisalad, kaitseb neid ja/või taastab* nendel võimalikult looduslähedased tingimused*. Kui esinduslikke näidisalasid ei ole või neid pole piisavalt, taastab <i>organisatsioon</i> osa <i>metsamajandamisüksusest</i> võimalikult looduslähedaseks. Alade suurus ning nende kaitsmiseks ja taastamiseks kasutatavad abinõud (muu hulgas <i>istandikes</i>*) peavad olema vastavuses ökosüsteemide kaitsestaatus ja väärtusega <i>maastiku</i>* tasandil ning metsamajandustegevuste <i>ulatuse</i>*, <i>intensiivsuse</i>* ja <i>riskiga</i>*.
Indikaator 6.5.1 Parima kättesaadava teabe*, sh riiklike registrite põhjal selgitatakse välja kaitstavad loodusobjektid, vääriselupaigad ja loodusdirektiivi metsaelupaigad, mis asuvad metsamajandamisüksusel või asuksid seal looduslähedastes tingimustes*.
Indikaator 6.5.2 Kui looduslike ökosüsteemide esinduslikud näidisalad on olemas, on need parima kättesaadava teabe*, sh riiklike registrite põhjal kaitstud.
Indikaator 6.5.3 <i>Vääriselupaiga tunnustega ala</i> leidmise korral peatatakse <i>metsamajandustegevus</i> kuni <i>kaitsemeetmete</i> selgumiseni
Indikaator 6.5.4 Kõik <i>vääriselupaigad</i> kantakse riiklikku registrisse ja need säilitatakse.
Indikaator 6.5.5 Kui indikaatoris* 6.5.1 nimetatud alasid ei leidu või olemasolevad alad esindavad looduslike ökosüsteeme* ebapiisavalt või on muul põhjusel ebapiisavad, on metsamajandamisüksuse* kõige sobivamas osas taastatud võimalikult looduslähedased tingimused*.
Indikaator 6.5.6. Esinduslike näidisalade* ja/või taastatavate* alade suurus on vastavuses ökosüsteemide* kaitsestaatusega* ja väärtusega <i>maastiku</i>* tasandil, metsamajandamisüksuse* suurusega ja metsa* majandamise intensiivsusega*.
Indikaator 6.5.7 Esinduslike näidisalad* koos muude kaitsealade võrgustiku osadega hõlmavad vähemalt 10 % metsamajandamisüksuse pindalast. MÄRKUS: Grupisertimise puhul saab kaitsealade võrgustiku nõudeid täita grupi tasandil metsamajandamise gruppide standardi FSC-STD-30-005 V20 asjakohaste sätete alusel.
Kriteerium 6.6 <i>Organisatsioon</i>* tagab tõhusalt eelkõige <i>elupaikade</i>* kaitsmise teel metsamajandamisüksusel looduslikult esinevate <i>pärismaiste liikide</i>* ja <i>genotüüpide</i>* säilimise ning takistab <i>elurikkuse</i>* vähenemist. <i>Organisatsioon</i>* tõendab, et küttimise, kalapüügi, püünisjahi ja loodusandide varumise korraldamiseks ja kontrollimiseks on kasutusel tõhusad abinõud.
Indikaator 6.6.1 Metsamajandustegevuse käigus säilitatakse nende looduslike ökosüsteemide* taimekooslusi ja elupaigatunnuseid*, milles metsamajandamisüksus* asub.
Indikaator 6.6.2 Noorendike ja keskealiste puistute hooldamine viljakatel muldadel on suunatud elujõuliste segapuistute kasvatamisele.

Indikaator 6.6.3 <i>Kaaspuuliikide*</i> osakaal on vähemalt 20%.
Indikaator 6.6.4 Metsade* majandamisel on säilitatud olemasolevat erinevais laguastmetes, võimalikult mitmekesisestest liikidest ökoloogiliselt väärtuslikku lamapuitu* vähemalt 15 tm/ha.
Indikaator 6.6.5 Organisatsioon ei arvesta indikaatoris 6.6.4 nõutud mahu arvutamisel värsket (alla 2 aasta vana) loodusliku häiringu (v.a põleng) käigus tekkinud lamapuitu, v.a muude teostatavate võimaluste puudumisel.
Indikaator 6.6.6 Metsade* majandamisel on säilitatud ohutust arvestades olemasolevaid üle 15 cm rinnasdiameetriga jalalseisvaid surnud puid ja/või tüükaid (eelistatult põlemisjälgedega) vähemalt 5 tm/ha.
Indikaator 6.6.7 Uuendusraietel säilitatakse ohutust arvestades vähemalt 15 võimalikult eri liikidest <i>elurikkuse</i> tagamiseks ettenähtud puud ehk <i>säilikpuud</i> hektari kohta (suurema kui 50 cm rinnasdiameetriga haabasid vähemalt 10 tk/ha). Võimalusel jäetakse säilikpuud grupiti. Säilikpuid ei raiuta ega koristata ja jäävad <i>metsa</i> alaliseks. Säilikpuude valimisel eelistatakse: 1) eelneva raieperioodi üleelanud puid; 2) jalakaid, künnapuid, pärnasid, tammesid, saari, vahtraid, haabu, mände, sangleppi; 3) suurima diameetriga puid, vanu puid ja suure võraga puid; 4) õõnsuste või põlemisjälgedega puid; 5) suurte risupesadega (d>50cm) puid koos neid vahetult ümbritsevate puudega. Teise rinde puud loetakse säilikpuudeks säilikpuude rühmas koos esimese rinde puudega.
Indikaator 6.6.8 Hooldusraiete käigus soodustatakse <i>indikaatoris</i> 6.6.7 kirjeldatud puude säilimist.
Indikaator 6.6.9 Raielangilt ei raiuta välja kõiki kõvalehtpuid (tamm, saar, jalakas, künnapuu, vaher) ja pärnasid.
Indikaator 6.6.10 Raie käigus säästetakse <i>metsa</i> ja avatud <i>maastiku</i> (raba, põllumajandusmaa) vahelist üleminekukooslust (ökoton), säilitades selle alusmetsa ja põõsarinnet ning jättes alles <i>säilikpuid</i> , <i>ökoloogiliselt väärtuslikku lamapuitu</i> , jalal seisvaid surnud puid ja tüükaid (sh põlenuid).
Indikaator 6.6.11 Juhul, kui varasem majandamine on hävitanud täielikult mõne taimekoosluse või elupaigatunnuse*, võtab organisatsioon ette tegevused selliste elupaikade* taastamiseks.
Indikaator 6.6.12 Organisatsioon säilitab, suurendab või taastab <i>elurikkuse</i> soodustamiseks <i>vääriselupaiga tunnuseid</i> , mis on seotud <i>looduslike ökosüsteemidega</i> .
Indikaator 6.6.13 Juhul, kui organisatsioon* tegeleb jahi, kalapüügi või mittepuiduliste metsasaaduste* varumisega, on need tegevused esitatud metsamajandamiskavas ning toimuvad jätkusuutlikult ja kooskõlas asjakohaste õigusaktidega. Kasutusel on tõhusad abinõud looduslikult esinevate pärismaiste liikide, nende liigisisese mitmekesisuse ja loodusliku levila säilitamiseks.
Kriteerium 6.7 Organisatsioon* kaitseb* või taastab* looduslikke veekogusid*, kaldavööndeid* ja

nende <i>sidusust</i>*. <i>Organisatsioon</i>* väldib negatiivset mõju vee kvaliteedile ja hulgale ning leeven- dab ilmnenud mõju või heastab selle.
Indikaator 6.7.1 Kasutusel on abinõud looduslike veekogude*, kaldavööndite* ning nende sidususe*, samuti vee koguse ja kvaliteedi kaitseks.
Indikaator 6.7.2 Looduslike <i>veekogude</i> veekaitsevööndis säilitatakse teise rinde puid, alusmetsa ja põõsarinnet ning <i>säilikipuid</i>, <i>ökoloogiliselt väärtuslikku lamapuitu</i> ning jalal seisvaid surnud puid ja tüü- kaid.
Indikaator 6.7.3 Loodusliku <i>veekoguga</i> piirnevatel üle 40-kraadise kaldega nõlvadel <i>metsa</i> ei raiuta.
Indikaator 6.7.4 Olemasolevatest kuivendussüsteemidest mõjutamata metsaosi ei kuivendata, v.a indi- kaatoris 10.10.5 kirjeldatud juhtudel.
Indikaator 6.7.5 Loodusliku voolusängiga <i>veekogusid</i>, mis on kuivendussüsteemi osadeks, ei rekonst- rueerita ega uuendata. Juhul, kui see on vältimatult vajalik ülejäänud kuivendussüsteemi toimimiseks, võib rekonstrueerimis- ja <i>maaparandushoiutöid</i> teha, muutmata loodusliku voolusängi kuju ja sügavust.
Indikaator 6.7.6 Kaitsealuste soode <i>piirdekraave</i> ja nendes soodes asuvaid kraave ei rekonstrueerita, hooldata ega uuendata, v.a juhul, kui see on vältimatult vajalik ülejäänud süsteemi osade toimimiseks.
Indikaator 6.7.7 Juhul, kui kaldavööndite ja veekogude seisund (sh vee kogus ja kvaliteet) ja <i>sidusus</i> metsamajandamisüksusel on organisatsiooni või eelnevate majandajate <i>metsamajandustegevuse</i> tõttu halvenenud või halveneb jätkuvalt, võetakse kasutusele abinõud halvenemise vältimiseks või leeven- damiseks või majandamiseelse seisundi taastamiseks.
Kriteerium 6.8 <i>Organisatsioon</i>* majandab <i>metsamajandamisüksusel</i>* <i>maastikku</i>* eesmärgiga säili- tada ja/või <i>taastada</i> liikide, suuruste, vanuseklasside, ruumilise jaotuse ja uuenemistsükli mitme- kesine mosaiik, mis vastab selle piirkonna <i>maastikuväärtustele</i>*, ning suurendada keskkonna ja majanduse <i>taastuvust</i>*.
Kriteerium 6.8.1 Organisatsioon säilitab ja/või kujundab <i>metsamajandamisüksusel</i> <i>maastikule</i> loodusli- kult omast puuliikide ning vanuseklasside mitmekesisust.
Indikaator 6.8.2 Juhul, kui maastikule looduslikult omaste puuliikide ja vanuseklasside mitmekesisus metsas ei ole rahuldav, taastab organisatsioon seda. MÄRKUS: „taastab“ tähendab taastamisabinõude kasutamist, eeldamata, et soovitud puistu seisund tuleb saavutada järgmise auditi ajaks.
Kriteerium 6.9 <i>Organisatsioon</i>* ei asenda <i>loodusmetsa</i>* või <i>kõrge kaitseväärtusega ala</i>* <i>istandi- kuga</i>* ega muuda neid või vahetult <i>loodusmetsa</i>* asemele rajatud <i>istandikku</i>* <i>mittemetsamaaks</i>*, välja arvatud juhul, kui <i>maakasutuse muutmise</i>*:

a) mõjutab väga väikest osa* metsamajandamisüksuse* pindalast ja b) toob metsamajandamisüksusel* selget, olulist, täiendavat*, kindlat ja pikaajalist looduskaitselist* ja ühiskondlikku kasu ning c) ei kahjusta ega ohusta kõrgeid kaitseväärtusi* ega paiku või ressursse, mis on vajalikud nende kõrgete kaitseväärtuste* säilitamiseks või suurendamiseks.
Indikaator 6.9.1 Loodusmetsa* või kõrge kaitseväärtusega ala* ei asendata istandikuga* ning loodusmetsa, kõrge kaitseväärtusega ala ega vahetult loodusmetsa* asemele rajatud istandikku* ei muudeta mittemetsamaaks*, välja arvatud juhul, kui maakasutuse muutmise*: 1) mõjutab väga väikest osa* metsamajandamisüksuse* pindalast ja 2) toob metsamajandamisüksusel* selget, olulist, täiendavat*, kindlat ja pikaajalist looduskaitselist* ja ühiskondlikku kasu ning 3) ei kahjusta ega ohusta kõrgeid kaitseväärtusi* ega paiku või ressursse, mis on vajalikud nende kõrgete kaitseväärtuste* säilitamiseks või suuendamiseks.
Kriteerium 6.10 Metsamajandamisüksused*, kus on istandikke*, mis on rajatud loodusmetsa* asemele ajavahemikus 1. detsember 1994 – 31. detsember 2020, ei kvalifitseeru sertimiseks, välja arvatud juhul, kui: a) maakasutuse muutmise mõjutab ainult väga väikest osa* metsamajandamisüksuse* pindalast ja see toob metsamajandamisüksusel selget, olulist, täiendavat*, kindlat ja pikaajalist looduskaitselist* kasu, või b) organisatsioon*, mis oli otseselt* või kaudselt* maakasutuse muutmisega seotud, tõendab kogu sotsiaalse kahju* ennistamist* ja keskkonnakahju* proportsionaalset* heastamist*, nagu on kirjeldatud kohaldatavas FSC parandusmeetmete raamistikus (FSC Remedy Framework), või c) organisatsioon*, mis ei olnud maakasutuse muutmisega seotud, kuid on omandanud muudetud maakasutusega metsamajandamisüksusi*, tõendab prioriteetse sotsiaalse kahju* ennistamist* ja keskkonnakahju* osalist heastamist* vastavalt kohaldatavale FSC parandusmeetmete raamistikule (FSC Remedy Framework).
Indikaator 6.10.1 Parima kättesaadava teabe* põhjal on koostatud täpsed andmed kõikide metsamajandamisüksuse* maakasutuse muutmiste kohta ajavahemikus 1. detsember 1994 – 31. detsember 2020.
Indikaator 6.10.2 Alasid, kus loodusmets* on asendatud istandikuga* ajavahemikus 1. detsember 1994 – 31. detsember 2020, ei serdita, v.a juhul, kui: 1) maakasutuse muutmise mõjutab ainult väga väikest osa* metsamajandamisüksuse* pindalast ja see toob metsamajandamisüksusel selget, olulist, täiendavat*, kindlat ja pikaajalist looduskaitselist* kasu, või b) organisatsioon*, mis oli otseselt* või kaudselt* maakasutuse muutmisega seotud, tõendab kogu sotsiaalse kahju* ennistamist* ja keskkonnakahju* proportsionaalset* heastamist*, nagu on kirjeldatud kohaldatavas FSC parandusmeetmete raamistikus (FSC Remedy Framework), või

- 3) *organisatsioon** mis ei olnud maakasutuse muutmisega seotud, kuid on omandanud muudetud maakasutusega *metsamajandamisüksusi**, tõendab *prioriteetse sotsiaalse kahju* ennistamist** ja *keskkonnakahju** osalist *heastamist** vastavalt kohaldatavale FSC parandusmeetmete raamistikule (FSC Remedy Framework), või
- 4) *organisatsioon** kvalifitseerub *väikemetsamajandajaks**.

Kriteerium 6.11 Metsamajandamisüksus* ei kvalifitseeru sertimiseks, kui sellel on *loodusmets** või *kõrge kaitseväärtusega ala**, mille maakasutust on muudetud pärast 31. detsembrit 2020, v.a juhul, kui *maakasutuse muutmine**:

- a) mõjutas *väga väikest osa** *metsamajandamisüksuse** pindalast ja
- b) toob *metsamajandamisüksusel** selget, olulist, *täiendavat**, kindlat ja pikaajalist *looduskaitset** ja ühiskondlikku kasu ning
- c) ei ohustanud *kõrgeid kaitseväärtusi** ega paiku või ressursse, mis on vajalikud nende *kõrgete kaitseväärtuste** säilitamiseks või suurendamiseks.

Indikaator 6.11.1 *Parima kättesaadava teabe** põhjal on koostatud täpsed andmed kõikide *loodusmetsade** ja *kõrge kaitseväärtusega alade** maakasutuse muutmiste kohta *metsamajandamisüksusel** pärast 31. detsembrit 2020.

Indikaator 6.11.2 Alasid, kus *loodusmetsade** või *kõrge kaitseväärtusega alade** maakasutust on muudetud pärast 31. detsembrit 2020, ei serdita, v.a juhul, kui *maakasutuse muutmine**:

- 1) mõjutab *väga väikest osa** *metsamajandamisüksuse** pindalast ja
- 2) toob *metsamajandamisüksusel** selget, olulist, *täiendavat**, kindlat ja pikaajalist *looduskaitset** ja ühiskondlikku kasu ning
- 3) ei ohustanud *kõrgeid kaitseväärtusi** ega paiku või ressursse, mis on vajalikud nende *kõrgete kaitseväärtuste** säilitamiseks või suurendamiseks.

7. PRINTSIIP: METSAMAJANDAMISE KAVANDAMINE

*Organisatsioonil** on *metsamajandamiskava**, mis on kooskõlas tema põhimõtete ja eesmärkidega ning on vastavuses tema metsamajandustegevuse ulatuse, intensiivsuse ja riskidega. *Metsamajandamiskava** rakendatakse ja uuendatakse seireandmete põhjal, et soodustada *kohanduvat majandamist**. Sellega seotud planeerimis- ja menetlusdokumendid on piisavad, et juhendada töötajaid, teavitada *asjaomaseid sidusrühmi** ja *huvitatud sidusrühmi** ning põhjendada majandamisotsuseid.

Kriteerium 7.1 Organisatsioon* kehtestab vastavalt oma *metsamajandustegevuse** *ulatusele**, *intensiivsusele** ja *riskile** majandamispõhimõtted (visioonid ja väärtused) ning *-eesmärgid*, mis on keskkonna seisukohast põhjendatud, sotsiaalselt kasulikud ja *majanduslikult elujõulised**. Nende põhimõtete ja eesmärkide kokkuvõtteid lisatakse *metsamajandamiskavasse** ja avalikustatakse.

Indikaator 7.1.1a Organisatsioonil on metsamajandamiskava, milles on sõnastatud põhimõtted (viisioon ja väärtused) ja

majandamiseesmärgid, mis aitavad kaasa käesoleva standardi nõuete täitmisele.

Indikaator 7.1.1a Organisatsioonil on metsamajandamiskava, mis vastab Eestis kehtivatele metsamajandamise kavandamise nõuetele.

Kriteerium 7.2 Organisatsioonil* on metsamajandamisüksuse metsamajandamiskava, mis on täielikult kooskõlas kriteeriumi 7.1 kohaselt kehtestatud põhimõtete ja majandamiseesmärkidega ja mida täidetakse. Metsamajandamiskavas* kirjeldatakse metsamajandamisüksusel* leiduvaid loodusressursse ja selgitatakse, kuidas kava vastab FSC sertimisnõuetele. Metsamajandamiskava* hõlmab metsa* majandamise kavandamist ja sotsiaalse mõju juhtimist vastavalt kavandatud tegevuste ulatusele*, intensiivsusele* ja riskile*.

Indikaator 7.2.1 Metsamajandamiskava sisaldab majandamistegevusi*, strateegiaid ja abinõusid majandamiseesmärkide* saavutamiseks.

Indikaator 7.2.2 Metsamajandamiskava käsitleb lisas D loetletud elemente ja seda täidetakse.

Kriteerium 7.3 Metsamajandamiskava* sisaldab kontrollitavaid sihtväärtusi*, mille alusel saab hinnata iga kirjeldatud majandamiseesmärgi* saavutamise edenemist.

Indikaator 7.3.1 Iga majandamiseesmärgi saavutamise hindamiseks kehtestatakse kontrollitavad sihtväärtused ja hindamise sagedus.

Kriteerium 7.4 Organisatsioon* ajakohastab ja korrigeerib korrapäraselt metsamajandamise planeerimis- ja menetlusedokumente, et neis kajastuksid järelevalve ja hindamise tulemused, sidusrühmade kaasamine* või uus teaduslik ja tehniline teave, samuti selleks, et reageerida muutuvatele keskkonna- ja sotsiaal-majanduslikele oludele.

Indikaator 7.4.1 Metsamajandamiskava ajakohastatakse vähemalt kord aastas, et selles kajastuks:

- 1) järelevalve tulemused, sh auditite tulemused;
- 2) sidusrühmade kaasamise tulemused, sh kaebused;
- 3) uus teaduslik ja tehniline informatsioon;
- 4) keskkonna-, sotsiaalsete või majanduslike olude muutumine;
- 5) haruldaste, ohustatud ja eriti ohustatud liikide seire tulemused;
- 6) tegevuskoha plaanis (vajaduse korral) tehtavad kohandused, millega tegelevad operatiivtöötajad, ja
- 7) direktori poolt kaasamisplaanis tehtavad kohandused (vajaduse korral).

Kriteerium 7.5 *Organisatsioon* avalikustab* tasuta metsamajandamiskava* kokkuvõtte. Tegevuskava olulised osad, välja arvatud konfidentsiaalne teave*, tehakse asjaomastele sidusrühmadele* taotluse korral kättesaadavaks kopeerimis- ja käsitlestasu eest.*

Indikaator 7.5.1 Organisatsioon avalikustab sidusrühmadele arusaadavas vormis metsamajandamiskava kokkuvõtte koos kaartidega (sh kindlaksmääratud põhimõtete ja majandamiseesmärkide kokkuvõtted), v.a konfidentsiaalne teave.

Indikaator 7.5.2 Metsamajandamiskava* asjassepuutuvad osad, v.a konfidentsiaalne teave*, on asjaomastele huvirühmadele* taotluse korral kättesaadavad tegeliku kopeerimis- ja käsitlestasu eest.

Kriteerium 7.6 *Organisatsioon* kaasab vastavalt metsamajandustegevuse ulatusele*, intensiivsusele* ja riskile* ennetaval ja läbipaistval viisil oma metsamajandamise kavandamis- ja seiremenetlustesse asjaomased sidusrühmad* ning taotluse korral huvitatud sidusrühmad*.*

Indikaator 7.6.1 Sidusrühmad on ennetaval ja läbipaistval viisil kaasatud järgmistesse tegevustesse:

- 1) vaidluste lahendamine (kriteeriumid 1.6, 2.6 ja 4.6);
- 2) õiguste (kriteeriumid 3.1 ja 4.1), põliste kultuurimaastike (kriteerium 3.1), erilise tähtsusega paikade (kriteeriumid 3.5 ja 4.7) ning mõjude (kriteerium 4.5) kindlakstegemine;
- 3) tegevused kohalike kogukondade sotsiaal-majandusliku arengu soodustamiseks (kriteerium 4.4);
- 4) kõrgete kaitseväärtuste hindamine, kaitse ja seire (kriteeriumid 9.1, 9.2 ja 9.4).

Indikaator 7.6.2 Asjaomastele sidusrühmadele ja asjaomastele õiguste omanikele on tagatud võimalus kultuuriliselt sobival viisil osaleda nende huve puudutavate metsamajandustegevuste ja seire kavandamises.

Indikaator 7.6.3 Huvitatud sidusrühmadele antakse taotluse korral võimalus osaleda nende huve puudutavate metsamajandustegevuste ja seire kavandamises.

8. PRINTSIIP: SEIRE JA HINDAMINE

Organisatsioon* tõendab, et **majandamisesmärkide*** saavutamist, metsamajandustegevuse mõju ja **metsamajandamisüksuse*** olukorda seiratakse ja hinnatakse vastavalt metsamajandustegevuse **ulatusele***, **intensiivsusele*** ja **riskile*** et viia ellu **kohanduvat majandamist***.

Kriteerium 8.1 <i>Organisatsioon*</i> seirab oma <i>metsamajandamiskava*</i>, sh selle põhimõtete ja <i>majandamisesmärkide*</i> täitmist, kavandatud tegevuste edenemist ja <i>kontrollitavate sihtväärtuste*</i> saavutamist.
Indikaator 8.1.1a Organisatsioonil* on dokumenteeritud menetlus metsamajandamiskava*, sh selle põhimõtete ja majandamisesmärkide* täitmise seireks ja seiret tehakse süstemaatiliselt ja regulaarselt. Organisatsioon* dokumenteerib tulemused ja hindab muutusi. Indikaator 8.1.1b Organisatsioon* seirab metsamajandustegevuse* ning keskkonnaseisundi ja sotsiaalse tingimuste muutusi vastavalt metsamajandamiskavale*.
Kriteerium 8.2 <i>Organisatsioon*</i> seirab ja hindab <i>metsamajandamisüksusel*</i> toimuva tegevuse keskkonna- ja sotsiaalset mõju ning metsamajandamisüksuse keskkonnaseisundi muutusi.
Indikaator 8.2.1 <i>Metsamajandustegevuse</i> sotsiaalset ja keskkonnamõju seiratakse vastavalt lisale E.
Kriteerium 8.3 <i>Organisatsioon*</i> analüüsib seire ja hindamise tulemusi ning võtab selle analüüsi järeldusi arvesse kavandamisprotsessis.
Indikaator 8.3.1 Seire ja hindamise tulemusi käsitletakse ja rakendatakse seoses <i>indikaatoriga</i> 7.4.1. Indikaator 8.3.2 Juhul, kui seire tulemused näitavad mittevastavusi FSC standardile, korrigeeritakse <i>majandamisesmärke</i>, <i>kontrollitavaid sihtväärtusi</i> ja/või <i>metsamajandustegevust</i>.
Kriteerium 8.4 <i>Organisatsioon*</i> avalikustab* tasuta seiretulemuste kokkuvõtte, v.a <i>konfidentsiaalne teave</i>.
Indikaator 8.4.1a Seiretulemuste kokkuvõtte (sealhulgas ruumiandmed koos kaartidega), v.a konfidentsiaalne teave, avalikustatakse tasuta kooskõlas E lisaga ja sidusrühmadele arusaadavas vormis. Indikaator 8.4.1b Seiretulemused (vajaduse korral koos kaartidega), v.a konfidentsiaalne teave, avalikustatakse tasuta.
Kriteerium 8.5 <i>Organisatsioonil*</i> on kehtestatud ja kasutusel jälgimissüsteem, mis on vastavuses tema metsamajandustegevuse <i>ulatuse*</i>, <i>intensiivsuse*</i> ja <i>riskiga*</i>, et tõendada kõikide <i>metsamajandamisüksuselt</i> pärinevate FSC sertifikaadiga turustatavate toodete päritolu ja kogust vastavalt kavandatud iga-aastasele toodangumahule.
Indikaator 8.5.1 Organisatsioon kasutab kõigi FSC sertifikaadi alusel turustatavate toodete jälgimise süsteemi. Selle osana esitab organisatsioon sertija palvel:

- 1) tehingukontrolli* tegemiseks FSC väitega toodetega tehtud tehingute* andmed;
- 2) kiutestide* tegemiseks puitmaterjali proovid ja näidised ning liigilise koosseisu teave.

Indikaator 8.5.2 Kõigi müüdud toodete kohta on kogutud ja dokumenteeritud andmed, sealhulgas:

- 1) toote nimetus või kirjeldus;
- 2) toote maht (või kogus);
- 3) puuliigi nimetus eesti ja ladina keeles;
- 4) teave materjali päritolu jälgimiseks raielangini;
- 5) raie ja müügi kuupäev;
- 6) juhul, kui esmane töötlemine toimub metsas*, raie kuupäev ja saadud materjali maht;
- 7) kas materjal müüdi FSC sertifikaadiga tootena.

Indikaator 8.5.3 Kõigi FSC müügiedenduse väitega müüdud toodete müügiarveid või samaväärseid dokumente säilitatakse vähemalt viis aastat ning need sisaldavad vähemalt järgmist teavet:

- 1) ostja nimi ja registrinumber;
- 2) müügi kuupäev;
- 3) toote nimetus ja kirjeldus;
- 4) müüdud toote maht (või kogus);
- 5) sertifikaadi kood;
- 6) FSC müügiedenduse väide „FSC 100%”, mis eristab FSC sertifikaadiga müüdavaid tooteid, ning
- 7) puuliigi eesti- ja ladinakeelne nimetus.

9. PRINTSIIP: KÕRGED KAITSEVÄÄRTUSED

Organisatsioon säilitab ja/või suurendab metsamajandamisüksusel* kõrgeid kaitseväärtusi*, lähtudes ettevaatusprintsibist*.*

Kriteerium 9.1 *Organisatsioon** hindab ja registreerib asjaomaste *sidusrühmade**, huvitatud *sidusrühmade kaasamise** ning muude vahendite ja allikate abil järgmiste *kõrgete kaitseväärtuste** olemasolu ja seisundit *metsamajandamisüksusel** vastavalt metsamajandustegevuse mõju *ulatusese**, *intensiivsusele** ja *riskile** ning *kõrgete kaitseväärtuste** esinemise tõenäosusele:

KKV 1– elurikkus. *Elurikkuse** koondumine, sealhulgas endeemsed liigid ning *haruldased** või *ohustatud** ohustatud liigid, mis on *olulised** maailma, regiooni või riigi tasandil.

KKV 2– *maastiku tasandi ökosüsteemid ** ja ökosüsteemide kompleksid. Puutumatud metsamaastikud ning suured ökosüsteemid maastiku tasandil ja ökosüsteemide kompleksid, mis on olulised maailma, regiooni või riigi tasandil ning sisaldavad suure osa looduslike liikide elujõulisi populatsioone loodusliku leviku ja arvukusega.

KKV3– ökosüsteemid ja *elupaigad**. Haruldased, ohustatud või eriti ohustatud ökosüsteemid, elupaigad või *refuugiumid**.

KKV 4 – esmatähtsad *ökosüsteemiteenused**. *Esmatähtsates** olukordades peamised ökosüsteemiteenused, sealhulgas valgalade *kaitse** ning erosioonikartlike muldade ja nõlvade kaitse.

KKV5 – kogukonna vajadused. *Kohalike kogukondade** või *põlisrahvaste** põhivajaduste rahuldamiseks esmatähtsad paigad ja ressursid (nt elatusvahendid, tervis, toit, vesi jne), mis on kindlaks määratud nende kogukondade või põlisrahvaste kaasamise teel.

KKV6 – kultuuriväärtused. Ülemaailmse või riikliku kultuurilise, arheoloogilise või ajaloolise tähtsusega ja/või kohalike kogukondade või *põlisrahvaste** pärandkultuuri jaoks olulise kultuurilise, ökoloogilise, majandusliku või usulise/püha tähtsusega alad, ressursid, elupaigad ja maastikud, mis on kindlaks tehtud nende kohalike kogukondade või *põlisrahvaste** kaasamise teel.

Indikaator 9.1.1 *Organisatsioon* selgitab parimat kättesaadavat teavet (sh lisa F) kasutades välja ja registreerib tema maaüksusel olevate *kõrge kaitseväärtusega alade* asukoha, kaitseväärtuse kategooria ja seisundi vastavalt *kriteeriumi 9.1 kõrge kaitseväärtuse* kategooriatele 1–6.

Kriteerium 9.2 *Organisatsioon** kasutab *kõrgete kaitseväärtuste** hindamisel asjaomaste õiguste omajate* ning asjaomaste* ja huvitatud* *sidusrühmadega* konsulteerimise tulemusi.

Kriteerium 9.2 *Organisatsioon** töötab välja tõhusad strateegiad, mis säilitavad ja/või suurendavad kindlaks määratud *kõrgeid kaitseväärtusi**, kaasates* *asjaomaseid sidusrühmi**, *huvitatud sidusrühmi** ja eksperte.

Indikaator 9.2.1 *Parima kättesaadava teabe* abil määratakse kindlaks *kõrgeid kaitseväärtusi*

ohustavad tegurid.
Indikaator 9.2.2 Sobivate meetodite põhjal töötatakse välja strateegiad ja abinõud kõrgete kaitseväärtuste ja nendega seotud kõrge kaitseväärtusega alade säilitamiseks ja/või suurendamiseks enne võimaliku pöördumatult kahjuliku metsamajandustegevuse algust.
9.2.3 Kindlakstehtud kõrgete kaitseväärtuste* säilitamise ja/või suurendamise strateegiate ja abinõude väljatöötamisse kaasatakse* asjaomaste õiguste omajad*, asjaomased* ja huvitatud* sidusrühmad ning eksperdid.
Indikaator 9.2.4 Välja töötatud strateegiad on kõrgete kaitseväärtuste* säilitamiseks ja/või suurendamiseks tõhusad.
Kriteerium 9.3 <i>Organisatsioon</i>* rakendab strateegiaid ja abinõusid, mis säilitavad ja/või suurendavad kindlakstehtud kõrgeid kaitseväärtusi*. Need strateegiad ja abinõud lähtuvad ettevaatusprintsipist* ning on vastavuses metsamajandustegevuse ulatuse*, intensiivsuse* ja riskiga*.
Indikaator 9.3.1 Kõrgeid kaitseväärtusi* ja kõrge kaitseväärtusega alasid*, millest need sõltuvad, säilitatakse ja/või suurendatakse, sh välja töötatud strateegiaid ellu viies (lisa F).
Indikaator 9.3.2 Kõrge kaitseväärtusega metsade majandamisel lähtutakse ettevaatusprintsipist.
Indikaator 9.3.3 Kõrgeid kaitseväärtusi kahjustavad tegevused lõpetatakse kohe ning võetakse kasutusele abinõud kõrgete kaitseväärtuste taastamiseks ja kaitsmiseks.
Kriteerium 9.4 <i>Organisatsioon</i>* tõendab, et tehakse regulaarset seiret, millega hinnatakse kõrgete kaitseväärtuste* seisundi muutusi, ja kohandab oma metsamajandamisstrateegiaid kõrgete kaitseväärtuste tõhusaks kaitsmiseks. Seire on vastavuses metsamajandustegevuse ulatuse*, intensiivsuse* ja riskiga* ning hõlmab asjaomaste sidusrühmade*, huvitatud sidusrühmade ja ekspertide kaasamist*.
Indikaator 9.4.1a Organisatsioonil* on seirekava kõrgete kaitseväärtuste* seisundi ja nende majandamise strateegiate tõhususe hindamiseks (Lisa F „Kõrgete kaitseväärtuste raamistik“).
Indikaator 9.4.1b Organisatsioon hindab kõrgete kaitseväärtuste seisundit metsakorralduse käigus vähemalt iga 5 aasta järel.
9.4.2 Seiresse kaasatakse asjaomaste õiguste omajad*, asjaomased* ja huvitatud* sidusrühmad ja eksperdid.
Indikaator 9.4.3 Seire*programm on piisava ulatuse, põhjalikkuse ja sagedusega, et teha kindlaks kõrgete kaitseväärtuste* muutused võrreldes algse hindamise ja iga kõrge kaitseväärtuse* kindlakstehtud seisundiga.

Indikaator 9.4.4 Kõrge kaitseväärtuse seisundi muutumisel kasutatakse täiendavaid kaitsekorralduse abinõusid.

Indikaator 9.4.5 *Kõrgete kaitseväärtuste* majandamisel ja nende *kaitsekorralduse* abinõude määramisel kasutatakse seire tulemusi ja muud uut teavet.

10. PRINTSIIP: METSAMAJANDUSTEGEVUSE KORRALDAMINE

Metsamajandustegevused, mida *metsamajandamisüksusel** teeb *organisatsioon** või mida tehakse tema nimel, valitakse välja ja teostatakse kooskõlas organisatsiooni* majandamis-, keskkonna- ja sotsiaalpõhimõtete ja -eesmärkidega ning vastavuses kõikide FSC *printsipiide** ja *kriteeriumidega**.

Kriteerium 10.1 <i>Organisatsioon*</i> taastab pärast raiet või vastavalt <i>metsamajandamiskavale*</i> <i>mõistliku aja jooksul*</i> taimkatte <i>raie-eelse*</i> või võimalikult <i>looduslähedase*</i> seisundi, kasutades looduslikku uuendust või kultiveerimisvõtteid.
Indikaator 10.1.1 Raiesmikel taastatakse mõistliku aja jooksul võimalikult looduslähedane seisund, mis: 1) leevendab mõju keskkonnaväärustele; 2) sobib üldise raie-eelse või loodusmetsale omase koosseisu ja struktuuriga; 3) soodustab metsamaa kõlvikule rajatud istandikus uuendusraie järel võimalikult looduslähedaste tingimustega metsa kujunemist ning 4) kahjustatud loodusmetsade* raie korral taastab võimalikult looduslähedased tingimused*.
Indikaator 10.1.2 Juhul, kui (inimtegevuse või looduslike häiringute tagajärjel liigniisikeks muutunud aladel) on erandkorras rajatud <i>volunõvasid</i> või tehtud <i>vagukraavitust</i>, ei ületa kuivenduse mõju algselt liigniisikeks muutunud ala piire.
Kriteerium 10.2 <i>Organisatsioon*</i> kasutab uuenduseks liike, mis sobivad ökoloogiliselt kasvukoha ja <i>majandamisesmärkidega*</i>. <i>Organisatsioon*</i> kasutab uuenduseks <i>pärismaiseid liike*</i> ja kohalikke <i>genotüüpe*</i>, kui muude kasutamiseks ei ole selgeid ja veenvaid <i>põhjendusi*</i>.
Indikaator 10.2.1 Metsauuenduseks valitud puuliigid on kasvukohaga hästi kohastunud, pärismaised ja lubatud päritoluga algmaterjalist. Muust algmaterjalist pärit kultiveerimismaterjali kasutamisel esitatakse selged ja veenvad põhjendused.
Indikaator 10.2.2 Uuendamiseks valitud puuliigid vastavad <i>majandamisesmärkidele</i>.
Kriteerium 10.3 <i>Organisatsioon*</i> kasutab <i>võõrliike*</i> ainult siis, kui teadmised ja/või kogemused on tõendanud, et mistahes invasiivset mõju saab kontrolli all hoida, ja kasutusel on tulemuslikud leevendusabinõud.
Indikaator 10.3.1 <i>Võõrliike*</i> kasutatakse üksnes juhul, kui vahetu kogemus ja/või teadusuuringute tulemused tõendavad invasiivse mõju puudumist, ning seda tehakse üksnes ülestöötatud võõrliikide puistutes või teaduslikul eesmärgil.
Indikaator 10.3.2 <i>Võõrliike*</i> kasutatakse üksnes juhul, kui on kasutusel tõhusad leevendusmeetmed, mis tõkestavad nende leviku väljapoole seda ala, kuhu nende puistu luuakse.

Indikaator 10.3.3 Organisatsiooni poolt sisse toodud invasiivsete liikide* levikut tõkestatakse.
Indikaator 10.3.4 Organisatsioon teavitab invasiivsete liikide leidudest valitsusasutusi ja kasutab abinõusid invasiivsete puuliikide leviku vältimiseks.
Indikaator 10.3.5 Organisatsioon teeb <i>sidusrühmadega</i> koostööd metsamaal esinevate <i>invasiivsete liikide</i> tõrjumiseks (lisa A, punkt 3.3).
Kriteerium 10.4 Organisatsioon* ei kasuta metsamajandamisüksusel* geneetiliselt muundatud organisme*.
Indikaator 10.4.1 Geneetiliselt muundatud organisme* ei kasutada.
Kriteerium 10.5 Organisatsioon* kasutab metsakasvatusevõtteid, mis sobivad ökoloogiliselt taimkatte, liikide, kasvukohtade ja majandamisesmärgidega*.
Indikaator 10.5.1 Organisatsioon kasutab <i>metsamajandustegevusi</i> , mis sobivad mullastikuga ning elustiku ökoloogilise eripäraga ning vastavad <i>majandamisesmärgidele</i> .
Kriteerium 10.6 Organisatsioon* kasutab väetisi* minimaalselt või väldib nende kasutamist. Kui väetisi kasutatakse, tõendab organisatsioon*, et see on ökoloogiliselt ja majanduslikult vähemalt sama kasulik kui väetamiseta metsakasvatusevõtete kasutamine, ning väldib, leevendab ja/või kõrvaldab kahju keskkonnaväärtustele*, sh muldadele.
Indikaator 10.6.1 Metsamaal kasutatakse üksnes metsasaadustest (nt puutuhk) toodetud väetisi, väetatakse vastavalt kohaldatavatele õigusaktidele ja teaduslike uuringutega kinnitatud ohutute normide piires ning väetisi kasutatakse minimaalselt või seda välditakse.
Indikaator 10.6.2 Juhul, kui <i>indikaatoris</i> 10.6.1 nimetatud väetisi kasutatakse metsamaal, on selle ökoloogiline ja majanduslik kasu vähemalt sama suur kui metsakasvatusevõtetel, mis ei vaja väetisi.
Indikaator 10.6.3 Juhul, kui <i>indikaatoris</i> 10.6.1 nimetatud väetisi kasutatakse metsamaal, on väetise tüüp, kogused, aeg, kasutamise koht ja pindala dokumenteeritud.
Indikaator 10.6.4 Indikaatoris 10.6.1 nimetatud väetisi metsamaal kasutades võetakse kasutusele kahju ennetamise ja leevendamise abinõud. Väetisi ei kasutata järskul nõlvadel (40 kraadi ja rohkem), veevõrkude kaldajoonel lähemal kui 20 m, märgades metsades ja kõrge kaitseväärtusega aladel.
Indikaator 10.6.5 Keskkonnaväärtustele <i>indikaatoris</i> 10.6.1 nimetatud väetiste kasutamisega põhjustatud kahju leevendatakse või kõrvaldatakse.
Kriteerium 10.7 Organisatsioon* kasutab terviklikke kahjuritõrje ja metsakasvatusevõtteid, millega välditakse sünteetiliste pestitsiidide kasutamist või püütakse see lõpetada. Organisatsioon* ei kasuta FSC poliitika keelatud keemilisi pestitsiide. Juhul, kui pestitsiide kasutatakse, väldib,

leevendab ja/või kõrvaldab organisatsioon* kahju keskkonnaväärtustele* ja inimeste tervisele.
Indikaator 10.7.1 Kasutatakse terviklikku kahjuritõrjet, sh metsakasvatuse võtte valimist, et vältida sünteetiliste <i>pestitsiidide</i> kasutamist või vähendada kasutamise sagedust, ulatust ja koguseid ning saavutada kasutamise lõpetamine või üldine vähenemine.
Indikaator 10.7.2 Pestitsiidide* kasutamine on kooskõlas FSC pestitsiidipoliitika kõige viimase versiooni punkti 4.12 nõuetega.
Indikaator 10.7.3 Metsamajandamisüksusel ei kasutata ega ladustata glüfosaate sisaldavaid pestitsiide, v.a erandjuhtudel invasiivsete liikide* tõrjeks.
Indikaator 10.7.4 <i>Pestitsiidide</i> kasutamise kohta peetakse arvestust, säilitades järgmised andmed: toote nimetus, toimeaine, kasutatud toimeaine kogus ning kasutamise aeg, asukoht, pindala ja põhjus.
Indikaator 10.7.5 Pestitsiidide* kasutamine on kooskõlas ILO dokumendi „Ohutus kemikaalide kasutamisel tööl“ veo-, ladustamis-, käsitsemis-, ja töötlemisnõuetega ning hädaolukorra eeskirjadega, mida kohaldatakse lekete korral.
Indikaator 10.7.6 Välditakse <i>pestitsiidide</i> kasutamisega <i>keskkonnaväärtuste</i> ja inimeste tervise kahjustamist, tekitatud kahju leevendatakse või kõrvaldatakse.
Indikaator 10.7.7 Kui <i>pestitsiide</i> kasutatakse, siis: 1) valitakse vähima vajaliku kasutatava kogusega tulemuslik töötlemismeetod, mis tagab ümbritsevate <i>maastike</i> tõhusa kaitse; ning 2) pestitsiid, töötlemismeetod, ajastus ja kasutusviis valitakse nii, et <i>risk</i> inimestele ja mitesihthiikidele on minimaalne; ja 3) objektiivsed tõendid näitavad, et pestitsiidi kasutamine on ainuke tulemuslik, praktiline ja kulutõhus kahjuritõrje viis.
Kriteerium 10.8 Organisatsioon* vähendab kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud teadusprotokollidega* biotõrjevahendite* kasutamist miinimumini, jälgib ja kontrollib rangelt nende kasutamist. Kui biotõrjevahendeid kasutatakse, väldib, leevendab ja/või kõrvaldab organisatsioon* kahju keskkonnaväärtustele*.
Indikaator 10.8.1 Biotõrjevahendite* kasutamine (v.a traditsioonilised biotõrjevahendid, nt hiidkoorik (<i>Phlebiopsis gigantea</i>), pärismaised linnuliigid ja ühiselulised putukad) on minimaalne ja seda jälgitakse.
Indikaator 10.8.2 Biotõrjevahendite kasutamine on kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud teadusprotokollidega.
Indikaator 10.8.3 Biotõrjevahendite kasutamise kohta peetakse arvestust, sh vahendi liik, kasutatud

kogus, kasutamise aeg, asukoht ja põhjus.
Indikaator 10.8.4 Välditakse <i>biotõrjevahendite</i> kasutamisega <i>keskkonnaväärtuste</i> kahjustamist, tekitatud kahju leevendatakse või kõrvaldatakse.
Kriteerium 10.9 <i>Organisatsioon</i>* hindab <i>riske</i>* ja võtab kasutusele abinõud, mis vähendavad looduslike ohutegurite* võimalikku negatiivset mõju vastavalt nende <i>ulatusele</i>*, <i>intensiivsusele</i>* ja <i>riskile</i>*.
Indikaator 10.9.1 Organisatsioon on hinnanud <i>looduslike ohutegurite</i> võimalikku negatiivset mõju <i>metsamajandamisüksuse taristule</i> ja <i>metsaressursile</i> .
Indikaator 10.9.2 Selliste looduslike ohutegurite* puhul, mida metsamajandustegevus võib mõjutada, tehakse kindlaks risk*, et metsamajandustegevus suurendab nende ohutegurite* sagedust, levikut või tõsidust.
Indikaator 10.9.2 Organisatsioon planeerib ja kasutab abinõusid, mis väldivad või leevendavad indikaatorites 10.9.1 ja 10.9.2 kirjeldatud mõjusid.
Kriteerium 10.10 <i>Organisatsioon</i>* korraldab <i>taristu</i>* arendamist, transporti ja <i>metsakasvatust</i>* nii, et veevaru ja mullad on kaitstud ning <i>haruldaste</i>* ja <i>ohustatud</i>* liikide*, <i>elupaikade</i>*, <i>ökosüsteemide</i>* ja <i>maastikuväärtuste</i>* häirimist ja kahjustusi välditakse, leevendatakse ja/või kõrvaldatakse.
Indikaator 10.10.1 Metsakasvatust* korraldatakse nii, et tagada kriteeriumis* 6.1 kindlaks määratud keskkonnaväärtuste* kaitse.
Indikaator 10.10.2 Raie ja metsamaterjali kokkuveo käigus tekitatakse metsades minimaalseid pinna-sekahjustusi ning kahjustatud pinnas taastatakse vastavalt metsaseadusele.
Indikaator 10.10.3 Organisatsioon ei kahjusta kuivenduskraavide rekonstrueerimise ja <i>maaparandushoiutöödega</i> vääriselupaiku ning I ja II kaitsekategooria liikide elupaigatingimusi. Kui seda on tehtud, on organisatsioonil selged ja veenvad tõendid, et see oli vältimatult vajalik ülejäänud kuivendussüsteemi toimimiseks, ning organisatsioon tegeleb kahju kõrvaldamisega.
Indikaator 10.10.4 Organisatsioon väldib kuivendussüsteemide rekonstrueerimisel ja uuendamisel setete kandumist looduslikesse <i>veekogudesse</i> (kasutades settebasseine, puhastuslodusid, veekaitsevööndi laiendeid, tehes kaevetöid madala veeseisu ajal jms).
Indikaator 10.10.5 Uusi kraave rajatakse olemasoleva kuivendussüsteemi toimimiseks seni kuivendussüsteemidest mõjutamata metsaosadele vaid juhul, kui: 1) naabermaaomanik keeldub oma maal kraavide rekonstrueerimisest või <i>maaparandushoiutöödest</i> – uusi kraave rajatakse selleks, et juhtida vesi teise maaomaniku maast mööda; 2) kaitstaval loodusobjektil või ajaloolistes looduslikes pühapaikades on kraavide rekonstrueerimine või

maaparandushoiutööd keelatud – uusi kraave rajatakse selleks, et juhtida vesi kaitstavast loodusobjektist või ajaloolisest looduslikust pühapaigast mööda;

3) rekonstrueeritava kuivendusobjekti projekteerimisel ja/või rajamisel on varem tehtud vigu (vesi on juhitud „mäest üles“) – uusi kraave rajatakse selleks, et likvideerida tehnoloogiliste vigade tõttu tekkinud liigniiskust;

4) olulist liigniiskust põhjustab organisatsioonist olenematu taristuobjekt (nt on kuivendussüsteemist läbi ehitatud raudtee, maantee, rajatud karjäär);

5) naabermaaomaniku või organisatsiooni maa liigniiskus on erakorraliselt suurenenud organisatsioonist olenemata **põhjustel**;

6) ammendatud põlevkivi allmaakaevandustest lõpetatakse vee väljapumpamine, mistõttu šahtidesse kogunenud vesi tungib maapinnale ning ujutab üle metsamaa;

7) olemasolevaid teid on vaja hoida kasutatavana;

8) uute teede tarbeks kraavide rajamisega ei kaasne täiendavat kuivendavat mõju.

Indikaator 10.10.6 Rangelt kaitstavas *metsas* ei rekonstrueerita olemasolevaid kuivendussüsteeme ega tehta *maaparandushoiutöid*, v.a kaitseväärtuse säilitamiseks vastavalt kaitsekorralduskavale. Kui seda on tehtud, esitatakse selged ja veenvad tõendid, et see oli vältimatult vajalik piirnevate aladelt vee ärajuhtimiseks.

Indikaator 10.10.7 Juhul, kui kuivendussüsteemide rekonstrueerimine ja *maaparandushoiutööd* ning teede ehitamine ja rekonstrueerimine toimuvad *kaitstaval loodusobjektil*, kaasab organisatsioon vastava pädevusega spetsialistid.

10.10.8 Kuivendussüsteemide ja kraavide rekonstrueerimise ning *maaparandushoiutööde** kuivendavat mõju ei ületa kuivendussüsteemi esmakordse rajamise kuivendavat mõju (v.a indikaatoris* 10.10.5 loetletud juhud).

Kriteerium 10.11 *Organisatsioon korraldab puidu ja *mittepuiduliste metsasaaduste** varumise ja kogumisega seotud tegevust nii, et *keskkonnaväärtused** säilivad, turustatavate *jäätmete** kogus väheneb ning välditakse muude saaduste ja teenuste kahjustamist.**

Indikaator 10.11.1 Puidu ja mittepuiduliste metsasaaduste* varumise ja kogumise võtteid kasutatakse nii, et kriteeriumis* 6.1 kindlaks määratud keskkonnaväärtused* ning kriteeriumides* 9.1 ja 9.2 kindlaks määratud kõrged kaitseväärtused* on kaitstud.

Indikaator 10.11.2 Varumisvõtetega optimeeritakse metsasaaduste ja turustatava materjali kasutamist.

Indikaator 10.11.3 Organisatsioon hoiab *metsamajandustegevuste* käigus kasvama jäävate puude kahjustused minimaalsena.

Indikaator 10.11.4 <i>Metsamajandustegevuse</i> käigus <i>veekogudesse</i> rajatud või tekkinud takistused eemaldatakse metsamajandustegevuse lõpetamisel.
Indikaator 10.11.5 Metsamaterjali raie, kokku- ja väljaveo käigus kahjustatud teed, kraavid, sillad ja truubid taastatakse esimesel võimalusel 12 kuu jooksul pärast vastava raie või väljaveo lõppemist.
10.11.6 Organisatsioon* tagab raietööde kvaliteedi ja metsaseaduse raiet käsitlevate sätete järgimise ning nende sätete rakendamist kontrollitakse.
Indikaator 10.11.7 Organisatsioonil* on indikaatorile 10.11.1 vastavuse tagamiseks metsasaaduste varumise juhend.
Kriteerium 10.12 <i>Organisatsioon</i>* käitleb <i>jäätmeid</i>* keskkonnahoidlikul viisil.
Indikaator 10.12.1 Kõikide <i>jäätmete</i> kogumine, koristamine ja vedu utiliseerimiskohani toimub keskkonnahoidlikul viisil.
Indikaator 10.12.2 Keskkonnale ohtlikud jäätmed (õli, kütus, kemikaalid jne) kõrvaldatakse keskkonnahoidlikul viisil.

6. LISAD

(normatiivne osa)

Lisa A (1. printsiip). Kohaldatavate õigusaktide ning riigi ratifitseeritud rahvusvaheliste lepingute, konventsioonide ja kokkulepete miinimumloetelu

1. Metsasaaduste varumise õiguslik alus	
1.1 Maa kasutamise ja majandamise õigused	• Asjaõigusseadus • Asjaõigusseaduse rakendamise seadus • Kinnistusraamatuseadus • Kinnisasja omandamise kitsendamise seadus • Käibemaksuseadus • Maakatastriseadus • Maamaksuseadus • Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus • Metsaseadus • Äriseadustik
1.2 Kontsessioonilepingud	• Metsaseadus • Riigihangete seadus • Riigimetsas kasvava metsa raieõiguse ja metsamaterjali müügi kord • Riigivaraseadus
1.3 Metsamajandamise ja metsasaaduste varumise kavandamine	• Metsa korraldamise juhend • Metsa majandamise eeskiri • Metsaseadus • Metsateatise esitatavate andmete loetelu ning metsateatise esitamise, menetlemise ja registreerimise kord ning tähtajad • Korruptsioonivastane seadus • Karistuseseadustik
1.4 Raie lubamine	• Metsa majandamise eeskiri • Metsaseadus • Metsateatise esitatavate andmete loetelu ning metsateatise esitamise, menetlemise ja registreerimise kord ning tähtajad
2. Maksud ja tasud	
2.1 Kasutusvalduse ja raieõiguse tasude maksmine	• Asjaõigusseadus • Asjaõigusseaduse rakendamise seadus • Võlaõigusseadus
2.2 Käibemaks ja muud müügitasud	• Käibemaksuseadus

2.3 Tulu- ja kasumi-maksud	• Käibemaksuseadus • Tulumaksuseadus
3. Puidu varumine	
3.1 Puidu varumise eeskirjad	• Maaparandusseadus • Metsa majandamise eeskiri • Metsa korraldamise juhend • Metsaseadus • Kliimaseadus
3.2 Kaitstavad alad ja liigid	• Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon • Linnudirektiiv • Loodusdirektiiv • Looduskaitseadus • Loodusliku loomastiku ja taimestiku ohustatud liikidega rahvusvahelise kaubanduse konventsioon • Metsaseadus • Rahvusvahelise tähtsusega märgalade, eriti veelindude elupaikade konventsioon • Muinsuskaitseadus
3.3 Keskkonnanõuded	• Ehitusseadustik • Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadus • Looduskaitseadus • Maapõueseadus • Metsa uuendamisel kasutada lubatud võõrpuuliikide loetelu • Metsaseadus • Taimede paljundamise ja sordikaitse seadus • Taimekaitseadus • Veeseadus • Kliimaseadus
3.4 Tervis ja ohutus	• Bioloogilistest ohuteguritest mõjutatud töökeskkonna töötervishoiu ja tööohutuse nõuded • Tuleohutuse seadus • Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded elektromagnetväljadest mõjutatud töökeskkonnale, elektromagnetväljadega kokkupuute piirnormid ja rakendusväärtused ning elektromagnetväljade mõõtmise kord • Töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormid • Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded mürast mõjutatud töökeskkonnale, töökeskkonna müra piirnormid ja müra mõõtmise kord • Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded vibratsioonist mõjutatud töökeskkonnale, töökeskkonna vibratsioon vibratsiooni mõõtmise kord • Töötervishoiu ja tööohutuse seadus

3.5 Seaduslik tööta- mine	• Ametiühingute seadus • Lastekaitseseadus • Soolise võrdõiguslikkuse seadus • Sotsiaalmaksuseadus • Töökeskkonna ohutegurite ja tööde loetelu, mille puhul alaealise tööta- mine on keelatud • Töölepingu seadus • Töötajate distsiplinaarvastutuse seadus • Töötajate üleühenduselise kaasamise seadus • Töötuskindlustuse seadus • Võrdse kohtlemise seadus
4. Kolmandate isikute õigused	
4.1 Taval põhinevad õigused	• Asjaõigusseadus • Asjaõigusseaduse rakendamise seadus • Keskkonnaseadustiku üldosa seadus • Metsaseadus
4.2 Vaba eelnev ja teadlik nõusolek	• Asjaõigusseadus • Asjaõigusseaduse rakendamise seadus • Võlaõigusseadus
4.3 Põlisrahvaste õigu- sed	• Asjaõigusseadus • Asjaõigusseaduse rakendamise seadus • Maakatastriseadus
5. Kauplemine ja transport	
Märkus. See punkt hõlmab nii <i>metsamajandustegevuse</i> kui ka töötlemise ja kauplemise nõudeid.	
5.1 Arvestus puuliigi, koguse ja kvaliteedi alusel	• Metsamaterjali veoeeskiri, metsamaterjali üleandmise-vastuvõtmise ak- tile ja veoselehele esitatavad nõuded ning müüdud või ostetud raieõi- guse või metsamaterjali kohta Maksu- ja Tolliametile esitatava teatise vorm • Metsaseadus • Puidu mõõtmise ja mahu määramise meetodid, mõõtmistäpsusele ning mõõtmistulemuste dokumenteerimisele esitatavad nõuded
5.2 Kauplemine ja transport	• Autoveoseadus • Euroopa Liidu puidumäärus (European Union Timber Regulation, EUTR) • Metsamaterjali veoeeskiri, metsamaterjali üleandmise-vastuvõtmise ak- tile ja veoselehele esitatavad nõuded ning müüdud või ostetud raieõi- guse või metsamaterjali kohta Maksu- ja Tolliametile esitatava teatise vorm • Metsaseadus • Puidu mõõtmise ja mahu määramise meetodid, mõõtmistäpsusele ning mõõtmistulemuste dokumenteerimisele esitatavad nõuded

	Võlaõigusseadus
5.3 Tehingud <i>offshore</i> -äriühingutega ja siirdehinnad	Äriseadustik
5.4 Tollieeskirjad	Tolliseadus
5.5 CITES	Loodusliku loomastiku ja taimestiku ohustatud liikidega rahvusvahelise kaubanduse konventsiooni ratifitseerimise seadus
6. Hoolsuskohustus	
6.1 Hoolsuskohustus	- Metsaseadus - Raamatupidamise seadus
7. Ökosüsteemiteenused	
7.1 Ökosüsteemiteenused	- Jahiseadus - Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus - Keskkonnatasude seadus - Turismiseadus

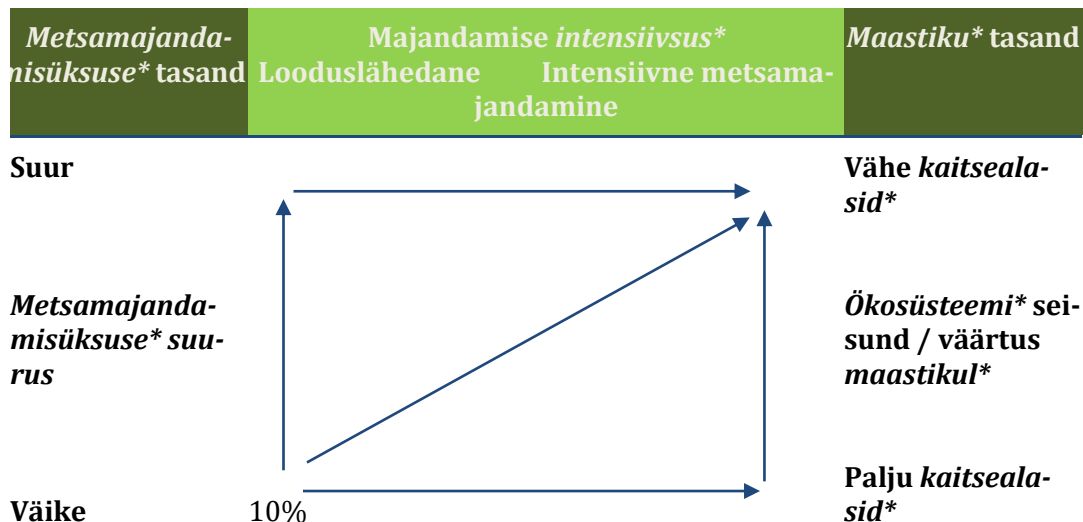
Märkus. Kohaldatakse nende õigusaktide viimast versiooni.

Lisa B (2. printsiip). Nõuded töötajate pädevusele

Asjaomastel vastutavatel töötajatel peab olema (vastavalt nende tööülesannetele) pädevus:

- 1) korraldada *metsamajandustegevust* vastavalt kohaldatavate õigusaktidele (kriteerium 1.5);
- 2) mõista *ILO* kaheksa peamise töökonventsiooni (konventsioonid nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138, 182) tähendust ning tunda tööõigust reguleerivaid Eesti õigusakte (*kriteerium* 2.1);
- 3) tunda ära seksuaalse ahistamise ja soolise diskrimineerimise juhtumid ja nendest teatada (*kriteerium* 2.2);
- 4) ohutult käidelda, kasutada ja ladustada ohtlikke aineid (*kriteerium* 2.3);
- 5) täita oma tööülesandeid ohutult ning kasutada erivarustust, kui seda nõuab tööülesanne (*kriteerium* 2.5);
- 6) mõista *ILO* konventsiooni nr 169 ja ÜRO *põlisrahvaste* õiguste deklaratsiooni tähendust (*kriteerium* 3.4);
- 7) määrata koostöös *huvirühmadega* kindlaks *kõrgete kaitseväärtustega* seotud paigad ning rakendada nende *kaitseks* ja nende kahjustamise ärahoidmiseks vajalikke abinõusid (*kriteeriumid* 9.1-9.4);
- 8) korraldada sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnamõju hindamist ning kavandada vajalikke leevendusmeetmeid (*kriteerium* 6.2);
- 9) korraldada tegevust organisatsiooni poolt deklareeritud *ökosüsteemiteenuste* säilitamiseks ja/või suurendamiseks (*kriteerium* 5.1);
- 10) ohutult käidelda, kasutada ja ladustada pestitsiide (*kriteerium* 10.7);
- 11) korraldada *jäätmete* keskkonda sattumisel nende koristamist (*kriteerium* 10.12).

Lisa C (6. printsiip). Kaitsealade võrgustiku mõistediagramm

- Diagrammil on näidatud, kuidas eeldatakse metsamajandamisüksuse* kaitsealade võrgustikku* kuuluva maa-ala suurenemist alates 10% miinimumist, kui üksuse suurus, majandamisintensiivsus* ja/või ökosüsteemide* seisund ja väärtus maastiku* tasandil suureneb. Nooled ja nende suund osutavad suurenemisele.
- Parempoolne veerg „Ökosüsteemi* seisund/väärtus maastikul*“ kirjeldab, mil määral on looduslikud ökosüsteemid* maastiku* tasandil kaitstud ja millised on nõuded metsamajandamisüksuse* edasise kaitse suhtes.
- Vasakpoolne veerg „Metsamajandamisüksuse* suurus“ näitab, et kui majandamisüksuse pindala suureneb, saab majandamisüksusest endast maastiku* tasand ja seega eeldatakse, et sellel on kaitsealade võrgustik*, mis sisaldab toimivaid näidisalasid kõigist selle maastikuga seotud looduslikest ökosüsteemidest*.

Lisa D (7. printsiip). Organisatsiooni *metsamajandamiskava* osad

1) *Metsaressursi kirjeldus, väärtused ja riskid*

- i. *Metsaressurss ja keskkonnaväärtused ning nende asukoht (5. ja 6. printsiip)*
- ii. *Sotsiaalsed, majanduslikud ja kultuurilised väärtused (2.–6. ja 9. printsiip)*
- iii. *Peamised sotsiaalsed, majanduslikud ja keskkonnariskid (2.–6. ja 9. printsiip)*
- iv. *Ökosüsteemiteenused, mille kohta kasutatakse FSC müügiedendusväidet (kriteerium 5.1)*

2) *Tegevused seoses järgmiste valdkondadega*

- i. *Töötajate õigused, tervishoid ja tööohutus, sooline võrdõiguslikkus (2. printsiip)*
- ii. *Sidusrühmade kaasamine (3., 4., 7. ja 9. printsiip)*
- iii. *Kavandatud metsamajandustegevused ja ajakava, kasutatavad metsakasvatusevõtted, tüüpilised raieviisid ja -vahendid, nagu on kindlaks määratud 10. printsiibis**
- iv. *Põlisrahvad*, kogukonnasuhted, kohalik majanduslik ja sotsiaalne areng, nagu on kindlaks määratud 3., 4. ja 5. printsiibis*
- v. *Raiemahu ja mittepuiduliste metsasaaduste varumise määra analüüs (5. printsiip)*

3) *Kõrgete kaitseväärtuste (KKV) kaitse ja/või taastamise abinõud ja nende tõhusus (kui on võimalik hinnata)*

- i. *KKV 1 – KKV 6*

4) *Metsamajandustegevuse negatiivse mõju hindamise, ennetamise ja/või leevendamise abinõud*

- i. *Keskkonnaväärtused (6. ja 9. printsiip)*
- ii. *Deklareeritud ökosüsteemi teenused (kriteerium 5.1)*
- iii. *Sotsiaalsed väärtused (2.–5. ja 9. printsiip)*

5) *Seiremetoodika ja seireobjektide loetelu on esitatud lisas E „Seireobjektide loetelu“.*

Lisa E (8. printsiip). Seireobjektide loetelu

1. Metsaressurss ja selle muutused (5.printsiip)

2. Metsamajandustegevuse keskkonnamõju

- i. Metsa uuendamise maht ja tulemused (*kriteeriumid* 10.1 ja 10.2)
- ii. Valgustus- ja harvendusraie maht (*kriteerium* 10.5)
- iii. Uuendus- ja valikraie maht (*kriteerium* 10.5)
- iv. Väetiste, pestitsiidide ja biotõrjevahendite kasutamise mahud ja tulemused (*kriteeriumid* 10.6-10.8)
- v. Jäätmete kogumise tulemused (*kriteerium* 10.12).

3. Metsamajandustegevuse sotsiaalne mõju

- i. Õigusaktide järgimine (*kriteeriumid* 1.4–1.5)
- ii. Vaidluste lahendamine (*Criteria* 1.6, 2.6 ja 4.6)
- iii. Töötajate õigustest kinni pidamine (*Criteria* 2.1 ja 2.4)
- iv. Soolist võrdõiguslikkust, seksuaalset ahistamist ja soolist diskrimineerimist käsitlevate nõuete järgimine (*kriteerium* 2.2)
- v. Tööohutuse ja -tervishoiu nõuete järgimine (*kriteerium* 2.3)
- vi. Töötajate koolitamine (*kriteerium* 2.5)
- vii. Suhted põlisrahvaste ja kohalike kogukondadega (*kriteeriumid* 3.2, 3.3 ja 4.2, 4.3, 4.4)
- viii. Kõrgete kaitseväärtuste KKV 5 ja KKV 6 kasutamise võimaldamine, KKV 5 ja KKV 6 seisund või ulatus ja selle muutused
- ix. Organisatsiooni poolt mittepuiduliste metsasaaduste varumise arvestuslik maht (*kriteerium* 5.1).

4. Metsamajandustegevuse mõju keskkonna seisundile ja seisundi muutused

- x. Deklareeritud ökosüsteemiteenuste maht ja nende muutused (*kriteerium* 5.2)
- xi. Keskkonnaväärtuste seisund ja/või maht ja nende muutused (*kriteeriumid* 6.3-6.8)
- xii. Kõrgete kaitseväärtuste (KKV 1 – KKV 6) seisund ja/või maht ja nende muutused (*kriteerium* 6.4)
- xiii. Loodusmetsade asendamine istandikega ja pärast 1994. aastat rajatud istandike seisund (*kriteerium* 6.10)
- xiv. Raadamise maht ja põhjused (*kriteerium* 6.9)
- xv. Kõrgete kaitseväärtuste (KKV 1 – KKV 6) seisundi parandamiseks kasutatud abinõude tulemuslikkus.

Lisa F (9. printsiip). Kõrgete kaitseväärtuste raamistik

Üldine märkus kõigi kõrgete kaitseväärtuste kohta:

Organisatsioon peab oma metsades kindlaks tegema kõrge kaitseväärtusega objektide asukohad ja arvestama nendega metsamajandustegevuse kavandamisel. Erilist tähelepanu tuleb pöörata piirkondadele, kus metsamajandustegevust piiratakse ökoloogilistel, sotsiaalsetel, majanduslikel ja kultuurilistel põhjustel, nt asulate lähistel, puhkealadel, looduslikes pühapaikades jne.

KKV 1 – liigirikkus. Elurikkuse koondumine, sealhulgas endeemsed liigid ning haruldased või ohustatud liigid, mis on olulised maailma, regiooni või riigi tasandil.

Riigi oludele vastav kirjeldus (KKV 1)

- 1) I ja II kaitsekategooria liikide leiukohad ja elupaigad;
- 2) Eesti punase nimestiku kategooriatesse „Eestis hävinud“ (RE), „äärmiselt ohustatud“ (CR), „ohustatud“ (EN) ja „ohualtid“ (VU) kuuluvad liigid;
- 3) Metsa vääriselupaigad;
- 4) Loodusdirektiivi metsaelupaigad;
- 5) Liikide ja elupaikade kaitseks kehtestatud püsielupaigad;
- 6) Liikide kaitseks seatud majandamis- ja liikumispääringud.

Parim kättesaadav teave KKV 1 kindlakstegemiseks

Riigi Teatajas avaldatud Eesti kaitse alla võetavate liikide loetelu: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13360504> ja vastavad kaardikihid EELISes (Eesti Looduse Infosüsteem)

Eesti eElurikkuse (eBiodiversity) portaali, sealhulgas link praegusele Eesti punase nimestiku liikide nimekirjale: <https://elurikkus.ee/lists/speciesListItem/list/drt101459479>; mõnede punases nimestikus olevate liikide leiukohti võib leida EELIS andmekihilt liikide kohta, kellel pole kaitsestatust.

Juhendid metsa vääriselupaikade valimise kohta ja vastavad kaardikihid EELISes: <https://www.riigiteataja.ee/akt/737272>

Euroopa Liidu loodusdirektiivi metsaelupaigad vastavalt välitööde kaardistamise juhistele, mis on kättesaadavad Eesti Keskkonnaministeeriumi veebisaidil, ja vastav kaardikiht EELISes: <https://kliiministerium.ee/media/1929/download>

EELIS kaardikihid kaitstavate alade ja liikumispääringutega alade kohta

Piirkondlike loodusväärtuste eksperdi hinnangud, ekspertide andmebaasid, asjatundlike ekspertide *kaasamine* (võimalik taotleda keskkonnaametilt; Eesti punase nimestiku liikide kohta saab lisateavet nt loodusvaatluste andmebaasist (<http://lva.eelis.ee>) ja eElurikkuse andmebaasist (<http://elurikkus.ee/>))

Sidusrühmade kirjeldus (KKV 1)

- Riigimetsa Majandamise Keskus
- Keskkonnaministeerium
- Maaeluministeerium
- Keskkonnaamet
- Keskkonnaagentuur
- Metsatööstuse ja metsaomanike huvirühmad
- Metsaomanikud
- Eesti Ornitoloogiaühing (BirdLife Eesti)
- Keskkonnaühendused
- Ekspertid ja teadusasutused

Kultuuriliselt sobiv* kaasamine* KKV kindlakstegemiseks:

Kasutatakse sobivaid *kaasamise* viise (nt konsulteerimine, avalik arutelu, teabe küsimine), et teha kõrge kaitseväärtusega alad kindlaks koostöös *asjaomaste õiguste omajate** ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmadega.

Ohud KKV 1-le Eestis:

- Maakasutuse muutused ja avatud alade kinnikasvamine
- *Elupaikade* killustumine ja hävimine
- Lindude pesitsemise häirimine
- Intensiivne metsamajandamine tundlikes *elupaikades*
- Kraavide kaevamine ja teede ehitamine
- Istandikud
- *Väetiste* kasutamine

- Maavarade kaevandamine ja kasutamine
- Invasiivsed võõrliigid
- Kliimamuutusest tingitud muutused taimkattes.

KKV 1 SÄILITAMISE STRATEEGIAD

- 1) Rakendatakse meetmeid olemasolevate kaitsealade säilitamiseks ning potentsiaalselt kaitsevääriliste alade tuvastamiseks. Metsa majandatakse viisil, mis ei kahjusta kaitstavate alade või kaitstavate elupaikade kaitseväärtusi ega seisundit.
- 2) Kasutades vastavaid EELISe andmekihte, koostatakse nimekiri I ja II kaitsekategooria liikidest, *ohustatud* ja *haruldastest liikidest*, mis esinevad *metsamajandamiskusksusel* või selle vahetus läheduses. Kaitsealuste liikide puhul tuleb järgida *seadustes* sätestatud piiranguid. Keskkonnaamet ei kehtesta tavaliselt majandamistegevuse eritingimusi nende punases nimestikus olevate liikide puhul, mis ei ole kaitsealused liigid, sest seadus seda ei nõua. Organisatsioon võib paluda Keskkonnaametilt või eksperdilt *majandamistingimuste* koostamist Eesti punase nimestiku liikide jaoks, kes kuuluvad kategooriatesse „piirkondlikult välja surnud“ (RE), „äärmiselt ohustatud“ (CR), „ohustatud“ (EN) ja „haavatav“ (VU) ja kelle esinemine on teada vastavalt EELISele.
- 3) Kui puitu transporditakse läbi väljaspool raielanki olevate eraldiste või mittemetsamaa, tuleb vältida kaitsealuste või punase nimestiku liikide kahjustamist ka nendel aladel.
- 4) Kui eksperdid esitavad organisatsioonile täpsed ja usaldusväärsed andmed kaitsealuste liikide ja vääriselupaiga tunnuste esinemise kohta, mida pole EELISes registreeritud, peab organisatsioon tagama ka nende kohtade kaitsemeetmed (vajadusel konsulteerides keskkonnaameti või ekspertidega).

KKV 1 SEIRE

- 1) Kasutusele võetud meetmeid ja kavandatud *metsamajandustegevusi* seiratakse piisava täpsuse ja sagedusega nii, et on võimalik hinnata nende vastamist standardi nõuetele.
- 2) Vajadusel täiustatakse metsamajandamise võtteid.
- 3) *Liikide* ja *elupaikade* kaitse tagamiseks tehakse koostööd asjaomaste ametiasutustega.

Märkus KKV 1 kohta:

EELISe vastavaid andmekihte kasutades tuua välja I ja II kategooria kaitsealused, ohustatud ja haruldased liigid, mis esinevad metsamajandamiskusksusel või selle vahetus piirivööndis. Kaitstavate liikide puhul tuleb järgida õigusaktidega seatud piiranguid. Üldiselt ei sea keskkonnaamet majandamise eritingimusi liikidele, mis ei ole kaitse all (punase nimestiku liigid), sest õigusaktidest ei tulene sellist kohustust. *Organisatsioon* võib keskkonnaametilt või tunnustatud eksperdilt paluda metsamajandustegevuse tingimusi ka EELISe põhjal teadaolevatele punase

nimestiku kategooriate „Eestis hävinud“, „äärmiselt ohustatud“, „ohustatud“ ja „ohualtid“ liikidele.

Loodusdirektiivi metsaelupaikade raie puhul võib keskkonnaamet samuti seada metsamajandamistegevuse piiranguid siis, kui vastav *elupaik* on kaitseala kaitse-eesmärgiks. Arvestades, et võib olla toimunud uus kaardistamine, võib leiduda ka teisi väärtuslikke elupaiku. Seega soovitatakse täiendavalt üle kontrollida, kas eraldistel, kus raiet kavandatakse, on sobivaid elupaiku, ja vajadusel rakendada kaitsemeetmeid.

KKV 2– ökosüsteemid maastiku tasandil ja ökosüsteemide kompleksid. Puutumatud metsamaastikud ning suured ökosüsteemid maastiku tasandil ja ökosüsteemide kompleksid, mis on olulised maailma, regiooni, või riigi tasandil ning sisaldavad suure osa looduslikult esinevate liikide elujõulisi populatsioone loodusliku leviku ja arvukusega.

Riigi oludele vastav kirjeldus (KKV 2)

- 1) Kaitstavad alad (kaitsealad, hoiualad, vääriselupaigad, kohaliku omavalitsuse kaitstavad loodusobjektid + planeeritavad kaitsealad).
- 2) *Rohevõrgustiku* ja *väärtuslike maastike* teemaplaneering.
- 3) Rahvusvahelise tähtsusega alad (Natura, Ramsar, Helcom, tähtis linnuala (IBA), biosfäärikaitseala).

Parim kättesaadav teave KKV 2 kindlakstegemiseks

- Kaitsealad https://register.keskkonnaportaal.ee/register/search?objectType=PROTECTED_NATURE_OBJECT&status=kinnitatud
- *Rohevõrgustiku* ja *väärtuslike maastike* teemaplaneering. Maakondade ja kohalike omavalitsuste veebisaidid. Maakondade teemaplaneeringud on leitavad veebiaadressil <https://maakonnaplaneering.ee/maakonna-planeeringud>, sh maakonnaplaneeringute lisades määratletud alad.
- Rahvusvahelise tähtsusega alad
https://keskkonnaportaal.ee/register/search?objectType=INTERNATIONALLY_IMPORTANT_AREA&status=kinnitatud

Sidusrühmade kirjeldus (KKV 2)

- Riigimetsa Majandamise Keskus
- Keskkonnaministeerium
- Maaeluministeerium
- Keskkonnaamet

- Keskkonnaagentuur
- Metsatööstuse ja metsaomanike huvirühmad
- Metsaomanikud
- Eesti Ornitoloogiaühing (BirdLife Eesti)
- Keskkonnaühendused
- Eksperdid ja teadusasutused

Kultuuriliselt sobiv kaasamine KKVde kindlakstegemiseks:

Kasutatakse sobivaid *kaasamise* viise (nt konsulteerimine, avalik arutelu, teabe küsimine), et teha kõrge kaitseväärtusega alad kindlaks koostöös *asjaomaste õiguste omajate** ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmadega.

Ohud KKV 2-le Eestis:

- Maakasutuse muutused ja avatud alade kinnikasvamine
- *Elupaikade* killustumine ja hävimine
- Lindude pesitsemise häirimine
- Intensiivne metsamajandamine tundlikes *elupaikades*
- Kraavide kaevamine ja teede ehitamine
- Istandikud
- *Väetiste* kasutamine
- Maavarade kaevandamine ja kasutamine
- Invasiivsed võõrliigid
- Kliimamuutusest tingitud muutused taimkattes.

KKV 2 SÄILITAMISE STRATEEGIAD

- 1) Kehtiva kaitsekorralduskavaga kaitsealadel järgitakse selle dokumendi juhiseid.
- 2) Organisatsiooni tegevus ei halvenda oluliselt nende alade looduslikke tingimusi (raadamine, metsauuendus liikidega, mida selle kasvukohal looduslikult ei esine, lageraie osatähtsus).
- 3) Vajalikud tegevused KKV 2 taastamiseks/suurendamiseks määratakse kindlaks ja neid rakendatakse (nt alade jätmine looduslikule uuenemisele, liigikaitse eesmärkidel metsamajandamine,

täiendavate rohekoridoride või liigikaitse tugialade määramine aladel, mis ei ole riigi poolt kaitstud, viljakatel muldadel kultiveeritavate üheliigiliste puistute muutmine segapuistuteks jms).

KKV 2 SEIRE

1) Rakendatud abinõusid ja kavandatavaid metsamajandustegevusi seiratakse piisava täpsuse ja sagedusega, et hinnata nende vastavust standardi nõuetele.

2) Vajadusel täiustatakse metsamajandamise võtteid.

Märkus KKV 2 kohta:

Eestil ei ole veel kaitsealade teemaplaneeringut, kuid riigi suhteliselt väikest pindala ja suuremate metsapiirkondade asukohta arvestades on võimalik kasutada sobivaid ettevaatusabinõusid, võttes aluseks kaitsealad, rohevõrgustiku ja *väärtuslike maastike* teemaplaneeringu, rahvusvahelise tähtsusega alad ja metsandustoetuse alad.

KKV 3 – ökosüsteemid ja *elupaigad**. Haruldased, ohustatud või eriti ohustatud ökosüsteemid, elupaigad ja *refuugiumid*.

Riigi oludele vastav kirjeldus (KKV 3)

- 1) I ja II kategooria kaitsealuste liikide leiukohad ja *elupaigad*;
- 2) Metsa *vääriselupaigad*;
- 3) *Loodusdirektiivi metsaelupaigad*;
- 4) Liikide ja elupaikade *kaitseks* kehtestatud püsielupaigad;
- 5) Kaitstavad alad (kaitsealad, hoiualad, vääriselupaigad, kohaliku omavalitsuse tasandil kaitsavad loodusobjektid + planeeritavad kaitsealad).

Parim kättesaadav teave KKV 3 kindlakstegemiseks

Kaitsealad: https://keskkonnaportaal.ee/register/search?objectType=PROTECTED_NATURE_OBJECT&status=kinnitatud

Eesti kaitse alla võetavate liikide loetelu Riigi Teatajas: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13360504> ja vastavad kaardikihid EELISes, portaalis eElurikkus, samuti link Eesti punase nimestiku kehtivale liikide loetelule: <https://elurikkus.ee/lists/speciesListItem/list/drt101459479>; mõne punasesse nimestikku kantud liigi leiupaigad võib leida EELISe andmekihist liikide kohta, millel puudub kaitsestaatus.

Juhendid metsa vääriselupaikade valimise kohta ja vastavad kaardikihid EELISes:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/737272>

Euroopa Liidu loodusdirektiivi metsaelupaigad vastavalt välitööde kaardistamise juhistele, mis on kättesaadavad Eesti Keskkonnaministeeriumi veebisaidil, ja vastav kaardikiht EELISes: <https://klii-maministeerium.ee/media/1929/download>

Sidusrühmade kirjeldus (KKV 3)

- Riigimetsa Majandamise Keskus
- Keskkonnaministeerium
- Maaeluministeerium
- Keskkonnaamet
- Keskkonnaagentuur
- Metsatööstuse ja metsaomanike huvirühmad
- Metsaomanikud
- Eesti Ornitoloogiaühing (BirdLife Eesti)
- Keskkonnaühendused
- Ekspertid ja teadusasutused.

Kultuuriliselt sobiv* kaasamine* KKV kindlakstegemiseks:

Kasutatakse sobivaid *kaasamise* viise (nt konsulteerimine, avalik arutelu, teabe küsimine), et teha kõrge kaitseväärtusega alad kindlaks koostöös *asjaomaste õiguste omajate** ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmadega.

Ohud KKV 3-le Eestis:

Nagu kirjeldatud KKV 1 ja KKV 2 puhul.

KKV 3 SÄILITAMISE STRATEEGIAID

Nagu kirjeldatud KKV 1 ja KKV 2 puhul.

KKV 3 SEIRE

Nagu kirjeldatud KKV 1 ja KKV 2 puhul.

KKV 4 – Esmatähtsad* ökosüsteemiteenused*. Esmatähtsates* olukordades peamised ökosüsteemiteenused, sealhulgas valgalade kaitse* ning erosioonikartlike muldade ja

nõlvade kaitse.
Riigi oludele vastav kirjeldus (KKV 4) 1) veekogud ja valglad, mille suhtes kehtivad <i>veekogude ja põhjaveekihtide kaitsega</i> seotud piirangud, sh ranna- ja kaldakaitsevööndid 2) pinnase kaitseks vajalikud piirangud 3) võimalikud muud ökosüsteemiteenused, kui neid ei hõlma KKV 5 ja KKV 6-ga seotud abinõud.
Parim kättesaadav teave KKV 4 kindlakstegemiseks EELISe või Maa- ja Ruumiameti vastavad andmekihid: https://eelis.ee/default.aspx?id=1402865319&state=1;-164545161;est;eelisand Teavet nõlvade kohta, mis on järsemad kui 40 kraadi, võib leida topograafiliselt kaartidelt (Maa- ja Ruumiamet, WMS-kaarditeenus) või Maa- ja Ruumiameti kõrgusmudelitest. http://geoportaal.maaamet.ee/est/Andmed-ja-kaardid/Topograafilised-andmed/Korgusandmed/Korgusmudelid-p508.html
Sidusrühmade kirjeldus (KKV 4) - Riigimetsa Majandamise Keskus - Keskkonnaministeerium - Maaeluministeerium - Keskkonnaamet - Keskkonnaagentuur - kohalikud kogukonnad - Metsatööstuse ja metsaomanike huvirühmad - Metsaomanikud - Eesti Ornitoloogiaühing (BirdLife Eesti) - Keskkonnaühendused - Ekspertid ja teadusasutused.
Kultuuriliselt sobiv kaasamine KKV kindlakstegemiseks:

- Kasutatakse sobivaid *kaasamise* viise (nt konsulteerimine, avalik arutelu, teabe küsimine), et teha kõrge kaitseväärtusega alad kindlaks koostöös *asjaomaste õiguste omajate** ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmadega.

Ohud KKV 4-le Eestis:

- Kütuste ja õlide ladustamine ja vedu
- Kraavimine
- Kemikaalide kasutamine
- *Väetiste* kasutamine
- Liiva ja kruusa kaevandamine.

KKV 4 SÄILITAMISE STRATEEGIAD

- 1) EELISe ja Maa- ja Ruumiameti vee- ja pinnasekaitse andmekihtide põhjal koostatakse järsakalade teemakiht. See ruumilise planeerimise vahend annab ülevaate vastavatest ökosüsteemiteenustest metsamajandamisüksusel ning abinõudest, mida tuleb rakendada nende loomuliku toimimise kaitsmiseks ja/või tugevdamiseks.

KKV 4 SEIRE

- 1) Seiratakse KKV 4 kaitse abinõude rakendamise ja *metsamajandustegevuse* vastavust standardile ning hinnatakse mõju KKV 4-le.
- 2) Vajadusel täiustatakse metsamajandamise võtteid.
- 3) Tehakse koostööd pädevate ametiasutustega, et tagada nendele *liikidele* ja *elupaikadele* asjakohane kaitse ning 4) Keskkonnaamet teeb nitraaditundlike alade põhjavee seire programmi raames neli korda aastas nitraaditundlike alade seiret.

KKV5 – kogukonna vajadused. Kohalike kogukondade* või põlisrahvaste* põhivajaduste rahuldamiseks esmatähtsad paigad ja ressursid (nt elatusvahendid, tervis, toit, vesi jne), mis on kindlaks määratud nende kogukondade või põlisrahvaste kaasamise teel.

Riigi oludele vastav kirjeldus (KKV 5)

- 1) *Kohaliku kogukonnana** käsitatakse *metsamajandamisüksusel* või selle naabruses asuvas tahes suurusega asustusala elanikkonda. *Kogukonna* vajadused on seotud paikadega, millel on eriline kultuuriline, ökoloogiline, majanduslik, usuline või vaimne tähtsus ning millele nendel kohalikel kogukondadel on seadusest tulenevad või taval põhinevad õigused.

Parim kättesaadav teave KKV 5 kindlakstegemiseks

Kogukondade vajadused tehakse kindlaks *kohalike kogukondade* või *põlisrahvaste kaasamise* teel. Kohalikud omavalitsused ja katusorganisatsioonid on abiks nii kohaliku kogukonna olemasolu kui ka vajaduste kindlakstegemisel.

Sidusrühmade kirjeldus (KKV 5)

- Riigimetsa Majandamise Keskus
- Keskkonnaministeerium
- Maaeluministeerium
- Keskkonnaamet
- Keskkonnaagentuur
- Metsatööstuse ja metsaomanike huvirühmad
- Metsaomanikud
- Kohalikud kogukonnad, sealhulgas nii organiseerunud (vabaühendused) kui ka or-
ganiseerumata kogukonnad
- Eesti Ornitoloogiaühing (BirdLife Eesti)
- Keskkonnaühendused
- Eksperdid ja teadusasutused
- Kohalikud omavalitsused

Kultuuriliselt sobiv kaasamine KKV kindlakstegemiseks:

Kasutatakse sobivaid *kaasamise* viise (nt konsulteerimine, avalik arutelu, teabe küsimine)

KKVde kindlakstegemiseks koostöös *asjaomaste õiguste omajate* ning asjaomaste ja huvitatud* sidusrühmadega..

Ohud KKV 5-le Eestis:

- Elupaikade killustumine ja hävimine
- Rekreatiivse kasutamise negatiivne mõju
- Kliimamuutusest tingitud muutused taimkattes

KKV 5 SÄILITAMISE STRATEEGIAD

- 1) Organisatsioon *kaasab kohalike kogukondade* või *põlisrahvaste* esindajad, kes tagavad tea-
bevahetuse kohalike kogukondade või põlisrahvaste liikmetega.

- 2) Koostöös *asjaomaste õiguste omajate* ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmade, kohalike kogukondade ja/või põlisrahvastega kaardistatakse ja määratakse kindlaks nende põhivajaduste rahuldamiseks esmatähtsad paigad ja ressursid.
- 3) Organisatsioon võtab *metsamajandustegevust* läbi viies võimaluse korral arvesse kohaliku kogukonna või põlisrahva huve ja vajadusi, dokumenteerides nende ettepanekud ja vaidlusküsimuste lahendused.

KKV 5 SEIRE

Kohalike kogukondade või põlisrahvastei kaasamist hinnatakse regulaarselt koostöös asjaomaste õiguste omajate ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmadega. Kohalikele kogukondadele või põlisrahvastele antakse võimalus aidata kaasa seiremeetmete kavandamisele, sealhulgas seire sagedus ja intensiivsus.*

KKV 6 – kultuuriväärtused. Ülemaailmse või riikliku kultuurilise, arheoloogilise või ajaloolise tähtsusega ja/või kohalike kogukondade * või põlisrahvaste* pärandkultuuri jaoks esmatähtsa* kultuurilise, ökoloogilise, majandusliku või usulise/püha tähtsusega alad, ressursid, elupaigad* ja maastikud, mis on kindlaks tehtud nende kohalike kogukondade * või põlisrahvaste* kaasamise teel.

Riigi oludele vastav kirjeldus (KKV 6)

Kultuurimälestised, pärandmaastikud, kaitstavad loodusmälestised ja *metsaga* seotud tegevuste paigad, nagu ajaloolised teed ja läbipääsud, puhkealad, kiige- ja peoplatsid, looduslikud pühapaigad, matusekohad ja muud pärandkultuuriga seotud objektid (nt Lõuna-Eesti ristipuud, puisniidud), mis on esmatähtsad traditsioonilise eluviisi ja tavade jätkamiseks.

Parim kättesaadav teave KKV 6 kindlakstegemiseks

- Kultuurimälestised (nt <https://register.muinas.ee/public.php>, <https://geoportaali.maaamet.ee/est/Kaardiserver-p2.html>)
- Kaitsealused looduse üksikobjektid (<https://eelis.ee/default.aspx?id=1402865319&state=1;-164545161;est:eelisand>)
- Pärandkultuuri objektid ja looduslikud pühapaigad (<https://geoportaali.maaamet.ee/est/Kaardiserver-p2.html>)
- Muud väärtused määratakse kindlaks *kohalike kogukondade või põlisrahvaste kaasamise* teel.

Sidusrühmade kirjeldus (KKV 6)

- Riigimetsa Majandamise Keskus
- Keskkonnaministeerium
- Maaeluministeerium
- Keskkonnaamet
- Keskkonnaagentuur
- Metsamajanduse ja metsaomanike huvirühmad
- Kohalikud kogukonnad
- Eesti Ornitoloogiaühing (BirdLife Estonia)
- Keskkonnaühendused
- Eksperdid ja teadusasutused
- Kultuuriministeerium
- Muinsuskaitseamet.

KKVde kindlakstegemiseks kultuuriliselt sobiva kaasamise kirjeldus:

Kasutatakse sobivaid *kaasamise* viise (nt konsulteerimine, avalik arutelu, teabe küsimine), et teha kõrge kaitseväärtusega alad kindlaks koostöös *asjaomaste õiguste omajate** ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmadega.

Ohud KKV 6-le Eestis:

- Elupaikade killustumine ja hävimine
- Rekreatiivse kasutamise negatiivne mõju
- Kliimamuutusest tingitud muutused taimkattes
- Avastamata ja inventeerimata pühapaikade hävimine

KKV 6 SÄILITAMISE STRATEEGIAD

1) Aktiivne ja hea suhtlus kohalike *asjaomaste õiguste omajate** ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmadega teadaoleva pärandi kohta teabe kogumiseks.

2) Metsamajandamise hea planeerimine, kasutades metsamajandamiskava ja teisi nõutavaid allikaid.

KKV 6 SEIRE

Kohalike kogukondade või põlisrahvastei kaasamist hinnatakse regulaarselt koostöös *asjaomaste õiguste omajate** ning asjaomaste ja huvitatud sidusrühmadega. Andmed ja kaardid pühapaikade ja pühade alade kohta talletatakse. Maa-ja Ruumiameti geoportaali on lisatud spetsiaalne looduslike pühapaikade andmekiht, mida regulaarselt uuendab Muinsuskaitseamet koostöös vastavate vabaühendustega. Lisaks vabatahtlikele inventuuridele, mida viivad läbi vabaühendused, on olemas riiklik looduslike pühapaikade inventuurikava.

Märkus KKV 6 kohta:

Leppides kokku *kohalike kogukondade* või *põlisrahvaste* jaoks *esmatähtsate* väärtuste võimaliku kasutamist, tuleb leida lahendused, mis rahuldavad nende vajadusi, minemata vastuollu õigusaktide nõuetega või tekitamata organisatsioonile metsakasvatusele või majanduslikku kahju.

Lisa G Vaidluste lahendamine

Vaidluste lahendamise toimingud on järgmised:

1. Organisatsioon registreerib vaide ja *vaidluse* algatajat teavitatakse vaide kättesaamisest viie tööpäeva jooksul ja vaide esitajale selgitatakse lahendamise korda.
2. *Vaidluse* algatajale vastatakse mitte hiljem kui 30 kalendripäeva jooksul vaide registreerimisele järgnevast kalendripäevast.
3. Organisatsioon viib esimesel võimalusel läbi esialgse hindamise, et teha kindlaks, kas *vaidluse* algatamisel esitatud tõendid on tõesed ja antud juhtumil asjakohased, ning otsustada, kas tegemist on *olulise vaidlusega*.
4. Juhul, kui esialgse hindamise tulemusena selgub, et tõendid on tõesed ja asjakohased ning et tegemist on *olulise vaidlusega*, hinnatakse *vaidluse* aluseks olnud asjaolusid.
5. Organisatsioon võib hindamisse vajaduse korral *kaasata sidusrühmi* ja valitsusasutusi (nt keskkonnaamet, keskkonnainspeksioon).
6. Pärast hindamist töötab organisatsioon välja uued meetmed või täiendatakse olemasolevaid meetmeid, et vältida sarnaste vaidluste kordumist.
7. *Vaidluse* algatajat teavitatakse *vaidluse* lahendamise protsessi käigust ja tulemustest ning püütakse mõistlikul viisil jõuda *vaidluse* algatajat ja organisatsiooni rahuldava kokkuleppeni.

Märkus. Kui rahuldavat kokkulepet ei saavutata, saab kaasata *vaidluse* lahendamise menetlusse vastavushindamisasutuse (Conformity Assessment Body) ja/või FSC Eesti.
8. Teave *vaidluse* ja selle lahendamise kohta (dokumendid, kirjavahetus, rakendatud meetmeid käsitlevad dokumendid ja muud andmed) esitatakse taotluse korral vastavushindamisasutusele ja tema üle järelevalvet tegevale rahvusvahelisele akrediteerimisteenistusele (Accreditation Services International, ASI).
9. *Vaidluse* ja selle lahendamisega seotud teavet säilitatakse viis aastat alates *vaidluse* lahendamise kuupäevast.

Lisa H (2. ja 3. printsiip) Eesti Vabariigi *ratifitseeritud* konventsioonid ja muud ILO konventsioonid, mis on seotud metsamajandamise vastavusega Eesti FSC metsamajandamise standardile

Nr	Pealkiri	Vastu võetud	Ratifitseeritud
----	----------	--------------	-----------------

29	Sunniviisilise või kohustusliku töö konventsioon	1930	1995
87	Ühinemisvabaduse ja organiseerumisõiguse kaitse konventsioon	1948	1993
98	Organiseerumisõiguse ja kollektiivse läbirääkimisõiguse kaitse konventsioon	1949	1993
100	Konventsioon mees- ja naistöötajate võrdse tasustamise kohta võrdväärse töö eest	1951	1996
105	Sunniviisilise töö kaotamise konventsioon	1957	1995
111	Töö- ja kutsealast diskrimineerimist käsitlev konventsioon	1958	2005
135	Töötajate esindajatele ettevõttes võimaldatava kaitse ja soodustuste konventsioon	1971	1995
138	Töölevõetava isiku vanuse alammäära konventsioon	1973	2008
144	Rahvusvaheliste tööstandardite täitmist edendavate kolme-poolsete konsultatsioonide konventsioon	1976	1993
169	Põlisrahvaste ja suguharude konventsioon	1989	
182	Lapsele sobimatu töö ja muu talle sobimatu tegevuse viivitamatult keelustamise konventsioon	1999	2001

Lisa I (2. printsiip) Metsatööde jaoks sobivad isikukaitsevahendid

Kaitstav kehaosa	Jalalaba	Jalg	Kere, käsivarred, jalad	Käed	Pea	Silmad/nägu	Kõrvad
Üldjuhul sobivad isikukaitse-vahendid:	Turva-jalatsid	Turva-püksid	Keha ümber hoidvad kõrgnähtavuse-ga rõivad	Kindad	Kiiver	Visiir/kaitseprillid	Kõrva-kaitsmed
Töö:							
Metsauuenduse hooldamine ja raietööd							
Kettsaag	X	X	X	X	X	X	X
Võsasaag alla 3 m metsas töötamisel			X	X		X	X
Võsasaag üle 3 m metsas töötamisel			X	X	X	X	X
Pestitsiidide kasutamine	Täita spetsiifilisi nõudeid, mis on seotud konkreetse aine ja sellega töötlemise tehnikaga.						
Masinraie ja kokkuvedu							
Harvester, forvarder ja kokkuveoks kohandatud põllumajandustraktor							X ¹
Hobusega kokkuvedu	X	X	X	X	X		

Märkused: ¹Kui müratase töökohal ületab 85 dB.

Muudetud kujul, allikas: *Safety and health in forestry work* (Tööohutus ja -tervishoid metsandustöös) (Rahvusvaheline Tööstööbüroo, Genf, 1998), lk 37.

LISA J Mõisted ja määratlused

Mõistete määramisel on võimaluse korral kasutatud rahvusvaheliselt tunnustatud määratlusi. Allikate hulka kuuluvad näiteks ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO), bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (1992), aastatuhande ökosüsteemi hindamise aruanne (2005), samuti määratlused, mis on esitatud veebipõhistes sõnastikes Maailma Looduskaitseliidu (IUCN), Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) ja bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni invasiivsete võõrliikide programmi veebisaitidel. Kui on kasutatud muid allikaid, on neile viidatud.

Rahvusvahelistes üldindikaatorites kasutatud sõnu, mida ei ole määratletud käesolevas lisas „Mõisted ja määratlused“ või muudes normatiivsetes FSC dokumentides, kasutatakse tähenduses, mis on esitatud sõnastikes Shorter Oxford English Dictionary või Concise Oxford Dictionary.

Märkus „muudetud kujul“ tähendab, et määratlus on rahvusvahelises allikas esitatud määratlusest kohandatud.

Käesolev standard sisaldab eritermineid, mis tuli välja töötada (või muuta), tuginedes standardi töörühma konsensuslikule arvamusele. Nende terminite allikaks on märgitud standardi töörühm (STR).

Eesti oludele kohandatud mõistete puhul on võetud arvesse Eesti õigusaktides kasutatud mõisteid.

Alaealine (minor): alla 18-aastane isik (allikas: tsiviilseadustiku üldosa seadus, 2002).

Arvestuslank (calculated optimal harvest area): arvestuslank on uuendusraiega ühe aasta jooksul raiutav optimaalne pindala peapuuliikide lõikes. Arvestuslanki eesmärgiks on jaotada metsade uuendusraiemahutu jätkusuutlikkust tagavalt, arvestades puistute vanuselist struktuuri ja küpsuskriteeriume (allikas: STR).

Asjaomane sidusrühm (affected stakeholder): isik, isikute rühm või üksus, keda mõjutab või tõenäoliselt mõjutab tegevus metsamajandamisüksusel. Need on isikud, isikute rühmad või üksused, kes asuvad metsamajandamisüksuse naabruses, kuid mõnel juhul kaugemal (näiteks allavoolu asuvate maade omanikud). Asjaomased sidusrühmad on näiteks:

- kohalikud kogukonnad
- põlisrahvad
- töötajad
- metsamaal elavad isikud
- naabrid
- allavoolu asuvate maade omanikud
- kohalikud töötajad
- kohalikud ettevõtjad
- valduse ja kasutusõiguse omanikud, sealhulgas maaomanikud
- organisatsioonid, kes on volitatud tegutsema või teadaolevalt tegutsevad asjaomaste sidusrühmade nimel, näiteks valitsusvälised sotsiaalvaldkonna ja keskkonnaorganisatsioonid, ametiühingud jne.

(Allikas: FSC-STD-01–001 V5–2.) Vrd huvitatud sidusrühm.

Asjaomaste õiguste omanik (affected rights holder): isikud ja rühmad, sealhulgas põlisrahvad*, traditsioonilised rahvad* ja kohalikud kogukonnad*, kellel on seadusest tulenevad või taval põhinevad õigused* ja kelle vaba, eelnev ja teadlik nõusolek* on vajalik majandamisotsuste kujundamiseks.

Avalik huvi (public interest): üksikisiku või rühma huvidest laiem taotlus avaliku hüve loomiseks või säilitamiseks, mida ei kasutata eratarbimiseks või ettevõtluseks, vaid mis on kõigile kättesaadav. Avalik huvi võib erahuvidetega kattuda, aga ka vastanduda ja konflikte tekitada (allikas: Säästva Eesti Instituut, SEI Tallinn, Säästva arengu sõnastik).

Avalikustatud (publicly available): inimestele tasuta ligipääsetav või jälgitav (nt internetis, organisatsiooni kontoris kättesaadav) (allikas: STR).

Biotõrjevahendid (biological control agents): *organismid*, mida kasutatakse teiste organismide populatsiooni arvukuse reguleerimiseks (muudetud kujul, allikas: FSC-STD-01-001 V4-0 ja IUCN. IUCNi veebisaidil esitatud sõnastiku määratlused).

CITES: loodusliku loomastiku ja taimestiku ohustatud liikidega rahvusvahelise kaubanduse konventsioon (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) ehk Washingtoni konventsioon.

Eesmärk*(objective): peamine eesmärk, mille organisatsioon on seadnud metsandusettevõttele, k.a põhimõtete üle otsustamine ja vahendite valik selle eesmärgi saavutamiseks (muudetud kujul, allikas: F.C. Osmaston, 1968. The Management of Forests. Hafner, New York; ja D.R. Johnston, A.J. Grayson ja R.T. Bradley, 1967. Forest Planning. Faber & Faber, London).

Elatusmiinimum* (living wage): tasu, mida töötaja saab tavapärase töönadala eest konkreetsetes kohas, et võimaldada töötajale ja tema perekonnale inimväärset elatustaset. Inimväärne elatustase hõlmab toit, vett, eluaset, haridust, tervishoidu, transporti, rõivaid ja muid põhivajadusi, sealhulgas toimetulek ootamatute sündmuste korral (allikas: A Shared Approach to a Living Wage. ISEAL Living Wage Group, november 2013).

Elupaik (habitat): koht või kohatüüp, kus mingi *organism* või populatsioon looduslikult esineb (muudetud kujul, allikas: bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, artikkel 2).

Elurikkus e bioloogiline mitmekesisus e looduslik mitmekesisus (biodiversity/biological diversity/natural diversity): mistahes päritoluga elusorganismide rohkus, muu hulgas maismaa-, mere- jm veeökosüsteemides ning neid hõlmavates ökoloogilistes kompleksides; see sisaldab liigisest, liigilist ja ökosüsteemide mitmekesisust (allikas: bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, 1992, artikkel 2).

Ennistamine (restitution): asjaomaste sidusrühmadega kokku lepitud meetmed, mille eesmärk on taastada maa, kinnisvara või kahjustatud loodusvarad nende algsetele omanikele nende algses seisukorras. Kui sellist maad, kinnisvara või loodusvarasid ei ole võimalik tagastada või taastada, lepitakse kokku abinõud samaväärse kvaliteedi ja ulatusega alternatiivide pakkumiseks. Ennistamises lepitakse mõjutatud õiguste omanikega kokku VETN-põhise menetluse käigus (allikas: FSC-POL-01-007 V1-0).

Esinduslikud näidisalad (representative sample areas): *metsamajandamisüksuse* osad, mis on määratud sellele geograafilisele piirkonnale looduslikult omaste ökosüsteemide elujõuliste näidete kaitseks või taastamiseks.

Esinduslikeks näidisaladeks valitakse eelistamise järjekorras:

- 1) *metsa vääriselupaigad (VEP)*
- 2) *loodusdirektiivi metaelupaigad;*
- 3) *metsamajandamisüksuse kõige vanemad ja looduslikumas seisus olevad metsad*
- 4) *esmatähtsa kõrge kaitseväärtusega metsad.*

(Allikas: STR)

Esmatähtis (critical): esmatähtsuse mõiste 9. printsiibis ja *kõrgetes kaitseväärtustes (KKV)* seondub asendamatusena ja juhtudega, kus selle KKV hävimine või oluline kahjustamine põhjustaks tõsist kahju ja kannatusi asjaomastele *sidusrühmadele*. *Ökosüsteemiteenust* peetakse esmatähtsaks (KKV 4), kui selle teenuse häire avaldab tõenäoliselt tugevat negatiivset mõju või kujutab endast ohtu *kohalike kogukondade* heaolule, tervisele või ellujäämisele, keskkonnale, KKV-dele või olulise *taristu* (teed, paisud ja tammid, hooned jne) toimimisele. Esmatähtsuse mõiste viitab siin olulisusele ja *riskile* loodusressurside ning keskkonna- ja sotsiaal-majanduslike väärtuste seisukohast (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Ettevaatusprintsii (precautionary approach): lähenemisviis, millega välditakse olulise või pöördumatu kahjuliku mõju tekitamist keskkonnaväärtustele või inimeste elule/tervisele isegi juhul, kui olemasolev info negatiivse mõju kohta on ebatäielik ja esialgne (muudetud kujul, allikas: Rio de Janeiro keskkonna- ja arengudeklaratsiooni 15. Printsii, 1992, ja Wingspreadi avaldus ettevaatusprintsii kohta, Wingspreadi konverents, 23.–25. jaanuar 1998).

Geneetiliselt muundatud organism, GMO (genetically modified organism, GMO): *organism*, mille geneetilist materjali on muudetud viisil, mida paaritumisel ja/või rekombineerumisel looduslikult ei esine (muudetud kujul, allikas: FSC-POL-30-602 FSC Interpretation on GMO (Genetically Modified Organisms)).

Genotüüp* (genotype): *organismi* geneetiline koosseis (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Haruldased liigid (rare species): Eesti punase nimestiku ohulähedased liigid (NT) ja liigid, mille liigitamine väljasuremisohus (EN) kategooriasse on lähitulevikus tõenäoline (nt liikide esmaleiud Eestis) (muudetud kujul, allikas: IUCN, 2001. IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Šveits; Cambridge, Ühendkuningriik).

Heastama (remedy): midagi parandama või viima algele võimalikult lähedasse olukorda või seisundisse (allikas: Guiding Principles on Business and Human Rights. ÜRO, 2011).

- Keskkonnakahju puhul hõlmab see abinõusid, millega kõrvaldatakse raadamise, maakasutuse muutmise, seisundi halvenemise või muu mõjuri kahjulikud tagajärjed loodusmetsas või kõrge kaitseväärtusega alal. Keskkonnakahju heastamise abinõud võivad olla näiteks puistute, elupaikade, ökosüsteemide ja liikide kaitse alla võtmine; kahjustatud ökosüsteemide taastamine ja kaitse.

- Sotsiaalse kahju puhul hõlmab see kindlaks tehtud sotsiaalse kahju hüvitamist VETN-põhise protsessi käigus asjaomaste õiguste omajatega sõlmitud kokkulepete kaudu ning sellise kahju tekkimise eelse olukorra taastamise hõlbustamist; või konsulteerimise ja kokkuleppe teel alternatiivsete meetmete väljatöötamist kahju heastamiseks, pakkudes tulu, mida asjaomased sidusrühmad tunnistavad kahjuga samaväärseks. Kahju heastamine võidakse saavutada, kombineerides vabanduse palumist, ennistamist, rehabilitatsiooni, rahalist või mitterahalist hüvitist, rahulolu, karistusi, ettekirjutusi ja mittekordumise tagatist (allikas: FSC-POL-01-007 V1-0).

Huvitatud sidusrühm (interested stakeholder): isik, isikute rühm või organisatsioon, kes on avaldanud huvi või kellel teadaolevalt on huvi metsamajandamisüksuse tegevuste suhtes. Huvitatud sidusrühmad on näiteks:

- o keskkonnaorganisatsioonid, näiteks looduskaitse vabaühendused;
- o tööorganisatsioonid, näiteks ametiühingud;
- o inimõigusorganisatsioonid, näiteks sotsiaalvaldkonna vabaühendused;
- o kohaliku arengu projektid;
- o kohalikud omavalitsused;
- o piirkonnas tegutsevad riigiasutuste osakonnad;
- o eri riikides asuvad FSC esindused;
- o teatud küsimuste ,näiteks kõrge kaitseväärtuse eksperdid.

(Allikas: FSC-STD-01-001 V5-2.) Vrd asjaomane sidusrühm.

ILO: Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (International Labour Organization)

Indikaator (indicator): kvantitatiivne või kvalitatiivne muutuja, mida saab mõõta või kirjeldada ja mis võimaldab hinnata, kas metsamajandamisüksus vastab FSC kriteeriumi nõuetele. Indikaatorid ja nendega seotud künnised määratlevad seega *metsa* vastutustundliku majandamise nõuded metsamajandamisüksuse tasandil ja on metsade hindamise peamine alus (allikas: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms, 2009 (FSC terminite sõnastik)).

Integreeritud taimekaitse (integrated pest management): kõigi olemasolevate kahjuritõrjemeetodite hoolikas kaalumine ja seejärel selliste abinõude ühendamine, mis pärsvad kahjuripopulatsioonide arengut, soodustavad kasulike organismide populatsioonide kujunemist, võimaldavad hoida pestitsiidide kasutamise ja muud sekkumised majanduslikult põhjendatud tasemel ning vähendavad või minimeerivad

riske inimeste ja loomade tervisele ja/või keskkonnale. Integreeritud taimekaitses on rõhk heas seisundis metsa kasvamisel, milles ökosüsteemi häiritakse võimalikult vähe, ja looduslikel kahjuritõrjemehhanismidel (muudetud kujul, allikas: ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) rahvusvahelise pestitsiidide kasutamise juhend).

Intellektuaalomand* (intellectual property): tavad, teadmised, innovatsioon ja muu vaimne looming (muudetud kujul, allikas: bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, artikli 8 punkt j, ja Ülemaailmne Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (WIPO). What is Intellectual Property? WIPO väljaanne nr 450(E)).

Intensiivsus* (intensity): metsamajandus- või muu tegevuse jõu, raskuse või tugevuse määr, millest oleneb tegevuse mõju (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Invasiivsed liigid (invasive species): liigid, mis kiiresti levivad väljaspool oma algset levikuala. Invasiivsed liigid võivad muuta pärismaiste liikide ökoloogilist vahekorda ning kahjustada *ökosüsteemi funktsioone* ja inimeste tervist (muudetud kujul, allikas: IUCN. IUCNi veebisaidil esitatud sõnastiku määratlused).

Istandik (plantation):

Eestis loetakse istandikeks:

- 1) ühevanuseline mets, mis on rajatud mittemetsamaale puude korrapärase vahekaugusega istutamise või külvamise teel ning mida majandatakse nii, et 20 aasta möödudes istutamisest või külvamisest puudub sealt enamik looduslike ökosüsteemide olulistest elementidest või põhiomadustest;
- 2) ala, millele on istutatud puud, mille eesmärk ei ole puidu tootmine (nt jõulupuude istandik);
- 3) ala, mida organisatsioon on deklareerinud istandikuna.

Eestis ei loeta istandikeks:

- 1) metsauuendust, kui 20 aasta möödudes istutamisest või külvamisest leidub seal enamik looduslike ökosüsteemide olulistest elementidest või põhiomadustest;
- 2) karjääride metsastamisel tekkinud metsa;
- 3) kultiveerimismaterjali tootmiseks rajatud seemlaid.

(Allikas: STR)

Juhend (code of practice): organisatsiooni koostatud reeglite, õpetuste, juhiste ja näpunäidete kogum, millega organisatsioon määrab kindlaks oma kohustused ja õigused (allikas: STR).

Jäätmed (waste materials): kasutuskõlbmatud ja soovimatud ained või kõrvalsaadused, näiteks:

- ohtlikud jäätmed, sealhulgas keemilised jäätmed ning patareid ja akud;
- mahutid;
- kütused ja õlid;
- prügi, sealhulgas metalli-, klaasi-, plasti- ja paberijäätmed; ning
- kasutusest kõrvale jäetud seadmed ja vahendid.

Kaasamine/kaasatus (engaging/engagement): protsess, mille abil organisatsioon suhtleb ja konsulteerib asjaomaste sidusrühmadega ja/või tagab nende osaluse, jälgides, et nende huve, õigusi ja võimalusi arvestataks metsamajandamiskava koostamisel, ellu viimisel ning uuendamisel ning muudes olulistest tegevustes. *Kaasamisel* peab lähtuma järgmistest põhimõtetest:

- määratakse sidusrühmad sobivad esindajad;
- määratakse vastastikusel kokkuleppel suhtluskanalid, mis võimaldavad infot edastada mõlemas suunas;
- tagatakse kõikide osaliste õiglane esindatus ja kaasamine;
- tagatakse kõigi kohtumiste, aruteluteemade ja saavutatud kokkulepete (nii suusõnaliste kui kirjalike) protokollimine või salvestamine või tehakse kindlaks, et need on muul viisil tõendatavad;
- tagatakse koosolekuprotokollide sisu heakskiit;
- tagatakse, et kõigi kaasamistegevuste tulemusi ja otsuseid jagatakse osalistega;
- suhtlus toimub Eesti kultuuriruumile sobival viisil

(muudetud kujul, allikas: indikaator 7.6.1; FSC-STD-01-001 V5-2).

Kaaspuuliik (secondary species): puistus peapuuliigiga koos kasvav puuliik.

Kahjur (pest): taimedele ja taimsetele saadustele, materjalidele või keskkonnale kahjulikud taime-, looma- või patogeeniiliidid, tüved või biotüübid, sealhulgas inimeste ja loomade parasiitide või haigustekitajate siirutajad ning rahvatervist häirivad loomad (allikas: FSC-POL-30-001 V3-0).

Kaitse (conservation; protection): loodus- ja kultuuriväärtuste pikaajaliseks säilitamiseks kavandatud tegevus. Tegevus võib ulatuda sekkumata jätmisest või minimaalsest sekkumisest kuni asjakohaste määratud ulatuses sekkumiste ja tegevusteni, mis on kavandatud nende väärtuste säilitamiseks või kooskõlas nende säilitamisega (muudetud kujul, allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Kaitsevööndid ja kaitsealad / kaitstavad alad (conservation zones and protection areas): piiritletud alad, mis on määratud ja mida majandatakse peamiselt selleks, et kaitsta liike, elupaiku, ökosüsteeme, loodusobjekte või muid kohaspetsiifilisi väärtusi nende looduslike keskkonna- või kultuuriväärtuste tõttu või seire, hindamise või teadusuuringute eesmärgil, vältimata tingimata muid majandamistegevusi. Printsiipide ja kriteeriumide kohaldamisel kasutatakse neid mõisteid vaheldumisi, ilma et see tähendaks, et ühel neist on alati kõrgem kaitsetase kui teisel. Sõna „kaitseala“ nende alade puhul ei kasutata, sest see mõiste tähendab õiguslikku või ametlikku staatust, mis on kindlaks määratud paljude riikide õigusaktidega. Printsiipide ja kriteeriumide kontekstis peaks nende alade majandamine hõlmama aktiivset kaitset, mitte passiivset (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Kaitsealade võrgustik (conservation areas network): *metsamajandamisüksuse* osad, mille peamine ja mõnel juhul ainus eesmärk on *kaitse*. Sellised alad on *kaitstavad loodusobjektid*, *esinduslikud näidisalad*, *sidusust* tekitavad alad, ranna ja kalda piiranguvööndid ning *kõrge kaitseväärtusega alad*.

Kaitstav loodusobjekt (protected natural object): piiritletud ala, mis on loodud ja mida majandatakse peamiselt liikide, elupaikade, ökosüsteemide, loodusobjektide ja muude kohaspetsiifiliste väärtuste kaitseks nende loodus- ja kultuuriväärtuste tõttu või seire, hindamise ja uurimise eesmärgil, ilma et tingimata oleks välistatud muu majandamistegevus. FSC printsiipide ja kriteeriumide kontekstis peaks selliste alade majandamine hõlmama aktiivset säilitamist, mitte passiivset kaitset (muudetud kujul, allikas: FSC-STD-01-001 V5-0; STR; looduskaitseseadus).

Kaldavöönd (riparian zone): maismaa ja veekogu kokkupuuteala ja selle taimkate.

Kasutusõigused (use rights): metsamajandamisüksuse ressursside kasutamise õigused, mis võivad olla määratletud kohaliku tava või vastastikuste kokkulepetega või ette kirjutatud teiste juurdepääsuõigust omavate üksuste poolt. Need õigused võivad piirata konkreetsete ressursside kasutamist konkreetse tarbimismäära või konkreetsete ülestöötamise meetoditega (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Kaudne seotus (indirect involvement): olukorrad, kus seotud organisatsioon või üksikisik, kellel on vähemalt 51 % osalus või hääleõigus, on ema- või sõsarettevõtja, tütarettvõtja, aktsionäri või juhatusega seotud organisatsiooniga, millel on otsene seos lubamatu tegevusega. Kaudne seotus hõlmab ka alltöövõtjate tegevust, kui nad tegutsevad seotud organisatsiooni või üksikisiku nimel (allikas: FSC-POL-01-004 V2-0).

Keskkonnakahju (environmental harm): inimtegevusest tingitud mõju keskkonnaväärtustele, mille tagajärjel keskkond kas ajutiselt või püsivalt halveneb (allikas: FSC-POL-01-007 V1-0).

Keskkonnaväärtused (environmental values): biofüüsikalise ja inimtekkelise keskkonna elemendid. Neile elementidele omistatav tegelik väärtus sõltub inimeste ja ühiskonna tajust. FSC mõttes arvestatakse järgmiste elementidega:

- *ökosüsteemi funktsioonid*;
- *elurikkus*;
- vesi;
- muld;
- õhk.

(Muudetud kujul, allikas: FSC-STD-01-001 V5-2)

(Puitmaterjali) **kiutest** (fibre testing): tehniliste võtete kogum, mida kasutatakse täispuidust ja kiupõhiste toodete valmistamiseks kasutatud puidu puuliigi, -perekonna ja -sugukonna ning päritolu määramiseks.

Kogukonnad (communities): inimesed, kes määratlevad ennast kogukonnana ühise huvi nimel (allikas: STR).

Kohaldatavad õigusaktid (applicable law): õigusaktid, mida kohaldatakse organisatsiooni kui juriidilise isiku või ettevõtja suhtes, kes tegutseb metsamajandamisüksusel või metsamajandamisüksuse kasuks, ning õigusaktid, mis mõjutavad FSC printsiipide ja kriteeriumide rakendamist. See hõlmab seadusõiguse (seadusandlikus korras heakskiidetud) ja pretsedendiõiguse (kohtute tõlgendused) igasuguseid kombinatsioone, täiendavaid regulatsioone, asjakohaseid haldusmenetlusi ning riigi põhiseadust, millel on mistahes muude õigusaktide suhtes alati kõrgem õigusjõud (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Kohalik majandus (local economy): käesoleva standardi mõistes on kogu Eesti kohalik ning erineb seega piirkondlikust majandusest, mille all mõistetakse mingit konkreetselt määratletud väiksemat piirkonda (allikas: STR).

Kohalikud kogukonnad (local communities): mistahes suurusega *kogukonnad metsamajandamisüksusel* või sellega piirneval alal, samuti kogukonnad, mis on piisavalt lähedal, et neil oleks oluline mõju metsamajandamisüksuse majandusele ja keskkonnaväärtustele või et metsamajandamisüksuse metsamajandustegevus või biofüüsikalised aspektid mõjutaksid oluliselt nende majandust, õigusi ja keskkonda (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Kohaliku tasandi õigusaktid* (local laws*): kogu esmane ja teisene õigus (õigusaktid, korraldused, põhikirjad, dekreedid), mille kohaldamine on piiratud riigi territooriumi konkreetse geograafilise piirkonnaga, sh sekundaarsed määrused, ning tertsiaarne halduskord (nt eeskirjad, nõuded), mille õigusjõud tuleneb otseselt ja sõnaselgelt nimetatud primaarsest ja sekundaarsest õigusest. Seaduste õigusjõud tuleneb kokkuvõttes Vestfaali süsteemi rahvusriigi suveräänsuse käsitusest (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Kohanduv majandamine* (adaptive management*): süstemaatiline protsess, millega seniste meetmete tulemustest õppides pidevalt täiustatakse majandamispõhimõtteid ja -tavasid (muudetud kujul, allikas: Maailma Looduskaitseliit (IUCN). IUCNi veebisaidil esitatud sõnastiku määratlused).

Kohustuslik tegevusjuhiskiri* (obligatory code of practice): juhend, käsiraamat või muu tehniliste juhiste allikas, mida organisatsioon peab seadusest tulenevalt järgima (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Konfidentsiaalne teave (confidential information): usalduslik ja salajane teave, mille avaldamine võib tuua kaasa riski organisatsioonile, tema ärihuvidele või suhetele sidusrühmade, klientide ja konkurentidega.

Kontrollitavad sihtväärtused (verifiable targets): konkreetsed eesmärgid, näiteks tulevikus soovitatav metsa seisund, mis on kehtestatud selleks, et mõõta iga *majandamiseesmärgi* saavutamisel tehtud edusamme. Need eesmärgid on väljendatud selgete oodatavate tulemustena, nii et on võimalik nende saavutamist kontrollida ja kindlaks teha, kas need on täidetud või mitte.

Kriteerium (criterion): vahend, mille abil otsustada, kas metsamajandamise standardi *printsiip* on täidetud (muudetud kujul, allikas: FSC-STD-01-001 V4-0).

Kultuurimälestis (cultural monument): riigi kaitse alla võetud, kultuuriväärtusega kinnis- või vallasasi, selle osa, asjade kogum, maa-ala või ehituslik kompleks (allikas: [muinsuskaitseseadus](#)).

Kutsehaigus (occupational disease): mistahes haigus, mille on põhjustanud töökeskkonna ohutegur või töö laad (allikas: töötervishoiu ja tööohutuse seadus).

Kõrge kaitseväärtus (KKV) (high conservation value, HCV): üks järgmistest väärtustest:

- KKV 1: elurikkus, liigiline mitmekesisus. *Elurikkuse* koondumine, sh endeemsed liigid ning *haruldased* või *ohustatud* liigid, mis on olulised maailma, regiooni või riigi tasandil.
- KKV 2: *ökosüsteemid* maastiku tasandil ja ökosüsteemide kompleksid. Puutumatud *metsamaastikud* ning suured ökosüsteemid maastiku tasandil ja ökosüsteemide kompleksid, mis on olulised maailma, regiooni või riigi tasandil ning sisaldavad suure osa looduslike liikide elujõulisi populatsioone loodusliku leviku ja arvukusega.
- KKV 3: *ökosüsteemid* ja *elupaigad*. *Haruldased*, *ohustatud* või eriti ohustatud ökosüsteemid, elupaigad või refuugiumid.

- KKV 4: esmatahtsad *ökosüsteemiteenused*. Esmatahtsates* olukordades peamised ökosüsteemiteenused, sh valgalade ning erosioonikartlike muldade ja nõlvade kaitse.
- KKV 5: kogukonna vajadused. *Kohalike kogukondade* või *põlisrahvaste* põhivajaduste rahuldamiseks esmatahtsad paigad ja ressursid (nt elatusvahendid, tervis, toit, vesi), mis on kindlaks määratud nende kogukondade või põlisrahvaste kaasamise teel.
- KKV 6: kultuuriväärtused. Ülemaailmse või riikliku kultuurilise, arheoloogilise või ajaloolise tähtsusega ja/või *kohalike kogukondade* või *põlisrahvaste** pärandkultuuri jaoks olulise kultuurilise, ökoloogilise, majandusliku või usulise/püha tähtsusega alad, ressursid, elupaigad ja *maastikud*, mis on kindlaks tehtud nende kohalike kogukondade või põlisrahvaste kaasamise teel.

(Muudetud kujul, allikas: FSC-STD-01-001 V5-2)

Kõrge kaitseväärtusega alad (high conservation value areas): alad, kus on kindlaks määratud *kõrged kaitseväärtused* ja/või mida on vaja kindlakstehtud kõrge kaitseväärtuse olemasoluks ja säilimiseks.

(Kahju) **kõrvaldama** (repair): keskkonnaväärtuste ja inimese tervise taastumist toetav protsess (allikas: FSC-POL-30-001).

Loodusdirektiivi metsaelupaigad (woodland habitats under the Habitats Directive): EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ (21. mai 1992) I lisas loetletud ohustatud metsaelupaigatüüpide kirjeldusele vastavad kohad looduses. J. Paal ja A. Palo on koostanud elupaikade kirjeldused ja inventeerimise juhendid. Lisateave: Paal, J., 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat, Tallinn; inventeerimise juhendid: https://www.envir.ee/sites/default/files/metsainventeerimine_juhend_2011_2605_lopp.pdf ja <https://www.envir.ee/sites/default/files/metsadeinventeerimisepildijuhend.pdf>

Looduskaitse: vt kaitse.

Looduslikud ohutegurid (natural hazards): häiringud, mis võivad kujutada ohtu metsamajandamisüksuse sotsiaalsetele ja *keskkonnaväärtustele*, kuid mõjutada ka olulisi ökosüsteemi funktsioone; näiteks põud, üleujutus, põleng, torm, ulukid, juurepess jne.

Looduslikud pühapaigad (sacred natural sites): loodusliku välisilmega paigad ja maastikud, millega seostub ohverdamisele, ravimisele, palvetamisele vm religioossele tegevusele viitavaid folkloorseid, arheoloogilisi, ajaloolisi, etnoloogilisi vm andmeid. Need võivad olla üksikud puud, puuderühmad ja metsad, allikad, jõed, ojad vm veekogud, erinevad maastikuvormid nagu künkad, orud, pangad, kivid, mitmesugused ohvipaigad jm. Looduslike pühapaikade hulka on arvatud ka ristipuud, millega seostub ajalooline matusekombestik (allikas: „Eesti looduslikud pühapaigad. Uurimine ja hoidmine“, arengukava 2015-2020, Kultuuriministeerium).

Looduslähedased tingimused / looduslik ökosüsteem (natural conditions / native ecosystem): FSC *printsipi* ja *kriteeriumide* ning metsauuendamise võtete rakendamise mõttes tagavad sellised mõisted nagu „looduslähedasemad tingimused“, „looduslikud ökosüsteemid“ alade majandamise neile iseloomulike pärismaiste liikide ja nende koosluste eelistamise ja uuendamise teel ning nimetatud koosluste ja muude keskkonnaväärtuste majandamise nii, et need moodustaksid paikkonnale iseloomulikke ökosüsteeme. Täpsemad juhiseid võib anda FSC metsamajandamise standardites (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Loodusmets (natural forest): metsaala, millel on palju looduslike ökosüsteemide põhiomadusi ja olulisi elemente, nagu keerukus, struktuur ja elurikkus, kaasa arvatud mullaomadused, floora ja fauna, ning milles kõik või peaaegu kõik puud on pärismaised ja mida ei klassifitseerita istandikuna.

Loodusmets hõlmab järgmisi kategooriaid:

- mets, mida on mõjutanud raie või muud häiringud ja mida uuendatakse või on uuendatud, kombineerides looduslikku uuenemist ja selle kasvukoha loodusmetsadele omaste liikide kultiveerimist (külvamist/istutamist), ning kus on säilinud paljud loodusmetsa maapealsed ja maa-alused omadused. Boreaalsetes ja põhjaparasvöötme metsades, mis looduslikult koosnevad ainult ühest või mõnest puuliigist, ei loeta kultiveerimise (külvamise/istutamise) ja loodusliku uuenemise kombinatsiooni eesmärgiga taastada samade pärismaiste liikidega mets selle kasvukoha looduslike ökosüsteemide enamiku põhiomaduste ja oluliste elementidega, iseenesest istandikuks muutmiseks;

- loodusmetsad, mida säilitatakse traditsiooniliste metsakasvatusevõtetega, sealhulgas looduslik uuenemine või looduslikule uuenelemisele kaasa aitamine;
- hästi väljaarenenud sekundaarne või koloniseeriv pärismaiste liikidega metsakooslus, mis on uuenenud mittemetsamaal;
- loodusmetsa määratlus võib hõlmata alasid, mida kirjeldatakse metsastunud ökosüsteemidena, metsa ja savannina.

Loodusmetsade ning nende põhiomaduste ja oluliste elementide täpsema kirjelduse võib esitada FSC metsamajandamise standardites, sobivate näidetega.

Loodusmetsa mõiste ei hõlma alasid, kus puud ei domineeri, kus pole varem mets kasvanud ja kus ei leidu veel paljusid looduslike ökosüsteemide omadusi ja elemente. Noort metsapõlvkonda võib lugeda loodusmetsaks pärast seda, kui kooslus on mõned aastad arenenud.

FSC metsamajandamise standardites võib kindlaks määrata, millal võib sellised alad metsamajandamisüksusest välja jätta, millal tuleks neil taastada võimalikult looduslähedased tingimused või millal tohib maakasutust muuta.

FSC ei ole välja töötanud eri metsakategooriate pindala, tiheduse, kõrguse jms norme. Sellised normid ja muud juhised koos sobivate kirjelduste ja näidetega võib esitada FSC metsamajandamise standardites.

Kuni selliste juhiste koostamiseni võib loodusmetsaks lugeda ala, kus puud domineerivad ja tegemist on eelkõige pärismaiste liikidega.

Normid ja juhised võivad käsitleda näiteks järgmisi valdkondi:

- metsamajandamisüksusel leiduvad muud taimkatte tüübid ning muud kooslused ja ökosüsteemid peale metsa, sh rohumaad, põõsastikud, märgalad ja hõrendikud;
- väga noor koloniseeriv või pioneerkooslus, mis kujuneb primaarse suktsessiooni käigus uutel lagealadel või kasutusest kõrvale jäetud põllumaal ja millel ei ole veel paljusid looduslike ökosüsteemide põhiomadusi ja olulisi elemente. Seda võib lugeda loodusmetsaks, kui koosluse ökoloogiline areng on kestnudaastaid;
- loodusmetsa alal looduslikult uuenenud noort metsapõlvkonda võib lugeda loodusmetsaks isegi pärast lageraiet või muid häiringuid, sest paljud looduslike ökosüsteemide põhitunnused ja -elemendid säilivad nii ülal- kui ka allpool maapinda;
- alasid, kus raadamise ja metsa degradeerumise tagajärjel puud enam ei domineeri, võib lugeda mittemetsamaaks, kui seal leidub väga vähe maapealseid ja maa-aluseid loodusmetsade põhiomadusi ja olulisi elemente. Selline äärmuslik degradeerumine on tavaliselt korduva ja liiga intensiivse raie, karjatamise, maaharimise, küttepuidu kogumise, jahipidamise, erosiooni, kaevandamise, asustuse, taristu rajamise vms tegevuse koosmõju tagajärg.

FSC metsamajandamise standardid võivad aidata otsustada, millal tuleks sellised alad metsamajandamisüksusest välja arvata, taastada neil looduslähedasemad tingimused või muuta maakasutust (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Maakasutuse muutmise/muutus (conversion): loodusliku metsakatte või kõrge kaitseväärtusega ala inimtekkeline püsiv muutus. Seda võib iseloomustada liigilise ja elupaikade mitmekesisuse, struktuurse keerukuse, ökosüsteemi toimivuse või elatusvahendite ja kultuuriväärtuste märkimisväärtuse vähenemine. Maakasutuse muutmise mõiste hõlmab nii metsa seisundi järkjärgulist halvenemist kui ka metsa kiiret ümberkujunemist (allikas: FSC-POL-01-007 V1-0).

• **Inimtekkeline** (induced by human activity): vastand suurte muutuste toimumisele loodusõnnetuste, nagu orkaanide või vulkaanilise tegevuse tagajärjel. Hõlmab ka looduslikult alanud põlenguid, kui inimtegevus (nt turbaalade kuivendamine) on märkimisväärselt suurendanud tuleohtu.

• **Loodusliku metsakatte püsiv muutus** (lasting change of natural forest cover): Loodusliku metsakatte alaline või pikaajaline muutus. Metsakatte või -struktuuri ajutisi muutusi (nt ülestöötamine,

millele järgneb metsa uuendamine vastavalt FSC normatiivsele raamistikule) ei loeta ümberkujundamiseks.

- **Kõrge kaitseväärtusega ala püsiv muutus** (lasting change of High Conservation Value areas): mis tahes kõrge kaitseväärtuse alaline või pikaajaline muutus. Püsivateks muutusteks ei peeta KKV-alade ajutisi muutusi, mis ei avalda väärtustele negatiivset ja püsivat mõju (nt raie, millele järgneb metsa uuendamine kooskõlas 9. printsiibiga).
- **Liigilise mitmekesisuse märkimisväärne vähenemine** (significant loss of species diversity): liigilist vaesumist peetakse märkimisväärseks, kui haruldaste ja ohustatud liikide või muude kohaliku tähtsusega, tugi- ja/või sümbolliikide puhul väheneb kas isendite või liikide arv. See hõlmab nii leiupaiga kadumist kui ka väljasuremist.

Märkus. Vastutustundliku metsamajandamise eesmärkide täitmiseks vajaliku lisataristu (nt metsateed, kokkuveoteed, vahelaoplatid, tulekaitse jne) rajamine ei ole maakasutuse muutmine.

Maa-alad ja territooriumid* (lands and territories*): FSC *printsipi* ja *kriteeriumide* tähenduses on need maa-alad ja territooriumid, mida *põlisrahvad* või *kohalikud kogukonnad* on traditsiooniliselt omanud või tavakohaselt kasutanud või asustanud ja kus juurdepääs loodusressurssidele on nende kultuuri ja elatise jätkusuutlikkuse seisukohalt ülitähtis (muudetud kujul, allikas: World Bank safeguard OP 4.10 Indigenous Peoples, punkt 16(a), juuli 2005).

Maaparandushoiutööd (management of land improvement systems): Maaparandushoiutööd on maaparandussüsteemil rohttaimede ja peenvõsa niitmine, puittaimestiku raiumine, voolutakistuste eemaldamine, veejuhtme sügavuse ja põhjalaiuse taastamine, drenaažisüsteemi setetest puhastamine ja koristamine, truubi ja regulaatori setetest puhastamine, truubiotsakute korrastamine, maaparandussüsteemi keskkonnarajatiste hooldamine, maaparandussüsteemi ehitise taastamine, asendamine või täiendamine maaparandussüsteemi üldparameetreid oluliselt muutmata (allikas: määrus „Maaparandushoiutöödele esitatavad nõuded“).

Maastik (landscape): geograafiline kompleks, mis koosneb vastastikku mõjuvaist ökosüsteemidest, mis on vastastikuste geoloogiliste, topograafiliste, pinnase-, kliima-, biotiliste ja inimõjude tulemus kindlas piirkonnas (muudetud kujul, allikas: IUCN. IUCNi veebisaidil esitatud sõnastiku määratlused).

Maastikuväärtused (landscape values): maastikuväärtusi saab piltlikult kujutada inimeste kihtidena, mis on paigutatud füüsilisele maastikule. Mõned maastikuväärtused, nagu majandus-, rekreatsiooni ja elatiseväärtus või visuaalne väärtus on tihedalt seotud maastiku füüsiliste omadustega. Muud maastikuväärtused, nagu sisemine ja vaimne väärtus, on loomult sümbolsemad ning neid mõjutavad rohkem individuaalne tajumine ja sotsiaalne tõlgendus kui maastiku füüsilised omadused (muudetud kujul, allikas: Landscape Value Institute'i veebisait).

Maaüksus (land unit): metsamajandamisüksuse maa- või veeala piiritletud osa. Maaüksus ei pruugi olla katastris registreeritud ehk katastriüksus.

Majandamiseesmärk (management objective): konkreetsed metsamajandamise eesmärgid, võtted, oodatavad tulemused ja põhimõtted, mis on kindlaks määratud käesoleva standardi nõuete täitmiseks.

Majanduslik elujõulisus (economic viability): võime areneda ja ellu jääda suhteliselt sõltumatu sotsiaalse, majandusliku või poliitilise üksusena. Majanduslik elujõulisus võib eeldada kasumlikkust, ent ei ole sellega samatähenduslik (muudetud kujul, allikas: Euroopa Keskkonnaagentuuri veebisaidil esitatud määratlus).

Mets (forest): maa-ala, kus domineerivad puud (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2. Pärineb FSC juhiseid sertifikaatide (FSC Guidelines for Certification Bodies), punkt 2.1, esmakordselt avaldatud 1998, muudetud 2005 (FSC-GUI-20-200) ja uuesti muudetud 2010 (FSC-DIR-20-007 – FSC Directive on Forest Management Evaluations, ADVICE-20-007-01: Scope of Forest Certification (Metsa sertifitseerimise ulatus)).

Metsamajandamiskava (management plan): dokumentide, aruannete, kirjade ja kaartide kogum, mis kirjeldab, põhjendab ja reguleerib tegevust, mida juht, töötajad või organisatsioon *metsamajandamisüksuse* või selle suhtes teeb, kaasa arvatud eesmärkide ja põhimõtete kinnitamine (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Metsamajandamisüksus: FSC-le sertimiseks esitatud maa-ala või -alad, millel on selgelt kindlaks määratud piirid ja mida majandatakse metsamajandamiskavas selgelt esitatud pikaajaliste majandamisesmärkidega. Kõnealune ala hõlmab järgmist:

- kõik sellel ruumialal või selle kõrval paiknevad rajatised ja ala(d), mis on organisatsiooni omandis või juhtimise all või mida organisatsioon käitab või tema nimel käitatakse majandamisesmärkide saavutamiseks; ning
- kõik rajatised ja ala(d), mis on väljaspool seda ruumiala (alasid) ega ole selle (nende) kõrval ning mida organisatsioon käitab või tema nimel käitatakse üksnes majandamisesmärkide saavutamiseks.

Metsamajandustegevus (management activity): *metsade* uuendamine, raie, maaparandus, tee-ehitus (allikas: STR).

Metsaressurss (forest resource): *metsade* tagavara, puude liigiline ja vanuseline jaotus metsades (allikas: STR).

Mittemetsamaa (non-forest land-use): maakasutusviis, mille puhul maa-alal puud ei domineeri.

Mittepuidulised metsasaadused (muud metsasaadused) (non-timber forest products, NTFP): kõik metsamajandamisüksuselt varutavad metsasaadused peale puidu (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Mõistlik/põhjendatud* (reasonable): lähtuvalt konkreetsetest asjaoludest ja eesmärkidest hinnatud üldise kogemuse põhjal õiglaseks ja sobivaks (allikas: Shorter Oxford English Dictionary).

Mõistliku aja jooksul (timely manner): niipea kui asjaolud põhjendatult võimaldavad; ilma, et organisatsioon tahtlikult viivitaks.

Märgalad (wetlands): maismaa- ja veeökosüsteemide üleminekualad, kus põhjaveetase on tavaliselt maapinnal või selle läheduses või on maapind kaetud madala veekihi (allikas: Coward, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T., 1979. Classification of Wetlands and Deepwater Habitats of the United States. DC US Department: Washington).

Eestis esinevad Ramsari konventsioonis nimetatud märgalatüüpidest looduslikud tiigid, lamminiidud, sood, järved ja jõed (muudetud kujul, allikas: IUCN, kuupäevata, IUCN Definitions – English).

Märjad metsad (wet forests): metsad, mis kuuluvad kuivendusmõjuta sõnajala, angervaksa, tarna-angervaksa, tarna, osja, lodu, madalsoo, siirdesoo või raba kasvukohatüüpi.

Organisatsioon (organization): (juriidiline või füüsiline) isik või üksus (sh grupisertifikaadi haldaja), kes omab sertifikaati või taotleb sertimist ja seega vastutab FSC sertimise aluseks olevatele nõuetele vastavuse tõendamise eest (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Oht (threat): viide või hoiatus läheneva või võimaliku kahju või negatiivse mõju kohta (muudetud kujul, allikas: Oxford English Dictionary).

Ohustatud liigid (threatened species): Eesti punases nimestikus loetletud Eestis hävinud (RE), äärmiselt ohustatud (CR), ohustatud (EN) ja ohualtid (VU) liigid.

Oluline vaidlus (dispute of substantial magnitude): *vaidlus*, mille puhul organisatsioon on vastavalt lisale G kindlaks teinud, et esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- vaidlus puudutab *sidusrühmade õigusaktides* tulenevaid *õigusi*;
- *metsamajandustegevuse* kahjulik mõju on ulatusega, mis ei võimalda seda kõrvaldada ega leevendada;
- füüsiline vägivald;
- omandi hävitamine;
- sõjaliste üksuste kohalolek;
- *metsatöölise* või *sidusrühmade* heidutamine.

(Muudetud kujul, allikas: STR)

Organism (organism): mistahes elusolend, kes suudab paljuneda või geneetilist materjali edasi anda (allikas: nõukogu direktiiv 90/220/EMÜ).

Otsene seotus (direct involvement): olukorrad, kus seotud organisatsioon või üksikisik vastutab otse-
selt lubamatu tegevuse eest (allikas: FSC-POL-01-004 V2-0).

Parim kättesaadav teave (best available information): kõige usaldusväärsemad, täpsemad, täieliku-
mad ja/või asjakohasemad andmed, faktid, dokumendid, eksperdiarvamused, metsakorralduse tulemu-
sed ja sidusrühmadega konsulteerimise tulemused, mida on võimalik hankida *mõistliku* pingutuse ja ku-
ludega, arvestades *metsamajandustegevuste ulatust* ja *intensiivsust* ning *ettevaatusprintsipi*.

Pestitsiidid (pesticide): mistahes sünteetiline aine või preparaat, mis on valmistatud või mida kasuta-
takse taimede, puidu või muude taimetoodete, inimeste, koduloomade või elurikkuse kaitseks kahjurit-
eest või kahjuritõrjeks või kahjutuks muutmiseks. See määratlus hõlmab insektitside, rodentitside,
akaritside, molluskitide, larvitside, fungitside ja herbitside (allikas: FSC-POL-30-001 „FSC pestitsiidi-
poliitika“, 2005).

Piirdekraav (collecting ditch): soo servas asuv olulise kuivendusmõjuga kuivenduskraav, mis on rajatud
soo edasise leviku takistamiseks (allikas: STR).

Pikaajaline (long-term): organisatsiooni tegevuse ajaline ulatus, mida väljendavad *metsamajandamis-
kava* eesmärgid, raie mahud ja püsiva metsakatte säilitamise kohustuse võtmine. Ajavahemiku pikkus
varieerub vastavalt asjaoludele ja ökoloogilistele tingimustele ning on määratud sellega, kui pikk aeg
kulub pärast raie või häiringut ökosüsteemi loodusliku struktuuri ja koosseisu taastumiseni või küpsuse
või algsete tingimuste kujunemiseni (allikas: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms, 2009
(FSC terminite sõnastik)).

Printsiip (principle): oluline reegel või element, FSC korralduse metsa majandamise kohta (allikas: FSC-
STD-01-001 V4-0).

Puutumatu metsamaastik (intact forest landscape): kogu tänapäeval metsaga kaetud alal paiknev
territoorium, millel on majandustegevusest minimaalselt mõjutatud metsa- ja muud ökosüsteemid ning
mille pindala on vähemalt 500 km² (50 000 ha) ja laius vähemalt 10 km (territooriumi piiridesse projek-
teeritud ringi läbimõõduna) (allikas: Intact Forests / Global Forest Watch. Mõiste määratlus, nagu on
esitatud Intact Foresti veebisaidil. 2006–2014).

Põhjaveekiht (aquifer): põhjaveekiht ehk veelade on maakoorekiht, kihtide rühm või kihi osa, mis sisal-
dab vett läbilaskvat, veega küllastunud materjali piisaval hulgal, et toita veega kaeve ja allikaid, nii et
sealt saadaval veekogusel on selles piirkonnas veeressursina majanduslik väärtus. Allikas: Gratzfeld,
J., 2003. Extractive Industries in Arid and Semi-Arid Zones. Maailma Looduskaitseliit (IUCN).

Põlised kultuurmaastikud (indigenous cultural landscapes): põlised kultuurmaastikud on elavad
maastikud, millele *põlisrahvad** omistavad keskkondlikku, sotsiaalset, kultuurilist ja majanduslikku väärt-
ust, kuna neil on püsiv suhe maa, vee, loomastiku, taimestiku ja vaimuga ning need maastikud on täht-
sad nende praegusele ja tulevasele kultuurilisele identiteedile. Põlist kultuurmaastikku iseloomustavad
omadused, mida on säilitatud kohanduvate elatusviisidega ja pikaajaliste tegevuste abil, mis põhinevad
teadmistel maa hooldamisest. Need on maastikud, mille eest kannavad hoolt põlisrahvad.

Põlisrahvad (indigenous peoples): rahvad ja rahvarühmad, keda saab määratleda ning iseloomustada
järgmiselt:

- põhitunnus ehk eristav tunnus on indiviidi enesemääratlus põlisrahva liikmena ja kogukonna
tunnustus tema kuuluvusele;
- ajalooline järjepidevus eelkoloniaalsete ja/või uusasukate eelsete ühiskondadega;
- tugev seotus territooriumide ja ümbritsevate loodusressurssidega;
- oma ühiskondlik, majanduslik või poliitiline süsteem;
- oma keel, kultuur ja uskumused;
- moodustavad mittedomineerivaid ühiskonnarühmi;
- otsus säilitada ning taastoota oma esivanemate keskkonda ja elukorraldust eraldi rahva ja ko-
gukonnana

(muudetud kujul, allikas: kohandatud ÜRO algupärasuse küsimuste alalise foorumi teabelehel „Who
are indigenous peoples“, oktoober 2007, ÜRO arendusrühma dokumendist „Guidelines on Indigenous

Peoples Issues“, 2009, ja ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonist, 13. september 2007.

Pärismaised liigid (native species): liigid, alamliigid ja madalamad taksonid, mis esinevad oma looduslikus (endises ja praeguses) ja potentsiaalses levilas (see tähendab levilas, mida need looduslikult hõivavad või võiks hõivata ilma inimesepoolse otsese või kaudse sissetoomise ja hoolduseta) (allikas: bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (CBD), invasiivsete võõrliikide programm, CBD veebisaidil esitatud mõisted ja määratlused).

Rahvusvaheliselt tunnustatud teadusprotokoll (internationally accepted scientific protocol): eelmääratletud teaduspõhine protseduur, mille on avaldanud rahvusvaheline teadusvõrgustik või -liit või millele viidatakse sageli rahvusvahelises teaduskirjanduses (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Raie-eelne (seisund) (pre-harvest (condition)): *metsa* või *istandiku* mitmekesisus, koostis ja struktuur enne raie ja abitegevusi (nt tee-ehitus).

Raiemaht (timber harvesting level): *metsamajandamisüksuselt* metsamaterjali varumise tegelik kogus (mahuühikutes või pindalaühikutes).

Ratifikatsioon (ratification): rahvusvahelise õigusakti, konventsiooni või lepingu (kaasa arvatud mitmepoolne keskkonnaleping) juriidiline kinnitamine riigi seadusandja poolt või samaväärse õigusliku mehhanismiga, nii et rahvusvaheline õigusakt, konventsioon või leping muutub automaatselt riigisisese õiguse osaks või käivitab sama õigusliku mõjuga riigisisese õigusakti koostamise (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Refuugium ehk pelgupaik (refugium): isoleeritud ala, kus ei ole esinenud ulatuslikke muutusi, mis on üldjuhul põhjustatud kliimamuutustest või häiringutest (näiteks inimtegevusest), ning kus regioonile omased taimed ja loomad võivad olla säilinud (allikas: Glen Canyon Dam, Adaptive Management Program Glossary, mis on esitatud Glen Canyon Dam'i veebisaidil).

Riigi õigusaktid* (national laws): kogu esmane ja teisene õigus (õigusaktid, korraldused, põhikirjad, dekreedid), mida kohaldatakse kogu riigi territooriumil, sh sekundaarsed määrused ning tertsiaarne halduskord (nt eeskirjad, nõuded), mille õigusjõud tuleneb otseselt ja sõnaselgelt nimetatud primaarsest ja sekundaarsest õigusest (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Risk (risk): metsamajandamisüksusel mis tahes tegevusest tuleneva vastuvõetamatu negatiivse mõju tõenäosus koosmõjus tagajärgede raskusega (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Ristamine (hybridization): genotüübilt erinevate isendite geneetilise informatsiooni (sugurakkude) ühendamine, mille tulemusena järglased – ristandid – kannavad edasi kahe või enama erisuguse isendi omadusi ja tunnuseid. Ristamine võib olla liigisisene või liikide- ja perekondadevaheline. Geneetiliselt erinevate vanemate ristamisest saadud (heterosügootseid) isendeid nimetatakse hübriidideks.

Rohevõrgustik (green infrastructure): eri tüüpi *ökosüsteemide* ja *maastike* säilimist tagav ning asutuse ja majandustegevuse mõjusid tasakaalustav looduslike ja poollooduslike koosluste süsteem, mis koosneb tuumikaladest ja neid ühendavatest rohekoridoridest (allikas: STR).

Seadusest tulenev / seaduslik / õiguslik / juriidiline (legal): vastavuses esmaste õigusaktidega (riigi ja kohaliku tasandi seadused) või teiseste õigusaktidega (täiendavad määrused, dekreedid, korraldused jne). „Õiguslik“ hõlmab ka eeskirjadel põhinevaid otsuseid, mille on vastu võtnud õiguslikult pädevad asutused, kelle otsused tulenevad otseselt ja loogiliselt õigusaktidest. Õiguslikult pädevate asutuste otsused ei pruugi olla õiguslikud, kui need ei tulene otseselt ega loogiliselt õigusaktidest ega põhine eeskirjadel, vaid lähtuvad halduskaalutlustest (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Seadusõigus* (statutory law, statute law): seadusandlikus korras vastuvõetud õigusaktidega loodav õigus (muudetud kujul, allikas: Oxford Dictionary of Law).

Seire* (monitoring): järelkontrolli- ja järelevalvemenetlused, mille abil hinnatakse *majandamisesmärgide* täitmist. Seire tulemusi kasutatakse *kohanduva majandamise* rakendamisel.

Sidusrühm (stakeholder): vt asjaomane sidusrühm ja huvitatud sidusrühm.

Sidusus (connectivity): näitaja, mis kirjeldab, kui ühendatud või ruumiliselt katkematu on koridor, võrgustik või maatriks. Mida vähem tühikuid, seda parem sidusus. Seotud struktuurse sidususe mõistega; funktsionaalne ja käitumissidusus näitavad, kui sidus on ala mingi protsessi jaoks (näiteks looma liikumine läbi erinevate maastikuelementide). Vesisidusus käsitleb materjalide ja organismide juurdepääsetavust ja liikumist põhja- ja pinnavee kaudu mistahes liiki veeökosüsteemide laikude vahel (muudetud kujul, allikas: R.T.T. Forman, 1995. Land Mosaics. The Ecology of Landscapes and Regions. Cambridge University Press, 632 lk).

Siduv kokkulepe* (binding agreement): kirjalikus või muus vormis sõlmitud tehing või leping, mis on allakirjutanutele kohustuslik ja mille täitmine on tagatud seadusega. Osalised sõlmivad kokkuleppe ja nõustuvad sellega vabatahtlikult.

Soo (peatland): koosneb üleujutatud ja liigniisketest aladest, kus ladestub palju orgaanilist materjali, millel on iseloomulik pruunikas värvus ja millel kasvab happeliste tingimustega seotud kidur taimkate (allikas: Aguilar, L. 2001. About Fishermen, Fisherwomen, Oceans and tides. IUCN. San Jose (Costa Rica)).

Sooline võrdõiguslikkus (gender equality): sooline võrdõiguslikkus ehk sooline õiglus tähendab, et naistel ja meestel on võrdsed tingimused oma täielike inimõiguste realiseerimisel ning majanduslikku, sotsiaalsesse, kultuurilisse ja poliitilisse arengusse panustamisel ning sellest kasu saamisel (muudetud kujul, allikas: FAO, IFAD ja ILO seminari väljaanne „Gaps, trends and current research in gender dimensions of agricultural and rural employment: differentiated pathways out of poverty”, Rooma, 31. märts – 2. aprill 2009).

Suur majandamisüksus (large management unit): majandamisüksus, mille pindala on suurem kui 100 ha (allikas: STR).

Sotsiaalne kahju (social harms): Üksikisikute, äriühingute või riikide poolt isikutele või kogukondadele kahju tekitamine, mis hõlmab muu hulgas juriidiliste isikute kuritegusid. Selline kahju hõlmab nii negatiivset mõju inimeste või rühmade õigustele, elatusvahenditele ja heaolule, nagu vara (sealhulgas mets, maa, vesi), tervis, toiduga kindlustatus, tervislik keskkond, kultuuriruum ja õnnelikkus, kui ka kehavigastusi, kinnipidamist, vara äravõtmist ja väljasaatmist (allikas: FSC-POL-01-007 V1-0).

• **Jätkuv sotsiaalne kahju** (ongoing social harms): heastamata sotsiaalne kahju.

• **Prioriteetne sotsiaalne kahju** (priority social harm): sotsiaalne kahju, mis on määratud esmatähtsaks asjaomaste õiguste omajatega peetud VETN-põhises protsessis või kindlaks tehtud asjaomaste sidusrühmadega konsulteerides (allikas: FSC-PRO-01-007 V1-0).

STR (SDG): standardi tööühik.

Säilikpuu (retention tree): elurikkuse tagamiseks ette nähtud elus puu (muudetud kujul, allikas: metsaseadus).

Taastama/taastamine (restore/restoration): neid sõnu kasutatakse kontekstist olenevalt ja üldkeelest erinevas tähenduses. Mõnel juhul tähendab „taastama” keskkonnaväärtustele metsamajandustegevusega või muul viisil põhjustatud kahju heastamist. Mõnel muul juhul tähendab „taastama” looduslähedasmate tingimuste kujundamist paikades, mille seisund on tugevalt halvenenud või mille maakasutuse otstarvet on muudetud. FSC printsiipides ja kriteeriumides ei kasutata sõna „taastama” konkreetsete eelnevate, eelajalooliste, tööstuseelsete või muude eelnevalt eksisteerinud ökosüsteemide taasloomise tähenduses (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Organisatsioon ei ole tingimata kohustatud taastama keskkonnaväärtusi, mida on mõjutanud tegurid, mille üle organisatsioonil ei ole kontrolli, nagu näiteks loodusõnnetused, kliimamuutused või kolmandate isikute seadusest tulenev tegevus (näiteks avalik taristu, kaevandamine, jahipidamine või asustus). Poliitikadokument FSC-POL-20-003 („Alade väljaarvamine sertimise ulatusest”) kirjeldab korda, mille alusel võib sellised alad serditud alast vajaduse korral välja arvata.

Organisatsioon ei ole ka kohustatud taastama keskkonnaväärtusi, mis võisid olemas olla mingil ajahetkel ajaloolises või eelajaloolises minevikus või mida on negatiivselt mõjutanud eelmised omanikud või organisatsioonid. Siiski eeldatakse, et organisatsioon rakendab põhjendatud abinõusid, et leevendada,

tõkestada ja vältida keskkonnaseisundi halvenemist, mis jätkub metsamajandamisüksusel varasema tegevuse tagajärjel.

Taastuvus* (resilience): süsteemi võime säilitada stressi või surve olukorras põhifunktsioonid ja protsessid kas muutustele vastupanu või kohanemise teel. Taastuvuse mõistet saab kasutada nii ökosüsteemide kui ka sotsiaalsete süsteemide puhul (allikas: IUCN World Commission on Protected Areas (IUCN-WCPA), 2008. Establishing Marine Protected Area Networks – Making it Happen. Washington D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy).

Taristu (infrastructure): metsamajandamise kontekstis teed, sillad, kraavid, sihid, truubid, vahelaoplatid, karjäärid, tammid, hooned jm rajatised, mida vajatakse *metsamajandamiskava* ellu viimiseks.

Taval põhinevad õigused* / tavaõiguslikud õigused* (customary rights): õigused, mis tulenevad harjumuspärastest ja kombekohastest toimingutest, mida on pikka aega pidevalt korratud ning mis on sellise kordamise ja katkematu vaikiva nõusolekuga omandanud geograafilises või sotsioloogilises üksuses seaduse jõu (allikas: FSC-STD-01-001 V4-0).

Tavaõigus* (customary law): omavahel põimunud *taval põhinevate õiguste* kogumeid võib tunnustada tavaõigusena. Mõnes jurisdiktsioonis on tavaõigus selle kindlaksmääratud pädevusvaldkonnas sama-väärne *seadusõigusega* ja võib asendada konkreetsete etniliste või muude sotsiaalsete rühmade jaoks seadusõigust. Mõnes jurisdiktsioonis täiendab tavaõigus seadusõigust ja seda kohaldatakse kindlatel asjaoludel (muudetud kujul, allikas: N.L. Peluso ja P. Vandergeest, 2001. Genealogies of the political forest and customary rights in Indonesia, Malaysia and Thailand, Journal of Asian Studies 60(3):761–812).

Tehingukontroll (transaction verification): sertija ja/või Accreditation Services Internationali (ASI) tehtav kontroll selle üle, kas sertifikaadiomanikud kasutavad FSC toodanguväiteid korrektselt ja kooskõlas tehingupartnerite FSC tooraineväidetega (allikas: FSC-STD-40-004 cV3 -0).

Toetama (uphold): tunnustama, austama, hoidma ja toetama (allikas: FSC-STD-01–001 V5–2).

Traditsioonilised teadmised (traditional knowledge): teave, kogemused, oskused ja tavad, mida on kogukonnas kujundatud, säilitatud ja põlvest põlve edasi antud ning mis sageli on osa kogukonna kultuurilisest või vaimsest identiteedist (muudetud kujul, allikas: Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (WIPO). määratlus WIPO veebilehel jaotises Policy / Traditional Knowledge esitatud sõnastikus).

Täiendav (additional):

- Täiendav väljaspool metsamajandamisüksust: kaitse ja/või taastamise tulemused, mis ületavad juba saavutatud või kavandatud tulemusi ning mida ei oleks saavutatud ilma organisatsiooni toetuse ja/või sekkumiseta.

Projektid peavad olema kas uued (st ei ole veel rakendatud ega kavandatud) või selliselt muudetud või laiendatud, et saavutada paremad kaitse- ja/või taastamistulemused, kui oleks saavutatud, kavandatud või rahastatud ilma organisatsiooni plaanita ajalooline maakasutuse muutus heastada.

- Täiendav metsamajandamisüksuse piires: Kaitse ja/või taastamise tulemused, mis ületavad juba kohaldatavate FSC standardite alusel nõutavaid tulemusi.

Tööga seotud vigastused (occupational injuries): mistahes tervisekahjustus, haigus või surm, mis tuleneb tööõnnetusest (allikas: Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO). Raamatukogu- ja teabeteenuste büroo. ILO veebisaidil esitatud ILO teaurus).

Tööorganisatsioon (labor organisation): *töötajate* ametlik või mitteametlik ühing või liit, mis on (või ei ole) tunnustatud õigusaktides või organisatsiooni poolt ning mille eesmärk on edendada töötajate õigusi ja esindada neid suhetes organisatsiooniga, eelkõige töötingimuste ja tasu küsimustes.

Töötajad (workers): kõik organisatsioonis töötavad isikud, sh hooajatöötajaid, lihttöölised, tegevjuhid ja juhatuse liikmed (allikas: STR).

Tööõnnetus (occupational accident): surma või vigastusega lõppev juhtum, mille põhjustab töö või mis tekib selle käigus (allikas: Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO). Raamatukogu- ja teabeteenuste büroo. ILO veebisaidil esitatud ILO teaurus).

Ulatus* (scale): näitaja selle kohta, mil määral majandamistegevus või -sündmus mõjutab keskkonnaväärtust või majandamisüksust ajas või ruumis. Väikese ruumilise ulatusega tegevus mõjutab igal aastal ainult väikest metsaosa, väikese ajalise ulatusega tegevus kordub ainult pikkade ajavahemike järel (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Ulatus, intensiivsus ja risk (scale, intensity and risk): vt iga sõna määratlust eraldi.

Vaba, eelnev ja teadlik nõusolek, VETN* (Free, Prior, and Informed Consent, FPIC): *õiguslik* tingimus, mille korral isiku või kogukonna kohta saab väita, et ta on andnud mingiks tegevuseks enne selle algust nõusoleku, mis põhineb selle tegevuse faktide, kaasnevate asjaolude ja hilisemate tagajärgede selgel hindamisel ja mõistmisel ning kõikide asjaomaste faktide teadmisel. Vaba, eelnev ja teadlik nõusolek sisaldab õigust nõusolekut anda, muuta, peatada ja tagasi võtta (muudetud kujul, allikas: Esialgne töödokument põlisrahvaste vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku põhimõtte kohta (...)) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4, 8. juuli 2004), Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni inimõiguste komitee 22. istungjärg, inimõiguste edendamise ja kaitse allkomitee, põliselanike töörühm, 19.–23. juuli 2004).

Vagukraavitus (trench dredging): pinnavee eemaldamiseks kaevatud ajutine, üldjuhul kuni 40 cm sügavune kraavitus, mille eesmärgiks on ajutise liigniiskuse vähendamine (reeglina uuendusraielankidel) või suurtel tormikahjustuste aladel. Vagukraavitus tehakse võimalikult risti maapinna languga, et vältida püsivat metsakuivenduse mõju. Vagukraavitus ei kuulu tavaliselt järgnevate rekonstrueerimistööde käigus hooldamisele ja taastamisele (allikas: STR).

Vaidlus (dispute): rahvusvaheliste üldindikaatorite kohaldamisel on vaidlus mis tahes isiku või organisatsiooni rahulolematuse avaldus, mis on esitatud organisatsioonile vastust eeldava kaebuse vormis tema metsamajandustegevuse või FSC printsiipide ja kriteeriumide järgimise suhtes (muudetud kujul, allikas: FSC-PRO-01-005 V3-0 Processing Appeals (Kaebuste menetlemine). Vt ka: oluline vaidlus.

Valdus/valdusõigus* (tenure): üksikisikute või rühmade vahelised sotsiaalselt määratletud kokkulepped, mida tunnustavad õigusnormid või kehtivad tavad ning mis käsitlevad konkreetse maaüksuse ja seal leiduvate ressursside (näiteks üksikud puud, taimeliigid, vesi, maavarad jne) omandi, valdamise, juurdepääsu ja/või kasutuse „õiguste ja kohustuste kogumit“ (allikas: IUCN. IUCNi veebisaidil esitatud sõnastiku määratlused).

Vastavuses (proportionate): suhtega 1:1, s.t, et taastatava või kaitstava ala pindala on sama, mis hävitatud loodusmetsa ja/või kõrge kaitseväärtusega alal (allikas: FSC-POL-01-007 V1-0).

Veekogud (water bodies): sesoonsed, ajutised ja püsivad ojad, jõed, tiigid, järved, soodid ja allikad (allikas: STR).

Voolunõva (thalwegs): üldjuhul kuni 60 cm sügavused kraavid, mille ülesanne on koguda või juhtida pinnavett teepeetilt või tee või sihi mulde taha kogunevat pinnavett (allikas: STR).

Võõrliik (alien species): liik, alamliik või madalam takson, mis on viidud väljapoole ala, kus see on looduslikult levinud minevikus või kaasajal. Määratlus hõlmab ka kõiki taksoni isendi osiseid, sugurakke, seemneid, mune või leviseid, mis on võimelised ellu jääma ja paljunema (allikas: bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (CBD), invasiivsete võõrliikide programm. CBD veebisaidil esitatud mõisted ja määratlused).

Väetis (fertilizer): mineraalained või orgaanilised ained, peamiselt N, P₂O₅ ja K₂O, mida viiakse mulda taimekasvu edendamiseks.

Väga väike osa (very limited portion): mõjutatud ala ei tohi olla üle 5 % metsamajandamisüksuse pindalast, olenemata sellest, kas maakasutuse muutmine on toimunud enne või pärast seda, kui organisatsioonile on antud FSC metsamajandamise sertifikaat (allikas: FSC-POL-01-0107 V1-0).

Väike majandamisüksus (small management unit): majandamisüksus, mille pindala on väiksem kui 100 ha (allikas: STR).

Väikemetsamajandaja* (small-scale smallholder): isik, kes sõltub enamiku elatusvahendite poolest maast ja/või annab tööd peamiselt pere- või lähedaste kogukondade liikmetele ning kellel on maakasutusõigus vähem kui 50 hektari suurusel metsamajandamisüksusel. Standardi koostajad võivad määrata sellise üksuse suurusks ka vähem kui 50 hektarit. FSC-POL-01-007 V1-0).

Välismõju* (externalities): selline tegevuste positiivne ja negatiivne mõju *sidusrühmadele*, kes ei ole nende tegevustega otseselt seotud, või loodusvarale või keskkonnale, mida tavaliselt ei võeta arvesse standardses kuluarvestuse süsteemis, nii et nende tegevuste tulemusel saadavate toodete hind ei kaasta kogu kulu või kasu (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Vääriselupaiga tunnused (key habitat features): metsamaastiku omadused ja struktuur, sealhulgas:

- vanad puud, mille vanus ületab märgatavalt põhirinde puude keskmist vanust;
- erilise ökoloogilise väärtusega puud (pakuvad spetsiifilisi elupaiku);
- mitmekesine puistu struktuur (nt mitmerindelisuus, häilude ja tuuleheite esinemine jne);
- jalal kuivanud puud;
- lamapuit;
- looduslike häiringute mõjul tekkinud lagendikud;
- püsivad pesitsuspaigad;
- *märgalad*, kuivendamata rabad, siirdesood ja madalsood;
- püsivad sigimisalad;
- toitumis- ja varjealad, sh sigimisperioodil.

Vääriselupaiga tunnustega ala (area with key habitat features): Ala, kus esinevad *vääriselupaiga tunnused*, kuid mis ei ole kantud registrisse (allikas: STR).

Vääriselupaik (key habitat): ala, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või *haruldaste* liikide esinemise tõenäosus on suur. Vääriselupaiku, nende määramist ja nende kaitset reguleeritakse [metsaseaduses](#) ja [keskkonnaministri 4. jaanuari 2007. a määruses nr 2](#). Vääriselupaikade andmetega saab tutvuda [metsaregistri](#) ja [keskkonnaregistri](#) avaliku veebiteenuse abil (allikad: metsaseadus, STR).

Väärtuslik maastik (valuable landscape): kultuurilis-ajaloolise, esteetilise, loodus-, puhke- ja/või identiteediväärtusega maastik. Väärtuslikke maastikke määratakse planeeringutes eesmärgiga säilitada piirkonnas traditsioonilisi asustuse- ja maakasutuse struktuure, maastikulist ja bioloogilist mitmekesisust ning ökoloogilist tasakaalu. Väärtuslikke maastikke määratakse planeeringutes eesmärgiga säilitada piirkonna traditsioonilist asustus- ja maakasutusmustrit, elurikkust ja maastikulist mitmekesisust ning ökoloogilist tasakaalu (allikas: STR).

Õiglane hüvitis (fair compensation): tasu, mis on vastavuses teise isiku osutatud teenuste ulatuse ja liigiga või esimesele isikule omistatava kahjuga.

Õiguslik registreerimine* (legal registration): riigi või kohaliku õigusakti kohane litsents või luba tegutseda ettevõtjana, kellel on õigus osta ja müüa metsasaadusi ja/või -teenuseid tulu saamiseks. Litsents ja load võivad kehtida üksikisiku, eraettevõtja ja avalik-õigusliku juriidilise isiku suhtes. Metsasaaduste ja/või -teenuste ostu- ja müügiõigusega ei kaasne ostu- ja müügikohustust, mistõttu õiguslik registreerimine hõlmab ka *organisatsiooni*, kes majandavad *metsamajandamisüksust* metsasaadusi ja -teenuseid müümata, näiteks tasuta rekreatsiooni või elurikkuse või elupaiga *kaitse* eesmärgil FSC-STD-01-001 V5-2).

Õiguslik seisund* (legal status): viis, kuidas *metsamajandamisüksust* õigusaktide kohaselt klassifitseeritakse. Valduse mõttes tähendab see maaomandi või -valduse vormi, näiteks kogukonna ühismaa, rendimaa, eraomandis maa, riigimaa, omavalitsuse maa jne. Kui metsamajandamisüksus siirdub ühest kategooriast teise (näiteks riigimaast põliskogukonna maaks), hõlmab seisund hetkeolukorda üleminekuprotsessis. Halduse mõttes võib õiguslik seisund tähendada, et maad omab rahvas tervikuna, valitsusasutus haldab seda rahva nimel ja rendib kontsessioonilepingu alusel erasektori ettevõtjale (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Õiguslikult pädev (legally competent): õigusaktiga volitatud täitma konkreetset ülesannet (allikas: FSC-STD-01-001 V5-2).

Ökoloogiliselt väärtuslik lamapuit (ecologically valuable fallen dead wood): lamapuidu ökoloogilist väärtust suurendab suurem diameeter, liigiline (nii lehtpuud (eriti haavad) kui ka okaspuud) ja vanuseline (nii vanad lagunevad kui ka värskemad lamatüved) mitmekesisus ning põlemisjäljed; väärtust

vähendab lamatüvede mehaaniline kahjustamine raietööde ja maapinna ettevalmistamise käigus. Oksi ei loeta ökoloogiliselt väärtuslikuks lamapuiduks (allikas: STR).

Ökosüsteem (ecosystem): taime-, looma- ja mikroorganismikoosluste dünaamilisest kompleksist ja eluta keskkonnast koosnev ning nende vastastikustel mõjudel põhinev funktsionaalne üksus (allikas: bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, 1992, artikkel 2).

Ökosüsteemi funktsioon (ecosystem function): *ökosüsteemi* seesmine omadus, mis on seotud tingimuste ja protsesside kompleksiga, mille abil ökosüsteem säilitab oma terviklikkuse (nt primaarproduktioon, toiduahel, biogeokeemilised tsüklid). Ökosüsteemi funktsioonideks on sellised protsessid nagu lagundamine, orgaanilise aine tootmine, toitainete ringlus ning toitainete ja energiavoog. FSC mõttes hõlmab see määratlus ökoloogilisi protsesse, nagu geenisiire, häiringurežiimid, uuenemistsüklid ning koosluse arengu (suktsessiooni) etapid (muudetud kujul, allikas: R. Hassan, R. Scholes ja N. Ash, 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC; ja R. F. Noss, 1990. Indicators for monitoring biodiversity: a hierarchical approach. Conservation Biology 4(4):355–364).

Ökosüsteemiteenused (ecosystem services): hüved, mida inimesed *ökosüsteemidest* saavad. Nende hulka kuuluvad:

- varustamisteenused, näiteks toit, metsasaadused ja vesi;
- reguleerivad teenused, näiteks üleujutuste, põua, maapinna degradeerumise, õhukvaliteedi, kliima ja haiguste reguleerimine;
- tugiteenused, näiteks mullateke ja toitainete ringlus, ning
- kultuuriteenused ja kultuuriväärtused, näiteks rekreatsioon, vaimsed, religioossed ja muud mittemateriaalsed hüved.

(Muudetud kujul, allikas: R. Hassan, R. Scholes ja N. Ash, 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC)